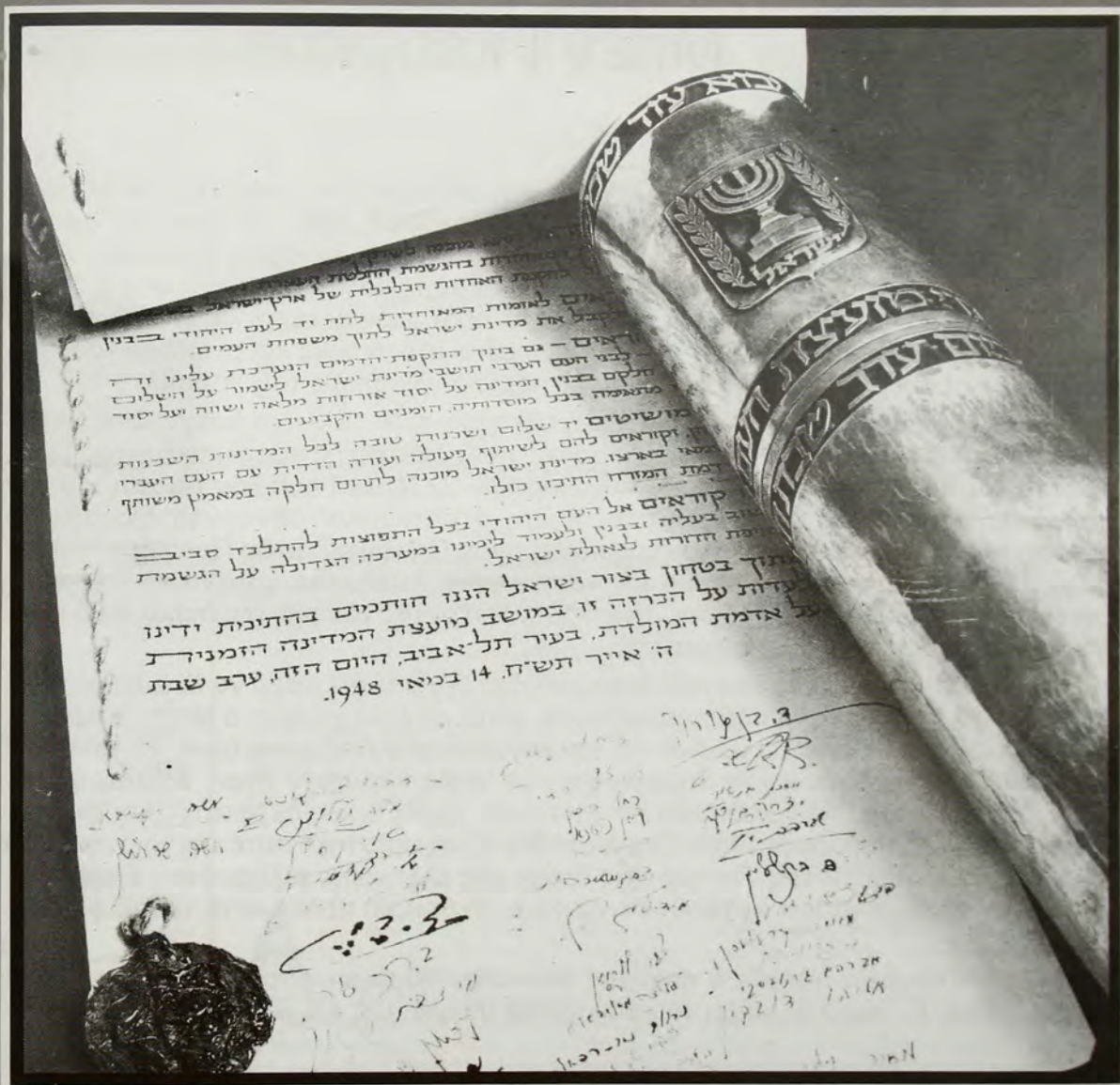

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ι' • ΑΡΙΘΜ. 94 • ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1987 • ΝΙΣΑΝ 5747

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΔΑΒΙΔ ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ

Τιμή στο πνεῦμα καί στο ἔργο τοῦ Δαβίδ Μπέν Γκουριόν

Μέ την εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως, στίς 16 Ὀκτωβρίου 1986, 100 χρόνων ἀπό τὴ γέννηση τοῦ Δαβίδ Μπέν Γκουριόν, ἔγινε στό Δημαρχεῖο τῆς Ἀθήνας στίς 8 Ἀπριλίου 1987 εἰδική τιμητική ἐκδήλωση. Τό

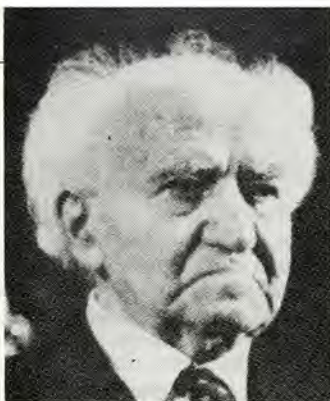
τεῦχος αὐτό τοῦ περιοδικοῦ μας εἶναι ἀφιερωμένο στό πνεῦμα καί στο ἔργο τοῦ ὁραματιστοῦ καί δημιουργοῦ τῆς ἐβραϊκῆς ἐστίας: τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ.

Μέ τὰ ἄρθρα πού ἀκολουθοῦν δίνεται ἡ εὐκαιρία στόν Ἕλληνα ἀναγνώστη νά παρακολουθήσει τὴν ἐξέλιξη καί προσφορά τῆς πολυδιάστατης προσωπικότητος τοῦ ἱδρυτοῦ καί πρώτου πρωθυπουργοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Μπέν Γκουριόν τιμᾶται γιὰ τὴν πολλαπλὴ προσφορά του σάν πολιτικοῦ ἡγέτη, στρατιωτικοῦ ὁργανωτῆ, διοικητικοῦ μεταρρυθμιστῆ καί πάνω ἀπ' ὅλα ἐνός σύγχρονου Προφήτη. Ἐνός Προφήτη πού πῆρε μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον τὸν τρομαγμένο, λυπημένο, χαμένο, ἀνίσχυρο, ἐξοντωμένο Ἑβραῖο καί τοῦ ἔδωσε ὑπόσταση, ὀρίζοντάς του μιά νέα ἀνηφορικὴ ἐθνικὴ πορεία πρὸς τὴν τελικὴ δικαίωση.

Ὅποιος διαβάσει τὰ ἄρθρα πού ἀκολουθοῦν, δέν μπορεῖ παρά νά ἐντυπωσιασθεῖ ἀπὸ τὰ πολλὰ καί μεγάλα πού πραγμάτωσε, μέσα σέ λίγα χρόνια, ὁ Μπέν Γκουριόν. Οἱ πράξεις καί τὰ ἔργα του μιᾶνε καί τὸν καταξιώνουν ἀπὸ μόνα τους. Τό τρίπτυχο πού καθόρισε τὴν ἀγωνιώδη δημιουργία τοῦ Μπέν Γκουριόν ἦταν: **Βίβλος, Σιωνισμός, Σοσιαλισμός.** Ἐνα καθοριστικὸ τρίπτυχο, χωρίς ὅμως ἀκρότητες καί φανατισμούς μιά κι ὁ δημιουργὸς Μπέν Γκουριόν δέν ἀποχωρίστηκε ποτέ τὴν ιδιότητα τοῦ πνευματικοῦ ὁραματιστοῦ. Πιστός στίς ἀρχές τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, ὅπως ἀποδεικνύουν τὰ κείμενά του, κατόρθωσε νά κάνει τὴ θεωρία πράξη κατὰ τρόπο φιλοσοφημένο.

Ὁ Μπέν Γκουριόν ὑπῆρξε ὁ πατέρας τοῦ κάθε Ἑβραίου, ὅπουδῆποτε τῆς γῆς κι ἂν βρίσκεται. Γι' αὐτὸ ἡ μνήμη του θά τιμᾶται αἰώνια, μιά καί θά παραμείνει ἀθάνατος.

ΕΙΚΟΝΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τό κείμενο τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραήλ, 14 Μαΐου 1948 (5 Ἰγιάρ 5708). Μεταξύ τῶν ὑπογραφῶν τῶν πρωτεργατῶν, πρῶτη δεξιὰ ἄνω εἶναι ἐκείνη τοῦ Δαβίδ Μπέν Γκουριόν.

Δαβίδ Μπέν Γκουριόν

□ Εισαγωγή

Στις 16 'Οκτωβρίου 1986, συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τη γέννηση του Δαβίδ Γιοσέφ Γκρύν, παγκοσμίως γνωστού ως Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν. 'Η σημασία του έορτασμού της τόσο σημαντικής αυτής επετείου βρίσκεται πέρα από τον ρόλο που διαδραμάτισε στη δημιουργία του σύγχρονου Κράτους του 'Ισραήλ και πέρα από την ικανότητα και το ταλέντο του χαρισματικού αυτού ανδρός να οργανώσει την ύποδομη και τους θεσμούς του νεοσύστατου Κράτους. 'Η ίδια η ύπαρξη του Μπέν - Γκουριόν συγκίνησε εκατομμύρια ανθρώπων σε όλο τον κόσμο, η δε φυσιογνωμία του έχει παραμείνει ανεξίτηλη στην ιστορία της ανθρωπότητας. Τό όνομά του αντιπροσωπεύει έναν από τους γίγαντες του 20ού αιώνα και η μνήμη του είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη ζωή και τον παλμό του σημερινού 'Ισραήλ.

"Ας προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε τον μεγάλο αυτό άνδρα — όσο κι αν οι απλές λέξεις είναι δύσκολο να δώσουν τό ύψος και τό μέγεθος της αξίας του — κι ας αναλύσουμε την προσωπικότητά του ως άνδρα, ηγέτη και προφήτη.

'Η οικογένειά του: 'Ο πατέρας του, 'Αβιγκντόρ Γκρύν, υπήρξε δικηγόρος στο Πλόνσκ της Πολωνίας, γενέτειρα του Μπέν - Γκουριόν. 'Από τους πρώτους ύποστηρικτές του Θεόδωρου Χέρτσλ, μέ έντονη δραστηριότητα στην ανάπτυξη του σιωνιστικού κινήματος στην πόλη του, μετέδωσε από πολύ νωρίς αυτές τις αξίες στον γιό του. 'Η εκπαίδευση του Δαβίδ βασίστηκε σταθερά στη διδασκαλία της Τορά, του Ταλμούντ, και της εβραϊκής γλώσσας και σοφίας, πράγμα στο οποίο συνετέλεσε ιδιαίτερα και ο παππούς του. Τό εκπαιδευτικό αυτό υπόβαθρο, σε συνδυασμό με τον ένθουσιασμό πού του έμφύσησε ο πατέρας του γιά τόν Σιωνισμό, έκαναν τό έδαφος πρόσφορο γιά νά αρχίσει ό Δαβίδ τή μακρά σταυροφορία του γιά τή δημιουργία του 'Εβραϊκού Κράτους. 'Από μικρό παιδί ήξερε τόν δρόμο πού θά ακολουθούσε στή ζωή του, είναι μάλιστα χαρακτηριστικό τό ότι είπε κάποτε σε νεαρούς φίλους του: «Θά γίνω ηγέτης στό 'Ισραήλ». Τήν ημέρα πού έχασε τόν πατέρα του, ό Μπέν - Γκουριόν έγραψε: «Κληρονόμησα από τόν πατέρα μου τήν αγάπη γιά τόν λαό και τή γή του 'Ισραήλ και τήν εβραϊκή γλώσσα».

Μοναχική φύση από τά πολύ παιδικά του χρόνια, δέν έπαιξε ούτε κά συνδέθηκε με τά παιδιά της ηλικίας του, ούτε και με τά ίδια του τά αδελφια. Στενός ήταν αντίθετα ό δε-

σμός του μέ τή μητέρα του, τήν όποία είχε τήν άτυχία νά χάσει στήν τρυφερή ηλικία των 11 ετών. Βαθειά θρησκευόμενη μέ εύγενικό πνεύμα, ή Σνάιντελ, τού διδάξε τήν εύαισθησία και τήν ανθρωπιά.

'Η Βίβλος: Γιά τόν μοναχικό Δαβίδ, ή Βίβλος άπετέλεσε πηγή παρηγοριάς και έμπνεύσεως. Τό πάθος του γι' αυτή τόν άκούθησε μέχρι τόν θάνατό του. Τό ιερό αυτό κείμενο υπήρξε τό κλειδί πού τόν βοήθησε νά κατανοήσει τά πάντα σχετικά μέ τή γή του 'Ισραήλ και τόν λαό της. Γιά τόν Μπέν - Γκουριόν, οι άνθρωποι της Βίβλου δέν ήταν άπλώς άρχαίοι χαρακτήρες, αγάλματα ενός μουσείου, αλλά πρόσωπα ζωντανά, όσο και οι ύπουργοί του ύπουργικού του συμβουλίου.

'Η γυναίκα του: 'Ο Μπέν - Γκουριόν συνάντησε τήν Πώλα Μουνβάρντ τό 1915 στή Νέα 'Υόρκη, όπου είχε καταφύγει, εξόριστος από τούς Τούρκους, διωγμένος από τήν Παλαιστίνη. 'Ο γάμος του έγινε εκεί τό 1917. 'Η Πώλα στάθηκε ή πιστή και άφοσιωμένη του σύντροφος γιά διάστημα μεγαλύτερο του μισού αιώνα. Σήκωσε άδιαμαρτύρητα τό βαρύ φορτίο του έργου ζωής του συζύγου της, τή δημιουργία ενός Κράτους και περιφρούρησε τήν ήρεμία του κρατώντας τόν μακριά από κάθε οικογενειακό πρόβλημα σχετικό μέ τήν άνατροφή των τριών παιδιών τους.

□ ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ: Ο ΗΓΕΤΗΣ

Από τά πρώτα χρόνια της δραστηριότητός του, όνόμαζε τόν εαυτό του σοσιαλιστή, μέ τήν έννοια πού ό ίδιος έδινε στόν όρο, δηλαδή: «'Εβραϊκή εργασία στή γή του 'Ισραήλ» σάν μέσο επιλύσεως του εβραϊκού ζητήματος. 'Από μικρός ήξερε ότι γιά νά σωθεί ό εβραϊκός λαός από τή φρίκη του άντισιμιτισμού, χρειαζόταν έθνική ταυτότητα — μία δική του χώρα. Κι αυτή δέν ήταν άλλη από τή γή του 'Ισραήλ. Πρώτος άντικειμενικός σκοπός της σιωνιστικής ομάδος «'Εζρα» πού όργάνωσε σε έφηβική μόλις ηλικία, ήταν ή αναβίωση της εβραϊκής γλώσσας.

'Ο Δαβίδ Γκρύν έφθασε στό 'Ισραήλ τό 1906. 'Από τότε και μέχρι τό 1910 εργάστηκε σάν αγρότης σε διάφορους εβραϊκούς οικί-

σμούς, από τήν Πέταχ Τίκβα μέχρι τήν Χεζέ-ρα στή Γαλιλαία. 'Εκεί, παρά τόν άγώνα γιά επιβίωση και τήν μαλάρια από τήν όποία προσβλήθηκε επανειλημμένα, ίδρυσε μαζί μέ άλλους τό πρώτο συνεταιριστικό χωριό καθώς και τήν πρώτη εβραϊκή όργάνωση άμύνης στό 'Ισραήλ, τήν «'Ασομέρ» ('Ο Φύλακας). 'Η κοινωνική και πολιτική του φιλοσοφία είχε άρχίσει νά παίρνει σάρκα και όστά.

Τό 1910 έγκαταλείπει τίς άγροτικές και όργανωτικές δραστηριότητες και έγκαθίσταται στήν 'Ιερουσαλήμ, όπου βοηθά στήν έκδοση του εβραϊκού περιοδικού «'Αχντούτ» ('Ενότητα), όργανο των εργατών του Σιωνιστικού κόμματος. 'Εκείνη άκριβώς τήν εποχή άρχίζει νά ύπογράφει μέ τό εβραϊκό του επίθετο Μπέν - Γκουριόν, όνομα ενός από

τούς ηγέτες της εξέγερσεως των Έβραίων έναντι των Ρωμαίων.

Η δραστηριότητά του ως δημοσιογράφου σ' ένα μικρής κυκλοφορίας έντυπο δεν τον ικανοποιούσε. Πιστεύοντας ότι τό μέλλον της χώρας είχε σχέσεις με τή γειτονική Τουρκία, ταξίδεψε μαζί με τόν φίλο του 'Ισαάκ Μπέν - Τσβί (μετέπειτα πρόεδρο του κράτους του 'Ισραήλ) στην Κωνσταντινούπολη για νά σπουδάσουν Νομικά καί νά εκπροσωπήσουν μία μέρα τήν 'Ισραηλιτική Κοινότητα σ' ένα πιθανό Τουρκικό Κοινοβούλιο. 'Η έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ανατρέπει τίς προβλέψεις του, οι δέ τουρκικές αρχές τόν απέλαύνουν από τήν Παλαιστίνη δίνοντάς του ένα μάθημα, ότι οι Έβραίοι δέν μπορούν νά στηρίζονται σέ κανένα άλλο Έθνος για τήν προστασία τους. Στή Νέα 'Υόρκη, όπου καταφεύγει, οργανώνεται μαζί με τόν Μπέν - Τσβί στό Έβραϊκό Έργατικό Κί-

νημα. Μαζί με τούς Βαΐζμαν, Ζαμποτίνσκι καί Τρούμπελντορ, παίρνουν τήν άδεια της Βρετανίας, νά σχηματίσουν μία Έβραϊκή λεγεώνα καί νά πάρουν μέρος στον πόλεμο. Τό συγκλονιστικότερο όμως γεγονός των χρόνων του πολέμου ήταν ή δήλωση Μπάλφουρ πού ανακήρυσε μία Έβραϊκή Έθνική Έστία στην Παλαιστίνη.

Τό 1918, λοιπόν, επιστρέφει στην Παλαιστίνη καί πρώτο του μέλημα είναι νά ένώσει τίς διασπασμένες έβραϊκές εργατικές οργανώσεις σέ μία μεγάλη, ένωμένη καί ισχυρή οργάνωση. 'Ετσι ίδρυσε τή Γενική Συνομοσπονδία Έργατών, τή γνωστή 'Ισταντρούτ, της οποίας εξέλεγε γενικός γραμματεύς — θέση πού κράτησε μέχρι τό 1935. Βοήθησε με ζήλο τήν οργάνωση νά γίνει ό πυρήνας της έβραϊκής εγκαταστάσεως, καθώς καί νά αποκτήσει πολιτική καί οικονομική δύναμη.

□ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Η ουσία του αγώνα για τόν Μπέν - Γκουριόν ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1920. Παράλληλα με τή δημιουργία της 'Ισταντρούτ, έντονη υπήρξε ή δραστηριότητά του στο Σιωνιστικό κίνημα, ώστε όταν εμφανίστηκε ό Χίτλερ τό 1933, ό Μπέν - Γκουριόν, είχε καταστήσει τό εργατικό κίνημα πολύ ισχυρό μέσα στους κόλπους του Σιωνιστικού.

Κατ' αρχήν, έκανε έκκληση στους Έβραίους της Ανατολικής Εύρώπης νά μεταναστεύσουν στην Παλαιστίνη, υποστηρίζοντας ότι αυτή ήταν ή μοναδική απάντηση στο κλιμακούμενο αντισημιτικό μένος πού κατάκλυζε τήν Εύρώπη, μέ κέντρο τή χιτλερική Γερμανία.

'Η δεύτερη μάχη πού στην κυριολεξία έδωσε ήταν ή ίδια ή σιωνιστική οργάνωση. Για τό θέμα αυτό, έγραψε: «Αναγνωρίζουμε τή σημασία των πολιτικών διαπραγματεύσεων, αλλά τίς θεωρούμε δευτερεύοντα παράγοντα για τήν ανάπτυξη στην Παλαιστίνη. 'Η φυσική επέκταση της εγκαταστάσεώς μας στη χώρα έχει βαθύτερες προεκτάσεις από μία άπλή προτεραιότητα πού δίνουμε στον αγώνα μας. Δέν παρεκκλίναμε ποτέ από αυτή τήν προσέγγιση, τήν οποία αποδέχθηκαν σταδιακά οι Σιωνιστές ηγέτες της Διασποράς». Σάν αποτέλεσμα όλων αυτών, τό 1935 εκλέγεται πρόεδρος του Έβραϊκού Πρακτορείου, της ανεπίσημης κυβερνήσεως της Παλαιστίνης.

Τό 1937 τόν βρίσκει σύμφωνο με τήν Έκθεση Πήλ για τήν διαίρεση της Παλαιστίνης σ' ένα άραβικό καί ένα έβραϊκό κράτος, καθότι πίστευε ότι ό παγκόσμιος Έβραϊσμός θά σωζόταν από τή ναζιστική λαίλαπα μόνο μέσω της μεταναστεύσεως σ' ένα έβραϊκό κράτος στή γή του 'Ισραήλ. 'Η εφαρμογή αυ-

της της προτάσεως ναυαγεί για άλλη μία φορά έξ αίτίας των άραβικών καί βρετανικών βίαιων αντιδράσεων.

'Ενα φοβερό κτύπημα πού ήρθε νά προστεθεί στα δεινά του Μπέν - Γκουριόν αλλά καί ολόκληρου του εύρωπαϊκού Έβραϊσμού, έν μέσω των τραγικών στιγμών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ήταν ή αύστηρή απαγόρευση εκ μέρους των Βρετανών καί της Κοινωνίας των Εθνών, της μεταναστεύσεως καί της αγοράς γής στην Παλαιστίνη. 'Ο Μπέν - Γκουριόν δηλώνει τότε: «Θά συμμετάσχουμε οι ίδιοι, μέ τό σώμα, τήν ψυχή καί όλες μας τίς δυνάμεις σ' αυτόν τόν ιερό πόλεμο. Δέν επιθυμούμε, ούτε μάς επιτρέπεται νά αφήσουμε άλλους νά κάνουν τή δική μας δουλειά...».

'Εν όψει της θλιβερης διαπιστώσεως ότι ή Βρετανία δέν ήταν σέ θέση ή δέν επιθυμούσε πιά νά τηρήσει τίς υποσχέσεις της απέναντι στον έβραϊκό λαό, καί ότι ό Έβραϊσμός της Εύρώπης βρισκόταν στα πρόθυρα ολοκληρωτικής καταστροφής, ό Μπέν - Γκουριόν, στράφηκε, μέ τή χαρακτηριστική του διορατικότητα, σέ νέους συμμάχους: τήν Αμερική καί τόν Έβραϊσμό της. 'Η ιστορική συνάντηση της 12ης Μαΐου 1942, στη Νέα 'Υόρκη, μέ τή συμμετοχή 600 άπεσταλ-

μένων από τήν Παλαιστίνη, κατέληξε στην όμόφωνη απόφαση: «Πόλεμος μέχρι τελευταίας ρανίδος στα ισχύοντα απαγορευτικά μέτρα καί ίδρυση έβραϊκού κράτους στην Παλαιστίνη μετά τό πέρας του Παγκοσμίου Πολέμου».

'Η ιστορική αυτή στιγμή, θά μπορούσε νά πει κανείς, ότι μετέτρεψε τόν Μπέν - Γκουριόν από Σιωνιστή ηγέτη σέ δημιουργό ενός έβραϊκού έθνους.

Αντιμέτωπος με τις τραγικά αντίξοες αυτές συνθήκες, ο Μπέν - Γκουριόν συνειδητοποίησε ότι έπρεπε να διεξάγει τον αγώνα του σε τρία μέτωπα: Πρώτον, να σώσει τους επιζήσαντες Έβραίους της Εύρώπης και να τους φέρει στο Ισραήλ, δεύτερον, να υπερασπίσει την 'Ισραηλιτική Κοινότητα της Παλαιστίνης από τις άραβικές επιθέσεις σε χωριά, κιμπούτς, σχολεία και θρησκευτικούς χώρους, επιθέσεις τις οποίες η ναζιστική προπαγάνδα του μίσους υπαγόρευε και ενθάρρυνε όλο και περισσότερο, και τρίτον, να προετοιμασθεί για έναν πόλεμο πού ένδεχομένως θα εξαπέλυαν οι στρατοί των γειτονικών άραβικών χωρών.

Δύο ήταν οι μορφές της έβραϊκής μεταναστεύσεως στην Παλαιστίνη κατά την τελευταία περίοδο της βρετανικής έντολης· η νόμιμη («πρώτη αλιγία»), πού έφθασε στο αποκορύφωμά της τό 1935 όταν χιλιάδες Γερμανο - Έβραίοι δραπετεύσαν από τούς ναζί και πού αναχαιτίσθηκε από τις άπαγορευτικές διατάξεις των Βρετανών, και ή παράνομη («δεύτερη αλιγία»), οργανωτής της οποίας υπήρξε ο Μπέν - Γκουριόν. Μεθόδευσε τις ένέργειές του, άφ' ενός φέρνοντας όσο περισσότερους Έβραίους μπορούσε, πρίν προλάβει νά ολοκληρωθεί ή χιτλερική μανία έξολοθρεύσεώς τους, και άφ' έτέρου κάνοντας τόν Νοέμβριο του 1942 δραματική έκκληση στους ήγέτες του ελεύθερου κόσμου «νά δεχθούν πάσει θυσία στίς ουδέτερες χώρες τούς Έβραίους, γιά νά σώσουν τή ζωή χιλιάδων παιδιών και βρεφών πού βαδίζουν στόν θάνατο πρίν ακόμα συνειδητοποιήσουν τήν έβραϊκή τους ταυτότητα...». Η έκκλησή του δέν εισακούσθηκε, από δέ τό 1937 και μέχρι τό τέλος του πολέμου, 67 πλοία έφεραν μόνο 31.800 Έβραίους πρόσφυγες στό Ισραήλ. Αλλά τώρα είχε έλθει ή ώρα γιά ένα άλλο μεγάλο καθήκον του Μπέν - Γκουριόν: τήν αποτίναξη του βρετανικού ζυγού.

Η 'Οργάνωση Χαγκάνα: Στίς άρχές της δεκαετίας του '30, τό Έβραϊκό Πρακτορείο, υπό τήν ήγεσία του Μπέν - Γκουριόν, δημιούργησε μία άμυντική δύναμη, τή Χαγκάνα. Ένώ άρχικός σκοπός της ήταν ή απόκρουση των άραβικών επιθέσεων μέσα στην Παλαιστίνη, σε συνεργασία μέ τις άλλες ομάδες (Παλμάχ και 'Ιργκούν), τό 1944 αποτέλεσε τόν βασικό πυρήνα της Έβραϊκής Λεγεώνας, ή οποία έλαβε ενεργά μέρος στόν πόλεμο.

Η δημιουργία των Ισραηλινών δυνάμεων άμύνης: Καθώς έμπαινε ή δεκαετία του '40, ο Μπέν - Γκουριόν ξεκίνησε έκστρατεία συγκροτήσεως στρατού, οργανώνοντας τις διάφορες διασκορπισμένες στρατιωτικές ομάδες του Ισραήλ, σε μία ένοποιημένη άπολιτική στρατιωτική έθνική δύναμη. Σε δεύτερο

στάδιο, έξόπλισε τόν στρατό αυτό όσο καλύτερα μπορούσε, φροντίζοντας παράλληλα νά μήν έπηρρεασθεί άρνητικά ή οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας από τό βάρος της συντηρήσεως ενός τέτοιου συγκροτήματος, και τέλος, χρησιμοποίησε τόν στρατό ως μέσο άφομοιώσεως μεγάλου άριθμού νέων μεταναστών στην Ισραηλινή κοινωνία.

Τόσο ή ένοποίηση, όσο και ο έξοπλισμός του έθνικού στρατού, υπήρξαν ιδιαίτερα δύσκολα βήματα γιά τόν Μπέν - Γκουριόν, τό πρώτο λόγω της άνήσυχης φύσης της Ισραηλινής κοινωνίας λίγο πρίν από τή δημιουργία του κράτους, τό δέ δεύτερο λόγω των δυσχερών συνθηκών της έποχής (τέλος Β' Παγκοσμίου Πολέμου). Αντιμετωπίζοντας ένδεχόμενο κίνδυνο επιθέσεως από τις άραβικές ένοπλες δυνάμεις, προέβη σε άλλη μία ιστορική άπόφαση γιά τό Ισραήλ — έβαλε τά θεμέλια ίδρύσεως πολεμικής βιομηχανίας και άποθηκεύσεως όπλων γιά τήν άμυνα του νεοσύστατου κράτους.

Τό γεγονός ότι ή πλειοψηφία των στρατιωτών ήσαν έφεδροι, όχι μόνο δέν αναχαίτισε τήν ανάπτυξη της χώρας στόν οικονομικό και κοινωνικό τομέα, αλλά αντίθετα τήν βοήθωσε, διότι σε περιόδους ειρήνης, οι έφεδροι αυτοί εργάζονταν στην παραγωγή και προήγαγαν τόν έκσυγχρονισμό των λειτουργιών του κράτους. Όσο γιά τήν εκπαίδευση μέσα στόν στρατό, όπως ο ίδιος είχε πει: «Οι Δυνάμεις Άμύνης άποτελούν τόν μεγαλύτερο εκπαιδευτικό οργανισμό γιά ένήλικες στή χώρα και συμβάλουν περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κρατικό φορέα στην άπορόφηση των νέων μεταναστών».

ΟΔΗΓΗΤΗΣ

Στις 14 Μαΐου του 1948, ο Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν ανακήρυξε την ανεξαρτησία του κράτους του Ισραήλ, και την ίδια μέρα έγινε επίσημως αυτό που επί χρόνια υπήρξε ανεπίσημως, ο πρώτος πρωθυπουργός και ο πρώτος ύπουργός 'Αμύνης του Ισραήλ. Την ίδια αυτή μέρα, τό Ισραήλ δέχθηκε τή συνδυασμένη εισβολή πέντε άραβικών στρατών ταυτοχρόνως. 'Η καθολική ήττα των 'Αράβων και ή συμφωνία γιά τή γραμμή άνακωχής, απέφεραν στό Ισραήλ έδαφική έκταση πολύ μεγαλύτερη από αυτή πού προέβλεπαν τά 'Ηνωμένα Έθνη στην άπόφασή τους γιά τήν διαίρεση τής Παλαιστίνης. 'Η άνακωχή παράλληλα, σήμανε αυτόμάτως τήν άφιξη χιλιάδων μεταναστών πού είχαν έπιζηήσει από τά στρατόπεδα θανάτου τής Εύρώπης, ή ήταν πρόσφυγες των έβραϊκών γκέττο από τή Βόρεια 'Αφρική, Συρία, 'Ιράκ, 'Υεμένη, 'Ινδία, Νότιο και Βόρειο 'Αμερική και Βρετανία. Σέ λιγότερο από τέσσερα χρόνια, τό όνειρό του Μπέν - Γκουριόν νά διπλασιάσει τόν πληθυσμό έγινε πραγματικότητα. 'Επρεπε όμως νά φροντίσει ο ίδιος γιά τή διατροφή, στέγαση, εκπαίδευση και όμαλή άπορρόφηση των εκατοντάδων χιλιάδων νεο - αφιχθέντων. Προοπτική δύσκολη, όχι όμως άνεπίτευκτη. Μέχρι τό 1951, ο Μπέν - Γκουριόν και ή κυβέρνηση του μπορούσαν νά είναι υπερέφανοι γιά τά έπιτεύγματα

τους, στό ότι κυριολεκτικά έκαναν τήν έρημο νά άνθίσει γιά άλλη μιá φορά.

Τό άνήσυχο πνεύμα του Μπέν - Γκουριόν δέν έπαναπαύθηκε ούτε και τότε. 'Η ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού συστήματος σέ εθνική βάση γίνεται ο έπόμενος στόχος του. Σάν άποτέλεσμα των προσπαθειών του, τό 1953, μέ είσήγησή του, ή Κνέσσετ (Βουλή του Ισραήλ) ψηφίζει Νόμο, βάσει του οποίου: «ή εκπαίδευση παύει νά άποτελεί δικαιοδοσία των πολιτικών κομμάτων και περνά στό κράτος, γεγονός άποφασιστικής σημασίας γιά τή σταθερή συγκρότηση και τήν ένότητα τής χώρας».

Έχοντας πραγματοποιήσει τόσα πολλά, τόν Δεκέμβριο του 1953 άποφασίζει νά άποσυρθεί και νά ζησει στην έρημο, γιά νά έπιστρέψει τό 1955 ως ύπουργός 'Αμύνης και άργότερα ως πρωθυπουργός, μέχρι τήν τελική παραίτησή του από τήν κυβέρνηση, τόν 'Ιούλιο του 1963. Παρέμεινε βουλευτής ως τόν Μάιο του 1970.

Θά ήταν όμως σαφώς άτελής ή περιγραφή του μεγάλου αυτού ήγέτη, άν δέν αναλύαμε τά στοιχεία εκείνα τής προσωπικότητός του — και κυρίως τήν έντονη διορατικότητά του — πού τόν όδήγησαν στό νά προβλέψει σημαντικά γεγονότα πού σημάδεψαν τή ζωή του 'Εβραϊκού λαού στό Ισραήλ και στή Διασπορά.

□ ΜΠΕΝ - ΓΚΟΥΡΙΟΝ: Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Είχε κατ' άρχήν συλλάβει όλα όσα άπαίταύσε ή δημιουργία ενός κράτους, ήδη από τό τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Οι ένέργειές του πρós αυτή τήν κατεύθυνση — ίδρυση τής 'Ισταντρούτ, όργάνωση του Σιωνιστικού κινήματος — υπήρξαν έμπνευσμένες και καινοτόμες. 'Η πείρα μάλιστα πού απέκτησε κατά τή διάρκεια όλων αυτών των χρόνων προετοιμασίας, συνετέλεσε στό νά οίκοδομήσει τόσο άποτελεσματικά και χαρισματικά τή χώρα του, όταν έφθασε ή πολυπόθητη στιγμή τής ανακηρύξεως τής ανεξαρτησίας τής.

'Από πολύ νωρίς είχε επίσης προσγειωθεί στην ιδέα ότι ο μόνος δρόμος γιά τόν έβραϊκό λαό προκειμένου νά άποκτήσει τήν έλευθερία του και νά όρθοποδήσει, ήταν ή ρεαλιστική αντίληψη των καταστάσεων και ή έμπιστοσύνη στις ίδιες του τίς δυνάμεις. Τό τρίπτυχο: Σοσιαλισμός, Έβραϊσμός, Βίβλος, ιδεολογική βάση πού έμφύσησε στους πρώτους σκαπανείς, άποδείχθηκε εκ των ύστερων ο μόνος τρόπος γιά τήν έπίτευξη του σκοπού τους. 'Ο ίδιος άργότερα έγραψε: «Προσκολλήθηκαν μέ θερμή στόν Σιωνισμό, διότι ο δικός τους Σιωνισμός ήταν ο πραγματικός. 'Οδηγός τους γιά τή δημιουργία μιás

κοινωνίας - πρότυπο μέ κοινωνικά ιδεώδη, υπήρξε ή εργασία ως θεμέλιο μιás ύγιους και ανεξάρτητης εθνικής ζωής».

Τό ότι άντελήφθη πόσο σημαντικός ήταν ο ρόλος τής προερχόμενης από τά ίδια τά έβραϊκά χέρια εργασίας, γιά τή δημιουργία του κράτους, ήταν μόνο μιá από τίς πολλές προβλέψεις του.

Τόν Δεκέμβριο του 1938, πρίν ακόμα δημιουργηθούν τά στρατόπεδα συγκεντρώσεως και έξοντώσεως των Έβραίων, ο Μπέν - Γκουριόν προαισθάνθηκε τόν έπερχόμενο τραγικό έφιάλτη του 'Ολοκαυτώματος. Έγράψε τότε: «'Ανοίγει γιά μās ένα καινούργιο κεφάλαιο, πού παρόμοιό του δέν έχει γνωρίσει ή ιστορία των έβραϊκών δεινών. Πρόκειται γιά μιá οργανωμένη έξόντωση πού συνοδεύεται από σαδιστικά βασανιστήρια μιás όλόκληρης κοινότητας 600.000 Έβραίων τής Γερμανίας και τής Αυστρίας. 'Αλλά τό κακό δέν θά σταματήσει εκεί. Τά πρόσφατα πογκρόμ των ναζί, σήμαναν τήν έναρξη τής έξολοθρεύσεως των Έβραίων όλου του κόσμου. Εύχομαι οι προβλέψεις μου νά άποδειχθούν λανθασμένες... Τό αίμα μας, ή τιμή μας, τά υπάρχοντά μας, όλα γίνονται έρμαιο μιás φριχτής συνωμοσίας έναντίον

μας. "Ας μὴν ἐγκαταλειφθοῦμε στὴ μοίρα μας. Τό κτύπημα αὐτό ἀλλάζει ὁλοκληρωτικά τὴν ἐννοια τοῦ Σιωνισμοῦ, τόσο μέσα στοὺς κόλπους τοῦ 'Εβραϊσμοῦ, ὅσο καὶ γιὰ τὸν ὑπόλοιπο κόσμο».

Πρὶν ἀκόμα φανοῦν σέ ὅλες τους τὶς διαστάσεις τὰ ἀποτελέσματα τῆς ναζιστικῆς πολιτικῆς, ὁ Μπέν - Γκουριόν εἶχε ταυτίσει τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ μὲ τὴ δημιουργία ἐνὸς 'Εβραϊκοῦ Κράτους, ὑποστηρίζοντας μάλιστα ὅτι ἂν τό κράτος ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, τό 'Ολοκαύτωμα δὲν θά εἶχε ποτέ πραγματοποιηθεῖ.

Μέσα ἀπὸ τὶς στάχτες τῆς τραγικῆς ἐμπειρίας τοῦ 'Ολοκαυτώματος, ἔβαλε τὶς βάσεις γιὰ τὸ νέο κράτος, δίνοντας προτεραιότητα στὴ δημιουργία μιᾶς ἐθνικῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως μὲ σύγχρονες προδιαγραφές, ἐνὸς ἄρτιου ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος, μιᾶς νεολαίας ποὺ θά ἀπολάμβανε τὴ ζωὴ σὲ ἓνα δημοκρατικό κράτος, καὶ τέλος τὴν ἀνάπτυξη καὶ σύσφιξη ἰσχυρῶν δεσμῶν μεταξὺ τοῦ κράτους καὶ τῆς Διασπορᾶς.

Γιὰ τὴν ἐπίτευξη ὧν αὐτῶν κατὰ καιροὺς δήλωσε: «Γιὰ νὰ οἰκοδομήσουμε τό κράτος μας χρειαζόμαστε τὴν μεγαλύτερη δυνατὴ προσπάθεια ὁλόκληρου τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ στὴν Παλαιστίνη καὶ στὴ Διασπορά, ἡ ὁποία, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἀποτελεῖ τμῆμα ἐνὸς ὅπιστου ἀνθρωπιστικοῦ ζητήματος, θά βρεῖ ἀνταπόκριση ἀπὸ τὶς ΗΠΑ, Ἀγγλία, Ρωσία, καὶ ἄλλα ἔθνη. Βασικά ὅμως, πρέπει νὰ ἐργασθοῦμε μόνοι μας. 'Απὸ τοὺς 'Εβραίους τοὺς ἴδιους ἐξαρτᾶται τό πόσο ἐβραϊκὴ θά γίνεῖ ἡ Παλαιστίνη».

"Ἐχοντας πιά ὀργανώσει τὶς βασικὲς λειτουργίες τοῦ κράτους ὅπως ὁ ἴδιος τὶς εἶχε ὀραματισθεῖ, ἄρχισαν νὰ τὸν ἀπασχολοῦν προοπτικὲς βελτιώσεως τοῦ μέλλοντος τοῦ λαοῦ τοῦ μέσα στὴ χώρα. Μία ἀπὸ αὐτές, ἦταν ἡ ἀνθίση τῆς ἐρήμου τοῦ Νέγκεβ. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1953 ἔκανε τό πρῶτο βῆμα γιὰ τὴν ὑλοποίηση τοῦ ὀνείρου του. Παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν κυβέρνηση καὶ ἐγκαταστάθηκε σ' ἓνα μικρὸ κιμπούτς στὸ Νέγκεβ. "Ἠλπισε ὅτι τό παράδειγμά του θά ἔβρισκε μιμητές μέσα ἀπὸ τὴ νεολαία τοῦ 'Ισραήλ, καθὼς ἡ ἐρημος ἦταν γι' αὐτὸν πηγὴ ζωῆς καὶ ἐκμεταλλεύσεως ἔτσι ὅπως τὴν εἶχαν φαντασθεῖ οἱ πρῶτοι σκαπανεῖς.

Εἶδε στὴν ἐρημο τὴν προοπτικὴ γιὰ δημιουργία μιᾶς ἀνθηρῆς ἀγροτικῆς κοινότη-

τος, τὴν ἀνάπτυξη ἐπιστημονικῆς ἐρευνας, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα, τὴν ἀναζωπύρωση τοῦ σιωνιστικοῦ ἰδεώδους ποὺ πίστευε ὅτι ὑποτονόυσε στὰ πλαίσια τῆς ἀστικῆς ζωῆς.

'Ο ἴδιος δήλωσε ἐνθουσιασμένος λίγο μετὰ τὴν ἐγκατάστασή του στὸ κιμπούτς ποὺ ἱδρυσε ἐκεῖ, τὸ Σντέ Μπόκερ: «'Ενοιώσα ὑπερήφανος βλέποντας τόσοις νέους, μὲ πρωτοπόρο πνεῦμα, νὰ ἐγκαθίστανται ἐδῶ. Τό Σντέ Μπόκερ, ὁ πιὸ ἀδίκημένος ἀπὸ τὴ φύση τόπος μέσα στὴ χώρα, μπορούσε νὰ γίνεῖ ἀντικείμενο θαυμασμοῦ στὸ Νέγκεβ. Δουλεῦντας σ' αὐτὴ τὴν ἀγονη λωρίδα γῆς, μὲ δύσκολες συνθῆκες καὶ πρωτόγονα μέσα, μπόρεσαμε νὰ συγκεντρωθοῦμε καλύτερα στὰ προβλήματα, νὰ ἀνακαλύψουμε τὶς πραγματικὲς διαστάσεις τους, μὲ ἀπλότητα σκέψης καὶ καθαρὸ μυαλό».

'Ἡ ἀντίληψή του γιὰ τὸ νόημα τῆς Βίβλου καὶ ἡ ἐλπίδα του γιὰ τὴ συγκέντρωση ὧν τῶν 'Εβραίων τῆς Διασπορᾶς, τὸν ὁδήγησαν τό 1950 στὴ θέσπιση τοῦ «Νόμου τῆς 'Επιστροφῆς». Βάσει τοῦ νόμου αὐτοῦ, κάθε 'Εβραῖος εἶχε καὶ ἔχει τό δικαίωμα νὰ γίνεῖ 'Ισραηλινός πολίτης ἀμέσως μόλις μεταναστεύσει στὸ 'Ισραήλ. Αὐτό ὅμως, ἔσπευσε νὰ διευκρινίσει ὅτι οὐδέποτε ἀφῆνε περιθώριο γιὰ ἐρμηνεία ὅτι οἱ 'Εβραῖοι πολῖτες τοῦ κράτους βρίσκονταν σὲ πλεονεκτικότερη θέση ἀπὸ τοὺς μὴ 'Εβραίους πολῖτες του. Στὴ διακήρυξη τῆς 'Ανεξαρτησίας τοῦ κράτους τοῦ 'Ισραήλ τονίζεται ὅλοι οἱ πολῖτες τοῦ κράτους ἀπολαμβάνουν ἴσα κοινωνικά καὶ πολιτικά δικαιώματα, ἀνεξαρτήτως θρησκείας, φυλῆς ἢ φύλου.

Σὴν ἐπισφράγιση τῆς φιλοσοφίας του ἐρχονται τὰ λόγια του ἀπὸ συνέντευξη ποὺ ἔδωσε τό 1964: «'Υπῆρξαμε πάντοτε μικρὸς λαός ἀπὸ ἀριθμητικῆς πλευρᾶς, καὶ θά παραμείνουμε τέτοιοι, χωρὶς νὰ μπορούμε νὰ ἀνταγωνισθοῦμε τοὺς ἀντιπάλους μας σὲ μέγεθος πληθυσμοῦ, ἐδαφικὴ ἔκταση, πλοῦτο ἐθνικῶν πόρων καὶ δύναμη καὶ ἐξοπλισμὸ ἐνόπλων δυνάμεων. 'Ἡ παρουσία μας ὅμως στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἡ θέση τῆς χώρας μας στὸν κόσμο, δὲν μπορεῖ νὰ ὑπολογισθεῖ μὲ ποσοτικὲς ἀναλογίες. Λίγοι λαοὶ ἐπηρέασαν τόσο βαθειά, ἓνα τόσο μεγάλο τμῆμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ εἶναι λίγα τὰ κράτη ποὺ ἐπαιξαν τόσο κεντρικὸ ρόλο στὴν παγκόσμια ἱστορία ὅπως τό 'Ισραήλ. Σκοπὸς μας πρέπει νὰ εἶναι νὰ ἐπιτύχουμε ἓνα μέλλον ἀντάξιο τοῦ παρελθόντος μας».

☐ ΕΠΙΛΟΓΟΣ

'Ο Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ μας τὴν 1η Δεκεμβρίου 1973. Τελευταία του ἐπιθυμία ὑπῆρξε νὰ γραφεῖ στὴν ἐπιτύμβια πλάκα

τοῦ τό γεγονὸς καὶ μόνο τῆς μεταναστεύσεώς του στὸ 'Ισραήλ τό 1906. 'Απὸ ὅλα τὰ ἐπιτεύγματά του, αὐτό ἦταν γι' αὐτὸν τό πιὸ σημαντικὸ.

Ο ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ ΜΙΛΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΚΕΙΜΕ- ΝΑ ΤΟΥ

Λίγοι πολιτικοί ηγέτες της σύγχρονης εποχής αφιερώθηκαν στη μελέτη και το διαλογισμό όσο ο Δαβίδ Μπέν-Γκουριόν. Ακόμη λιγότεροι είναι εκείνοι που άσκησαν τόσο αποφασιστική επίδραση επί της ιστορίας και των πεπρωμένων των εθνών τους, όπως ο Μπέν-Γκουριόν, στη διάπλαση του σύγχρονου Εβραϊκού κράτους. Άλλοι άντλησαν την εμπνευσή τους από τις καλές τέχνες, την κλασική μουσική ή τη λογοτεχνία· ο Μπέν-Γκουριόν εμπνεύσθηκε, πρωτίστως, από δύο πηγές: τη Βίβλο και το τοπίο του Έρετς Ίσραέλ, της Γής του Ίσραήλ. Εάν ο όρος «πνευματώδης» χαρακτηρίζει το άτομο με εύρύτητα πνευματικά ενδιαφέροντα, το άτομο με άσβεστη διανοητική περιέργεια και ακατάπαυστο προβληματισμό, τότε ο Μπέν-Γκουριόν εκφράζει αυτό τον τύπο ανθρώπου, μία χαρισματική

φυσιογνωμία, που είναι ταυτόχρονα πραγματιστής και δραματιστής, πολιτικός αλλά και φιλόσοφος. Άριστος όμιλητής και γλαφυρός συγγραφέας, ο Μπέν Γκουριόν άφησε πλούσιο συγγραφικό έργο. Τά έκδοθέντα έργα του, που αριθμούν δεκάδες τόμους, άσκησαν μεγάλη επίδραση σε μυριάδες Ίσραηλινούς, Έβραίους της Διασποράς, αλλά και μη Έβραίους.

Παράλληλα, επιδόθηκε στη μελέτη των αρχαίων Έλλήνων συγγραφέων, τη φιλοσοφία του Σπινόζα και τον Βουδισμό. Πίστευε ότι τά κλασικά κείμενα για να κατανοηθούν όρθά, πρέπει να μελετούνται στην πρωτότυπη γλώσσα τους. Για να μπορέσει να μελετήσει την αρχαία ελληνική γραμματεία, διδάχθηκε μόνος του αρχαία Έλληνικά. Παρομοίως, για να μπορέσει να διαβάσει τη φιλοσοφία του Μαιμόνιδη στο πρωτότυπο διδάχθηκε την

Στοχασμοί ενός

Θεός και
Έβραϊοί

Τόν Δεκέμβριο του 1973 ή Ίσραηλινή τηλεόραση πρόβαλε σέ μαγνητοσκόπηση μία συνέντευξη του Μπέν Γκουριόν που πάρθηκε τό 1970. Στη συνέντευξη, ο Μπέν Γκουριόν ακούγεται διακηρύσσων απερίφραστα την πίστη του στό Θεό. Ή δήλωση αυτή έντυπωσίασε πολλούς καθόσον είναι γνωστό ότι σ' όλη τή ζωή του ο Μπέν Γκουριόν υπήρξε άνεξιθρησκός, τουλάχιστον σέ ό,τι άφορά τήν πρακτική τήρηση των έντολών του Ίουδαϊσμού. Τό 1964, μέ άφορμή κάποια άλλη συζήτηση, είπε: «Πιστεύω στην ύπαρξη μιås πνευματικής, αιώνιας, υπέρτατης "Υπαρξης...". Ή διατύπωση αυτού του πιστεύω παρουσιάζεται σαφέστερα στό απόσπασμα που ακολουθεί: «...Είμαι, ασφαλώς, Έβραϊός· όχι όμως μέ τήν έννοια του Όρθόδοξου, ούτε του Ρεφορμιστή Έβραίου. Έδώ, στό Ίσραήλ, δέν παρακολουθώ τή συναγωγή (πήγα μόνο μία φορά, τήν παραμονή της άνακηρύξεως της άνεξαρτησίας του κράτους, μετά από παράκληση του Ραββίνου Μπερλίν). Όταν βρίσκομαι στό έξωτερικό, μου άρέσει νά παρακολουθώ στη συναγωγή τή λειτουργία του Σαμπάτ.

Άπό τή θρησκευτική άποψη... είμαι πεπεισμένος για δύο άρχες: τήν πίστη στό Θεό, για τήν ύπαρξη του όποιου είμαι περισσότερο πεπεισμένος άπ' ό,τι για όποιαδήποτε άλλη αλήθεια· τήν ήθική των προφητών, της όποιας είμαι πιστός ακόλουθος».

Σέ κάποιο άλλο σημείο, άναφέρει:

«...Υπήρξαμε Έβραϊοί επί 3.000 χρόνια, χωρίς τήν άνάγκη ούδενός όρισμού· πιστεύω ότι θά παραμείνουμε έτσι... Σύμφωνα μέ έναν όρισμό, οι Έβραϊοί άποτελούν μία θρησκευτική κοινότητα... βάση ενός άλλου όρισμού, οι Έβραϊοί άποτελούν ένα έθνος... Υπάρχουν, όμως, και Έβραϊοί που δέν συνοδεύονται από κανένα άλλο προσδιοριστικό στοιχείο. Είναι απλώς Έβραϊοί. Είμαι και εγώ ένας έξ αυτών. Δέν χρειάζομαι κανέναν άλλο όρισμό. Είμαι αυτό που είμαι».

Τό Ίσραήλ
καί τά άλλα
έθνη

«Άλλοι αρχαίοι λαοί έστρεφαν τά μάτια τους προς τό παρελθόν, προς τή «Χρυσή Έποχή» των παρεχομένων ήμερών, μέ τήν όποία άσχολούνται οι θρύλοι και ή μυθο-

αραβική γλώσσα. Δάσκαλός του στην προκειμένη περίπτωση ήταν ο γραμματέας του κ. Γιτσακ Ναβόν, μετέπειτα πρόεδρος του 'Ισραήλ και σήμερα υπουργός Παιδείας.

Προετοιμαζόμενος για τα καθήκοντα του υπουργού 'Αμύνης στο νεοσύστατο κράτος, επιδόθηκε στη μελέτη των συγγραμμάτων των

επιφανεστέρων στρατιωτικών διοικητών και ιστορικών.

'Αγάπησε ιδιαίτερα την ιστορία των Πελοποννησιακών Πολέμων του Θουκυδίδου, που θεωρούσε σαν τό καλύτερο σύγγραμμα στον τομέα της στρατηγικής.

Τά αποσπάσματα που ακολουθούν είναι από τη μελέτη του δρ 'Αβραάμ 'Αβι - Χάϊ «Ben - Gurion Speaks» ('Ο Μπέν Γκουριόν μιλά) και αναδημοσιεύονται από την εγκυκλοπαίδεια «Judaica» Year Book 1974 (Συμπληρωματικός τόμος, έτους 1974): Τό όδοιπορικό του Μπέν Γκουριόν είναι μία οδύσεια· πάντοτε όμως είχε τό «γνώθι σ'

εαυτόν». Προλογίζοντας την έκδοση μιās ανθολογίας κειμένων του τό 1955, έγραψε για τόν εαυτό του:

«'Ο συγγραφέας ξεκίνησε σαν εργάτης σ' αυτή τη γη, συνέχισε ως γενικός γραμματέας της 'Ισταντρούτ ('Εβραϊκής 'Εργατικής Συνομοσπονδίας) και αργότερα υπηρέτησε ως πρόεδρος του 'Εκτελεστικού της Σιωνιστικής 'Ομοσπονδίας. Αυτά τά τριάντα χρόνια... άφησαν, σίγουρα, τά ίχνη τους πάνω στην ψυχή του συγγραφέα.

'Ο αναγνώστης θά παρατηρήσει, χωρίς καμία δυσκολία, διαφοροποιήσεις στη διατύπωση των σκέψεών του.

'Αναμφίβολα, τό 1945 για τόν κόσμο, για τόν 'Εβραϊσμό ή για τη ζωή του συγγραφέα δέν είναι τό ίδιο μέ τό 1915. 'Η παγκόσμια ιστορία, αλλά και αυτή του λαού μας, υπέστη πικρές και σημαντικές δοκιμασίες· ό συγγραφέας επίσης δέν παρέμεινε ανέπαφος από τίς

άλλαγές και τίς διαφοροποιήσεις που συντελέστηκαν. Οι έμπειρίες του από τη ζωή διευρύνθηκαν και, σέ όρισμένα σημεία, οι απόψεις του διαφοροποιήθηκαν. 'Όμως, οι κεντρικές ιδέες που τόν καθοδήγησαν από την εποχή που απέκτησε ανεξαρτησία του σκέπτεσθαι, ουσιαστικά παρέμειναν αναλλοίωτες. Πόλοι άξονος στη σκέψη και τη ζωή του συγγραφέα ήταν: ή απολύτρωση του 'Εβραϊκού λαού, απολύτρωση τόσο σέ εθνικό, όσο και σέ κοινωνικό επίπεδο, ως 'Εβραίου και ως ανθρώπινου όντος... ή άλλαγή της δομής του λαού, από την μετέωρη εξάρτηση στην εϋνοια και στο έλεος ξένων, εις ένα εργαζόμενο λαό που επιστρέφει στην κοιτίδα της ιστορικής κληρονομιάς του, διαμορφώνοντας, μέσω της χειρονακτικής και της φυσικής εργασίας του δικές του αξίες και άρχές».

όραματιστού

λογία τους. 'Ο λαός μας, που παρέμεινε πιστός στο μοναδικό μήνυμα των προφητών, στρέφει τά μάτια του προς τά άνω, προς τό όραμα των έσχατων ήμερών. 'Ο 'Εβραϊκός λαός δέν υπέκυψε στις υποδουλώσεις, τούς πολέμους ή την εκμετάλλευση... αλλά άνύψωσε τά μάτια του και έστρεψε την καρδιά του προς τό μέλλον, όπου θά βασιλεύσει καθεστώς φιλανθρωπίας και δικαιοσύνης, «γνώσεως του Κυρίου» και «έθνος δέν θά ύψώσει μάχαιρα έναντίον έθνους».

Τό πνεύμα της Βίβλου διαχέει όλα τά κείμενα του Μπέν Γκουριόν. 'Ιδιαίτερη θέση στη σκέψη του κατέχει ή σχέση ανάμεσα στη Βίβλο, τη Γη και τό λαό της Βίβλου: «...Τό κράτος του 'Ισραήλ δέν θά κριθεί μόνο από την ίσχύ του και την εύρωστία της οικονομίας του, αλλά και από τό πνεύμα του. Είμαστε κληρονόμοι μιās μεγάλης πολιτιστικής κληρονομιάς, ή όποία είναι δεσμευτική για μās. Τό κράτος του 'Ισραήλ θά κριθεί από την ήθική εικόνα που θά προβάλλει μέσω των πολιτών του, από τίς ανθρώπινες αξίες που θά προσδιορίζουν τίς σχέσεις του μέ τόν έξω κόσμο, από την πιστότητά του, μέ έργα και μέ πράξεις, στην υπέρτατη έντολή του 'Ιουδαϊσμού: «άγάπα τόν πλησίον σου ως σεαυτόν».

«'Η Βίβλος μας διακρίνεται για τη λακωνικότητα του λόγου της, ακόμη και όταν ασχολείται μέ σημαντικά γεγονότα. Σέ έναν στίχο, σέ δέκα έβραϊκές λέξεις, μνημονεύει δύο ενέργειες του 'Αβραάμ, που ή καταγραφή τους δίπλα - δίπλα έκπλησσει. Μέ μία άνάσα, ή Βίβλος συνδέει μία κοινότητα και καθημερινή πράξη — τό φύτεμα ενός δένδρου — μέ τη διακήρυξη της υπέρτατης δοξασίας του 'Ιουδαϊσμού: τη δοξασία για την ύπαρξη του 'Υψιστου Θεού... «Και έφύτευσεν ό 'Αβραάμ δρυμόν έν Βηρσαβέ»· και έπεκαλέσθη εκεί τό όνομα του Κυρίου, του αιώνιου Θεού», (Γεν. 21:33). Μόνον ή άρχαία 'Ιουδαϊκή ιδιοφυία είχε την ικανότητα και την τόλμη νά συνενώσει σέ ένα και μόνο στίχο δύο τόσο διαφορετικές, αλλά σημαντικές ιδέες».

Βίβλος

Η Βίβλος ήταν τό πάθος του Μπέν Γκουριόν. "Αρχισε νά τήν μελετᾶ από νεαρὸτά-
τη ἡλικία καὶ δὲν ἔπαψε νά ἀσχολεῖται μὲ τό κείμενό της μέχρι τήν ἡμέρα τοῦ
θανάτου του. "Ενας ἀπό τοὺς βιογράφους του ὁ Robert St. John, ἔγραφε: «Γιὰ τὸν
Μπέν Γκουριόν τὰ πρόσωπα τῆς Βίβλου δὲν ἀντιπροσωπεύουν κάποιους σκονι-
σμένους ἱστορικούς χαρακτήρες ἢ κέρινα ὁμοιώματα κάποιου μουσείου, δημιουργή-
ματα ἀπὸ ξύλο καὶ πέτρα. Εἶναι ζωντανὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα γνωρίζει καλύτερα ἀπὸ ὅ-
σον τοὺς ὑπουργοὺς τῆς τελευταίας κυβερνήσεώς του. Γνωρίζει τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ
καὶ τὸν Ἡσαΐα καλύτερα ἀπὸ ὅσο τὸν Ἀἰζενχάουερ καὶ τὸν Μάκ - Μίλαν... γι' αὐτὸν ὁ
ἀγώνας τοῦ σήμερα καὶ ἡ φωνὴ τοῦ μέλλοντος ἤχουν ταυτόχρονα. Μιά μέρα ἕνα μέ-
λος τοῦ κόμματός του βγῆκε ἀπὸ τὸ γραφεῖο του κάνοντας μίαν ἀπελπισμένη χειρο-
νομία καὶ πρόσθεσε:

«Μοῦ εἶναι ἀδύνατον νά συζητήσω ὅτιδήποτε μαζί του. Τοῦ μιλῶ γιὰ τό χθές καὶ αὐ-
τός μιλάει γιὰ τό πρὶν τρεῖς χιλιάδες χρόνια. Μιλῶ γιὰ τό αὔριο καὶ αὐτός συζητᾶ
γιὰ τὰ ἐπόμενα δύο χιλιάδες χρόνια. Εἶναι νά συζητᾶς τήν ἔλλειψη κρέατος πού ἀντι-
μετωπίζουμε σήμερα μὲ τὸν Μωυσῆ ἢ κάποιον ἄλλο ἀπὸ τό μακρινὸ παρελθόν».

Μέσα ἀπὸ τὴ μελέτη τῆς Βίβλου κατόρθωσε νά ἀναπτύξει ἕνα μοναδικὸ συναίσθη-
μα γιὰ τό παρελθόν, τό παρόν καὶ τό μέλλον πού τὸν ἐπλούτιζε μὲ μιά ἀπαράμιλλη
διορατικότητα. Μέσω τῆς Βίβλου μπόρεσε νά κατανοήσει μὲ σαφήνεια τὴ θέση τοῦ ἑ-
βραϊκοῦ λαοῦ μέσα στὴν ἱστορία.

Ἡ Βίβλος ὑπῆρξε τὸ ἐπίκεντρο τῶν πνευματικῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ Μπέν Γκου-
ριόν. Ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτὴς μιᾶς ἐταιρείας μελέτης τῆς Βίβλου καὶ προσέλκυσε κοντά
τοῦ ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονες, μὲ τοὺς ὁποίους μελετοῦσε τὴ Βίβλο μέχρι τήν ἡμέρα τοῦ
θανάτου του.

Ἑβραῖοι καὶ Ἰσραήλ

Τὸ 1950 ἡ Κνέσσσετ ψήφισε τὸν «**Νόμο τῆς Ἐπιστροφῆς**» γιὰ τό δικαίωμα τῶν Ἑ-
βραίων ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἰσραήλ, ὡς καὶ τό δικαίωμα τοῦ κάθε Ἑβραίου νά μετα-
ναστεύσει καὶ νά ζήσει ἐκεῖ. Μιλώντας στὴν Κνέσσσετ κατὰ τὴ συζήτηση αὐτοῦ
τοῦ Νομοσχεδίου ὁ Μπέν Γκουριόν εἶπε:

«Ὁ Νόμος τῆς Ἐπιστροφῆς δὲν παρέχει στὸν κάθε Ἑβραῖο τό δικαίωμα τῆς ἐγκα-
ταστάσεώς του στὸ Ἰσραήλ· τοῦτο τό δικαίωμα ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐβραϊκότη-
τά του καὶ δύναται νά τό ἀσκήσει κατὰ βούληση... δὲν εἶναι τὸ κράτος ἐκεῖνο πού ἀπο-
δίδει στοὺς Ἑβραίους τῆς Διασπορᾶς τό δικαίωμα τῆς ἐπιστροφῆς. Τό δικαίωμα αὐτό
εἶναι ἀρχαιότερο ἀπὸ τό κράτος τοῦ Ἰσραήλ ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ
κράτους ἀπορρέει ἀπὸ αὐτό τό δικαίωμα. Εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἀρρηκτοῦ ἱστορικοῦ δε-
σμοῦ τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ μὲ τὴν προγονικὴ του πατρίδα· εἶναι ἕνας δεσμός πού νομο-
θεσίες ἐθνῶν ἔχουν ἐπίσης ἀναγνωρίσει».

Ὅρισμένοι ἄσκησαν κριτικὴ γιὰ τὴν ἀκολουθούμενη πολιτικὴ στό θέμα τῆς μαζικῆς
μεταναστεύσεως Ἑβραίων. Ὅρισμένοι διατύπωσαν τὴν ἀποψη ὅτι ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς
νέους μετανάστες δὲν ἔχουν ἰδεολογικὰ κίνητρα, ἀλλὰ ἀπλῶς προσπαθοῦν νά διαφύ-
γουν ἀπὸ διωγμούς πού ὑφίστανται στὴ Διασπορά. Ὁ Μπέν Γκουριόν ἀρνήθηκε νά
κάνει ὅποιαδήποτε διάκριση ἀνάμεσα σέ ἰδεολόγους καὶ μὴ ἰδεολόγους μετανάστες:

«Οἱ μετανάστες ἀπὸ τό Μαρόκο δὲν ἀποτελοῦν ἀπλῶς πρόσφυγες. Ἡ ἀλιγιά (μετα-
νάστευση) αὐτῶν στὸ Ἰσραήλ συνοδεύεται ἀπὸ τό ὄραμα τῆς ἀπολυτρώσεως. Τό ἴδιο
ἰσχύει ἐπίσης γιὰ τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν Ὑμένη, ἢ τοὺς ὁμήρους τῶν στρατοπέδων
συγκεντρώσεως. Ἡ ἀνάγκη καὶ τό ὄραμα συνδυάζονται στὴν ἀπόφαση γιὰ τὴν ἀλι-
γιά... Ὁ Ἑβραῖος μπορεῖ νά ἀφήνει τὴν Διασπορά ἐξ ἀνάγκης, ὅμως ἔρχεται ἐδῶ καὶ
χάριν κάποιου ὁράματος».

Ἀραβες, Ἑβραῖοι καὶ Μέση Ἀνατολή

Η ἀνάγκη ὑπεχρέωσε τό Ἰσραήλ νά ἀναπτύξει ἕναν στρατό, ὡς παράγοντα ὑπάρ-
ξεως ἀπέναντι τῶν γειτόνων του. Τό ὄραμα τοῦ Μπέν Γκουριόν δὲν βασίζεται
στὸν πόλεμο, ἀλλὰ στὴ διαπίστωση ὅτι ἡ περιοχὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς διαθέ-
τει καὶ τὸν χώρο ἀλλὰ καὶ ἔχει ἀνάγκη τό ἐβραϊκὸ κράτος. Οἱ σχέσεις Ἀράβων
καὶ Ἰσραήλ πρέπει νά στηρίζονται στὴν ἀρχὴ τῆς ἀμοιβαιότητος: τὰ δικαιώματα ὁ-
λῶν πρέπει νά εἶναι ἀμοιβαῖα σεβαστά. Παράλληλα, τό Ἰσραήλ πρέπει νά στραφεῖ
πρὸς τὴ θάλασσα καὶ νά καταστῇ ἕνας μεσογειακὸς λαὸς, ἐνῶ θὰ πρέπει νά ἀναπτύ-
ξει σταθερά τίς σχέσεις του μὲ τοὺς Ἑβραίους σέ ὅλο τὸν κόσμο:

«Ἄν ἐπιθυμοῦμε νά καταστοῦμε ἕνα ἔθνος στὸ Ἑρετς Ἰσραέλ, πρέπει νά ἐγκλιμα-

τισθοῦμε πρὸς τίς γεωγραφικές καί τίς ἐθνολογικές συνθήκες πού μᾶς περιβάλλουν. Ὁ ἐβραϊκός λαός στό "Ερετς Ἰσραέλ" θά συνδεθεῖ μέ τήν Εὐρώπη, μέ δεσμούς πού θά ἀναπτυχθοῦν μόνο μέσω τῆς Μεσογείου. Ἀπό τό βορρᾶ, τήν ἀνατολή καί τόν νότο, ὅμως, θά ἔλθει σέ ἐπαφή μόνο μέ ἀραβόφωνα ἔθνη...

Δέν ἐξαρτᾶται μόνο ἀπό τό Ἰσραήλ ἡ ἀφομοίωσή του μέσα στό χῶρο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς... ἐξαρτᾶται καί ἀπό τά ἀραβικά κράτη ἂν θά ἀναγνώρισουν τό κράτος τοῦ Ἰσραήλ ὡς πραγματικότητα καί ἂν θά συμφιλιωθοῦν μέ αὐτή τήν πραγματικότητα. Μόνον ἔτσι θά ἀνοίξει ὁ δρόμος γιά τήν ἐπανασυμφιλίωση. Ὅμως, ὁ γεωγραφικός παράγων δέν μπορεῖ νά ἀγνοήσῃ τήν θάλασσα· στενοί μας γείτονες, γεωγραφικά, δέν εἶναι μόνο τά ἔθνη πού συνορεύουν μέ τό Ἰσραήλ ἀπό ξηρᾶς, ἀλλά καί ἐκεῖνα πού συνορεύουν μέσω τῆς θαλάσσης... Σύμφωνα μέ τήν γεωγραφική μας θέση, ἀποτελοῦμε ἕνα μεσογειακό ἔθνος καί ὅλα τά ἔθνη πού βρέχονται ἀπό τή Μεσόγειο Θάλασσα εἶναι γείτονές μας.

ΜΕ ΤΟΝ
ΟΥΪΝΣΤΟΝ
ΤΣΩΡΤΣΙΑ

Ἐπιπλέον οἱ δεσμοί πού ἐνώνουν τό Ἰσραήλ μέ ὅλο τόν ἐβραϊκό λαό θά καθορίζουν καί θά προσδιορίζουν τήν ἐνταξή μας σέ περιφερειακοὺς συνασπισμούς ἢ στρατόπεδα ἐπιρροῆς, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον παράγοντα ἢ δεσμό».

Ἡ περίοδος διαμάχης ἀνάμεσα στό Ἰσραήλ καί τοὺς Ἀραβες δέν θά ἀποτελέσει γιά τόν Μπέν Γκουριόν μιά μόνιμη κατάσταση. Ὁ ἴδιος πίστευε στίς δυνατότητες συνεργασίας καί συνύπαρξης.

«Ἐπιθυμῶ τήν ἐπίτευξη συνεργασίας ἀνάμεσα στό ἔθνος τοῦ Ἰσραήλ καί τά ἀραβικά ἔθνη... 1) ὑποσχόμενος στήν ἀραβική μειονότητα στή χώρα μας συνθήκες καλύτερες ἀπό ἐκεῖνες πού ὑφίστανται γιά τοὺς Ἀραβες σέ ὁποιαδήποτε ἀραβική χώρα... 2) δηλώνοντας τή διάθεσή μας γιά μιά συμφωνία εἰρήνης μέ τήν Αἴγυπτο, μέ τό λαό της καί τήν κυβέρνησή της, χωρίς τήν παραμικρά ἀπό μέρους μας ἀνάμιξη στά ἐσωτερικά της ἢ τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἀκεραιότητάς της. Εἶμαι βέβαιος πῶς ἂν ὑλοποιηθοῦν οἱ δύο αὐτές προϋποθέσεις, θά ὑπάρξουν προοπτικές ὄχι μόνο γιά τυπική εἰρήνη, ἀλλά γιά συνεχῆ συνεργασία καί ἐμπιστοσύνη ἀνάμεσα στό ἐβραϊκό ἔθνος καί τοὺς Ἀραβες γείτονές του...».

Ο Μπέν Γκουριόν κατηύθυνε τό Ἰσραήλ στή διάρκεια δύο πολέμων. Ἡ ἀπόφαση γιά τή χρησιμοποίηση τῶν ὀπλων ἀπετέλεσε γιά αὐτόν στοιχεῖο ἐντονοῦ ἀγχοῦς καί ψυχικοῦ προβληματισμοῦ. Παρ' ὅλα αὐτά δέν δίστασε στή χρησιμοποίηση τῶν ὀπλων ὅταν τά δικαιώματα τοῦ Ἰσραήλ διακυβεύονταν, οἱ πολῖτες του δέχονταν ἐπιθέσεις καί τά κέντρα ἰσχύος — ἰδιαίτερα τά Ἡνωμένα Ἔθνη καί οἱ ὑπερδυνάμεις — δέν ἦσαν διατεθειμένα νά διασφαλίσουν τά δικαιώματα καί τήν ὑπαρξή τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραήλ:

**Πόλεμος
καί μεγάλες
δυνάμεις**

«Ο πόλεμος συνιστά την πιο πικρή και την πιο σοβαρή υπόθεση στη ζωή ενός λαού... Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην έλλειψη ειρήνης και τον πόλεμο. Υπάρχουν κινήματα ή ιδεολογίες που βλέπουν τον πόλεμο ως ένα ιδανικό, εθνικό ή κοινωνικό, ότι στον πόλεμο τό άτομο, ούτως είπειν, έξυψώνεται... Έμείς θά προχωρήσουμε στον πόλεμο μόνο εξαιτίας αναπόφευκτης αναγκαιότητας... δέν επιχαίρουμε στην προοπτική κάποιας σύγκρουσης.

Η Αίγυπτος επιζητά σήμερα νά αποκλείσει την θαλάσσια οδό της Έρυθρας Θαλάσσης γιά τά ισραηλινά πλοία, σέ αντίθεση πρός την διεθνή άρχή περί έλευθερης ναυσιπλοΐας και έλευθερίας των θαλασσών. Ο μονόπλευρος πόλεμος θά πρέπει νά τερματισθεί, διότι δέν μπορεί νά παραμείνει μονόπλευρος. Έφόσον τά δικαιώματά μας παραβιάζονται στην ξηρά και τή θάλασσα διά βιαίων ένεργειών, διατηρούμε τό δικαίωμα δράσεως γιά την υπεράσπιση αυτών των δικαιωμάτων, κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο. Επιζητούμε την ειρήνη — όχι, όμως, την αυτοκτονία.

... Μόνον τά νήπια της πολιτικής μπορούν νά φαντασθούν ότι οι μεγάλες δυνάμεις θά διαταράξουν τίς σχέσεις τους μέ τίς χώρες του Άραβικοϋ Συνδέσμου, γιά νά υπερασπισθούν τή ζωή των πολιτών του Ισραήλ. Τό καθήκον αυτό έπαφίεται αποκλειστικά στό κράτος του Ισραήλ.

Δέν υπάρχει πολιτικός στον κόσμο που δέν γνωρίζει ότι ο πόλεμος του 1948 υπήρξε μία κακόβουλη επίθεση εναντίον του Ισραήλ από μέρους της Αίγυπτου, του Ιράκ, της Συρίας, του Λιβάνου και της Ιορδανίας. Τοϋτο δέ, παρά τό γεγονός ότι οι δύο μεγάλες δυνάμεις, ή Άμερική και ή Ρωσία, συμμετείχαν στην απόφαση γιά την ίδρυση του έβραϊκού κράτους στο Ισραήλ — αυτή δέ ήταν ή πρώτη και ή μοναδική συμφωνία τους από της ίδρύσεως του Οργανισμού των Ηνωμένων Έθνών — και ήταν οι πρώτες χώρες που άνεγνώρισαν τό Ισραήλ άμέσως μετά την ανακήρυξή του, πρώτα οι ΗΠΑ και έπειτα ή ΕΣΣΔ. Και παρά τό γεγονός ότι ο Καταστατικός Χάρτης του ΟΗΕ, που ίσχυε και τότε, υποχρέωνε τά μέλη του νά προστρέξουν σέ βοήθεια έθνους που ύφίστατο επίθεση — κανένα κράτος δέν έπραξε τίποτε γιά την υπεράσπιση του Ισραήλ...

Συνεπώς, δέν βλέπουμε στον Καταστατικό Χάρτη του ΟΗΕ καμία ουσιαστική εξασφάλιση της ασφάλειας του Ισραήλ, ούτε κανένα αποτρεπτικό μέσον που θά μπορούσε νά άσκηθεί άπέναντι στους επιτιθέμενους που σχεδιάζουν πόλεμο εναντίον μας».

Αυτή ή πεποίθηση ότι οι δυνάμεις του παγκόσμιου χώρου δέν πρόκειται νά μεσολαβήσουν γιά την υπεράσπιση των Έβραίων, συνέβαλε στη διαμόρφωση του Ισραηλινού δόγματος γιά την άμυνα και την ασφάλεια. Στη διαμόρφωσή του επέδρασαν επίσης αποφασιστικά οι άναμνήσεις του Όλοκαυτώματος:

«Έχουμε τό καθήκον νά δηλώσουμε στίς δυνάμεις του κόσμου, χωρίς καμία εξαίρεση, μέ όλη την ταπεινοφροσύνη ενός μικρού λαού, αλλά και την ήθική δύναμη ενός τέκνου του έβραϊκού λαού: ο Έβραϊκός λαός στη Γη του δέν θά παραμείνει σάν τά πρόβατα που οδηγούνται στη σφαγή... αυτό που διέπραξε ο Χίτλερ σέ έξι έκατομμύρια άβοήθητους Έβραίους των γκέττο της Εϋρώπης, κανένας δέν θά άποπειραθεί εναντίον έλευθέρων Έβραίων επί της πατρίδος των».

Ιερουσαλήμ

Η απόφαση του Μπέν Γκουριόν νά ανακηρύξει την Ιερουσαλήμ πρωτεύουσα του Ισραήλ, δύναται νά θεωρηθεί ως μία από τίς σημαντικότερες πολιτικές αποφάσεις του:

«Η Έβραϊκή Ιερουσαλήμ άποτελεί οργανικό και άδιαίρετο τμήμα του κράτους του Ισραήλ, όπως άδιαίτερη είναι αυτή από την Έβραϊκή Ιστορία, την Έβραϊκή θρησκεία και την Έβραϊκή ψυχή. Η Ιερουσαλήμ άποτελεί την καρδιά του κράτους του Ισραήλ. Είμαστε υπερήφανοι διότι ή Ιερουσαλήμ θεωρείται επίσης ιερή από μέλη και άλλων θρησκειών και, εύχαρίστως, θά διασφαλίσουμε γι' αυτούς τή μέγιστη δυνατή έλευθερία και θά τούς βοηθήσουμε νά εκπληρώσουν στην Ιερουσαλήμ τίς θρησκευτικές τους άνάγκες... Τό Ισραήλ δέν πρόκειται εκουσίως νά παραιτηθεί ποτέ της Ιερουσαλήμ».

Παιδεία

Τό 1951 τίθενται τά θεμέλια του έθνικού εκπαιδευτικού συστήματος του Ισραήλ. Μέχρι τότε ή παιδεία παρέίχετο από τέσσερις ανταγωνιστικές κομματικές οργανώσεις, εκφράζοντας ή κάθε μία αυτόνομη φιλοσοφία και ιδεολογία:

Δέν υπάρχουν στην Έβραϊκή Ιστορία πολλές άλλες ήμερομηνίες που θά μπορού-

σαν νά συγκριθοῦν σέ σπουδαιότητα καί μεγαλοπρέπεια μέ τήν 14η Μαΐου 1948, ἡμέ-
ρα τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραήλ. "Ὁμως, ἡ ἡμέρα κα-
τά τήν ὁποία ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἰσραήλ ψήφισε τό νόμο γιά τήν ἐθνική παιδεία (8 Νο-
εμβρίου 1951), ἀποτελεῖ ἡμερομηνία πού ἀξίζει νά καταχωρηθεῖ στήν ἱστορία μας· ἡ
ἀποδόσμευση τῆς παιδείας ἀπό τήν ἐπιρροή τῶν κομμάτων... ἀποτελεῖ ἕνα ἀποφασι-
στικό βῆμα γιά τήν ἐνότητα τοῦ ἔθνους καί τήν ἐνίσχυση τοῦ κράτους».

ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΑΪΖΕΝΧΑΟΥΕΡ

ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΡΟΥΜΑΝ

Ο ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ ΣΤΟ ΜΕΤΩΠΟ

Ο Μπέν Γκουριόν ὑπῆρξε ἄτομο μέ ἰσχυρή θέληση, σέ βαθμό πού συχνά ἤλθε σέ
διάσταση μέ πολλούς εἰδικούς, ὅπως π.χ. στήν περίπτωση τοῦ ἀποικισμοῦ τοῦ
Νέγκεβ:

«Καίτοι δέν εἶμαι ὁ ἴδιος εἰδικός, γνωρίζω τί σημαίνει εἰδικός καί τί σημαίνει μὴ
εἰδικός. "Αν κάποιος εἰδικός ἔλθει καί μοῦ πεῖ ὅτι προσπάθησε νά καλλιεργήσει ἐγκα-
ταλελειμμένες περιοχές, ὅτι ἐπέτυχε σ' αὐτή τήν προσπάθειά του καί ὅτι ἡ γῆ εἶναι
καλή καί παραγωγική, θά ἀποδεχθῶ τήν ἀποψή του, ἀφοῦ ἡ ἐμπειρία ἐπιβεβαιώνει
τόν ἰσχυρισμό του. "Αν, ὅμως, ὁ ἴδιος εἰδικός πεῖ ὅτι προσπάθησε καί ἀπέτυχε καί ὅτι,
ὡς ἐκ τούτου, ἡ γῆ δέν εἶναι καλλιεργήσιμη, δέν θά ἀποδεχθῶ τήν ἀποψή του, ἀφοῦ ἡ
ἐμπειρία τό μόνο πού ἀποδεικνύει εἶναι ὅτι αὐτός ἀπέτυχε, καί ὄχι ὅτι καί κάποιος ἄλ-
λος θά ἀποτύχει ἐξίσου.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐπανεγκαταστάσεώς μας εἶναι γεμάτη ἀπό παραδείγματα πού ἡ ἐπι-
τυχία ἤλθε μετὰ ἀπό πολυάριθμες ἀνεπιτυχεῖς προσπάθειες, τῇ στιγμῇ πού φαινόταν
ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἦταν ἀδύνατη...

Ἀσφάλεια σημαίνει, ἀποικισμός τῶν ἀκατοίκητων περιοχῶν στό βορρά καί τό νό-
το, τῇ διασπορά τοῦ πληθυσμοῦ μας καί τῇ δημιουργία βιομηχανικῶν μονάδων σέ ὅ-
λη τήν ἐπικράτεια τῆς χώρας. Ἡ ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας, ἡ δημιουργία μιᾶς ἐξελι-
σόμενης οἰκονομίας πού θά παρέχει στό λαό τά μέσα γιά τήν ἐπιβίωσή του καί πού θά
τόν ἀπελευθερώσει ἀπό τήν ἀνάγκη ὑλικῆς ἐξωτερικῆς βοήθειας... ὅλα αὐτά ἐντά-
σσονται μέσα στήν ἐννοια τῆς ἀσφάλειας.

Ἴδού οἱ προτεραιότητές μας: ἀποικισμός τοῦ Νέγκεβ καί τοῦ Ἑὺλάτ, διάνοιξη ὁρ-
μῶν... ἴδρυση ἀλιευτικῶν χωριῶν σέ ὅλα τά παράκτια τῆς Μεσογείου, δημιουργία οἰ-

**Νέγκεβ καί
ὁ ἀποικισμός
τῆς χώρας**

κισμών καθ' ὅλο τό μήκος τῶν συνόρων, δημιουργία κέντρων ἐρεῦνης ἐφηρμοσμένων καί θεωρητικῶν ἐπιστημῶν, ἐκπαίδευση τῶν μεταναστῶν στή γεωργία, τή βιομηχανία καί τοὺς ἄλλους τομεῖς δραστηριότητος... ὅλα αὐτά συνιστοῦν ὀχυρά ἀσφάλειας γιὰ τὴν ἀμυνα τοῦ κράτους.

Τό μικρὸ κράτος τοῦ Ἰσραήλ δὲν μπορεῖ νὰ ἀνεχθεῖ ἐπὶ μακρὸ χρονικὸ διάστημα μιὰν ἔρημο πού καταλαμβάνει τό ἥμισυ καί πλέον τοῦ ἐδάφους του. Ἐάν τό κράτος δὲν θέσει τέρμα στήν ἔρημο, τότε, ἴσως, ἡ ἔρημος νὰ θέσει τέρμα στοῦ κράτους...».

Ἐπιστήμη

Τό ὄραμα ἀποικισμού τοῦ Νέγκεβ εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀκράδαντης πίστεως τοῦ Μπέν Γκουριόν στὶς δυνατότητες τῆς ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας γιὰ τὴν ὑπερπήδηση τῶν δυσκολιῶν τῆς φύσης. Μιά ἀπὸ τίς μεγαλύτερες πρῶτες πηγές τοῦ Ἰσραήλ, τό ἀνθρώπινο δυναμικὸ, ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιηθεῖ πλήρως καί ἀποδοτικά. Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια θὰ μπορούσε νὰ ἐπιλύσει πολλές ἀπὸ τίς ἐνεργειακές ἀνάγκες τοῦ Ἰσραήλ, ὡς ἐπίσης καί γιὰ τὴν ἀφαλάτωση τοῦ θαλάσσιου ὕδατος. Τὴν προσπάθεια αὕτη ὁ Μπέν Γκουριόν τὴν εἶδε σάν μέρος τοῦ ἀδιάκοπου ἀγῶνα τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ, σάν μέρος τοῦ ἀγῶνα τῆς ποιότητος ἀπέναντι στήν ποσότητα:

«Τό ἐνεργειακὸ πρόβλημα εἶναι ἐξίσου σημαντικὸ. Ἡ ἐνέργεια ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση ὑδάτων, σέ ὅλες τίς μορφές τους· ἀλλὰ ὄχι μόνο γιὰ αὐτό. Ὅσο ὁ ἀνθρώπινος πολιτισμὸς ἐμπλουτίζεται, τόσο οἱ ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου γιὰ ἐνέργεια πολλαπλασιάζονται...»

Ἡ ὑπέρτατη δοκιμασία τοῦ Ἰσραήλ σήμερα δὲν ἔγκειται στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρικῶν κινδύνων, ὅσο στήν προσπάθεια νὰ κυριαρχήσει, μέσω τῆς ἐπιστήμης καί τῶν σκαπανέων του, πάνω στήν ἔρημο τοῦ νοτίου τμήματος τῆς χώρας στοῦ Νέγκεβ...

Ποιὸς πίστευε πρὶν μερικὲς δεκαετίες ὅτι οἱ Ἑβραῖοι πού ἐπὶ αἰῶνες ἔζησαν σέ πόλεις, πού ἐπὶ γενιές εἶχαν ἀποξενωθεῖ ἀπὸ τὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία καί τὴν ἐπαφή μέ τό χώμα, θὰ ἀναδεικνύονταν σέ χτίστες μιᾶς ὁλόκληρης χώρας; Ποιὸς ἐφαντάζετο ὅτι ἓνας λαός, διασκορπισμένος ἐπὶ 2.000 καί πλέον χρόνια, θὰ ἐπέστρεφε στήν ἀρχαία πατρίδα του, ὑπὸ ξένη κατοχὴ ἀκόμη καί θὰ ἐπανακτοῦσε τὴν ἀνεξαρτησία του; Ποιὸς πίστευε ὅτι μιὰ γλώσσα, ταριχευμένη μέσα σέ ὕμνους καί σέ προσευχητάρια, θὰ καθίστατο πάλι τό ζωντανὸ ἰδίωμα ἑνὸς λαοῦ πού μέχρι τότε μιλοῦσε μιὰ πανσπερμία γλωσσῶν; Ποιὸς ἐφαντάζετο ὅτι ἓνας λαός καταπιεσμένος, ταπεινωμένος καί ἀβοήθητος ἐπὶ γενιές θὰ ἀπεκάλυπτε ξαφνικά ἓνα πρωτοφανές πνεῦμα ἡρωισμού καί θὰ συνέντριβε ἓναν εἰσβολέα σαράντα φορές μεγαλύτερό του;

«Ὅλα αὐτά δὲν ἀποτελοῦν παρά τὴν ἔκφραση τῆς πίστεως τοῦ ἀνθρώπου στὶς δυνατότητές του καί στὴ θέλησή του νὰ παλαίψει γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ὁράματός του».

Ἡ πνευματικὴ διαθήκη του

Στὶς 25 Ὀκτωβρίου 1971 ἡ Κνέσσετ τίμησε σέ εἰδικὴ πανηγυρικὴ συνεδρίαση τὸν Μπέν Γκουριόν, ἐπ' εὐκαιρία τῆς 85ης ἐπετείου τῶν γενεθλιῶν του. Ὁ Μπέν Γκουριόν ἀπηύθυνε μιὰ ἀπὸ τίς ωραιότερες ἀγορεύσεις πού ἔχουν ποτὲ ἀκουσθεῖ στοῦ Ἰσραηλινὸ Κοινοβούλιο καί ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἡ πνευματικὴ διαθήκη του πρὸς τὸν Ἑβραϊκὸ λαό:

«Ποιά εἶναι — εἶπε — ἡ ἐξηγήση αὐτοῦ τοῦ θαυμαστοῦ φαινομένου, αὐτοῦ τοῦ πολιτικοῦ, πολιτιστικοῦ, ἀλλὰ καί οἰκονομικοῦ φαινομένου πού ζοῦμε σήμερα καί πού δὲν ἔχει προηγούμενο στήν ἀνθρώπινη ἱστορία; Ἡ προσήλωσή μας στὴ Γῆ τοῦ Ἰσραήλ καί τὴν Ἑβραϊκὴ γλώσσα, τὴν ἴδια γλώσσα στήν ὁποία συντάχθηκε ἡ Βίβλος, ἓνα ἀπαράμιλλο κείμενο σέ ὅλη τὴν οἰκουμένη πού ἔχει μεταφρασθεῖ σέ 1.400 καί πλέον γλώσσες, αὐτές εἶναι οἱ ἀπόκρυφες χορδές ἀπὸ τίς ὁποῖες ὁ διεσπαρμένος Ἰσραήλ ἀντλήσε, στήν ἐξορία του, ἠθικὴ καί πνευματικὴ δύναμη, προσμένοντας τό χάρισμα τῆς ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεως. Ποιὸς δὲν βλέπει μέσα στὴ δράση, τό ὄραμα τῆς Ἑβραϊκῆς, ἀλλὰ καί τῆς ἀνθρώπινης ἀπολύτρωσης, ποιὸς δὲν βλέπει αὕτη τὴ θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς Ἑβραϊκῆς ἱστορίας καί τὸν ἀκρογωνιαίον λίθον τῆς Ἑβραϊκῆς πίστεως. Τό ὄραμα τῶν προφητῶν τῆς Βίβλου προβλέπει τὴν πλήρη ἐθνικὴ ἀπολύτρωση στὴ Γῆ τῆς Ἑπαγγελίας. Ὅμως, τό ὄραμα αὐτό δὲν περιορίζεται στὰ πλαίσια τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ· ἀναγγέλλει ἐπίσης τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς ἰσότητος ἀνάμεσα σέ ὅλους τοὺς λαούς, ἥτοι, τὴν πλήρη ἀπολύτρωση τοῦ ἀνθρώπου καί τὸν τερματισμὸ κάθε ὀλέθριας τυραννίας πάνω στὸν κόσμον».

Αέν έχει λυθή εισέτι τό αίνιγμα τῆς μεγαλοφυΐας τῶν θεοπνευστῶν μεγάλων ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι ἐφώτισαν διὰ τῆς μεγάλης διανοΐας τῶν τὰ μυστήρια τῆς φύσεως ἢ ἐπλούτισαν τοὺς ἀνθρωπίνους θησαυροὺς διὰ τῶν μεγαλειωδῶν δημιουργιῶν φιλολογίας καὶ τέχνης. Καὶ δὲν ἐπεξηγήθη εισέτι τό μυστικόν τοῦ εἰδικοῦ μεγαλείου τῶν ὀλίγων ἐκλεκτῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔθεσαν τὴν σφραγίδα τῶν εἰς τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμόν. Καὶ ὁ ἐβραϊκὸς λαὸς ἠξιώθη εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους νὰ συγκαταλεγῇ μεταξύ ἐκείνων τῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι ἐκκληροδότησαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀθανάτους ἀξίας καὶ ἐπηρέασαν ἐν μεγάλῳ βαθμῷ τὴν μορφήν πολλῶν λαῶν εἰς τὸν κόσμον. Τρεῖς ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρω λαοὺς ὑπῆρξαν τὸ Ἰσραήλ, ἡ Ἑλλάς καὶ αἱ Ἰνδίδι...

«... Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βουδδα ἔδρων εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ κορυφαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι — ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Πυθαγόρας, Ἡράκλειτος, Ἐμπεδοκλῆς, Παρμενίδης. Ἐξ αὐτῶν καὶ τῶν μαθητῶν τῶν ἐκκληρονόμησεν ἡ Δύσις — καὶ νῦν ὁ κόσμος ἅπας — τὴν μεθοδικὴν φιλοσοφικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Θά ἀπετέλει ἀναμφισβητήτως μεγίστην ὑπερβολὴν νὰ λεχθῇ ὅτι αἱ κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης κατὰ τοὺς τρεῖς - τέσσαρας τελευταίους αἰῶνας εἶναι ἀποκλειστικόν κληροδόμημα τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος.

«Δύναιται νὰ εἰπωθῇ, μετὰ τινος γνωστοῦ βαθμοῦ ἀληθείας, ὅτι ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἐγεννήθη διὰ τῆς ἐξεγέρσεως ἐναντίον τῆς παραδόσεως τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης. Δεῖγμα τούτου ἀπετέλεσεν ἡ πᾶλη τοῦ Γαλιλαίου μέ τούς ὁπαδοὺς τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὴν ἐποχὴν του. Ἀκόμη καὶ ἐνωρίτερον συναντῶμεν δεῖγμα τούτου εἰς τὴν ἀρνησιν τῆς θεωρίας τοῦ Πτολεμαίου ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου, καίτοι ὁ Ἀρίσταρχος ἐκ Σάμου, ὅστις δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸ μέγα βιβλίον τοῦ Κοπερνίκου, ἐγνώριζεν ἤδη τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Καὶ ἂν ἡ θεωρία του δὲν ἐγένετο δεκτὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἰδοὺ ἀνελήφθη ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου ἡ ἀνακαίνισις τῆς θεωρίας ταύτης. Οὐχ' ἦττον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φαντασθῇ τις τὴν Ἀναγέννησιν, εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς ἄλλας χώρας, ἥτις ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης ἀνευ τῶν ἀποκαλύψεων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλολογίας τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα ἐπὶ τοῦ παρακμάζοντος Βυζαντίου. Ἐτι καὶ σήμερον τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων Ἑλλήνων, μέ ἐπὶ κεφαλῇ τὸν Πλάτωνα ἀποτελοῦν πηγὴν ἐμπνεύσεως εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ἀναζητοῦν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν διάταξιν τῆς φύσεως, τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ του.

«Αἱ κατακτήσεις τῆς ἐπιστήμης ἀποβαίνουν ὁλονέν κτῆμα ὧν τῶν λαῶν εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Αὕτη εἶναι ἴσως ἡ μεγαλυτέρα πνευματικὴ παγκόσμιος κατάκτησις

Ἐπιστήμη καὶ ἠθικὴ

Ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος

Στις 9 Μαρτίου 1960 τὸ Πανεπιστήμιον Brandeis τῶν ΗΠΑ ἀνεκήρυξε τὸν Δαβὶδ Μπέν - Γκουριὸν ἐπίτιμο διδάκτορα Νομικῶν Ἐπιστημῶν. Τίτλος τῆς διαλέξεως τοῦ Μπέν Γκουριὸν κατὰ τὴν ἀνακήρυξή του ἦταν: «Ἠθικὴ καὶ ἐπιστήμη: ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἰνδιδῶν καὶ τοῦ Ἰσραήλ».

Παρακάτω ἀκολουθοῦν ἀποσπάσματα τῆς διαλέξεως τοῦ Μπέν Γκουριὸν ποὺ ἀναφέρονται κυρίως στὴν συνεισφορά τῆς Ἑλλάδος στὴς ἐπιστήμες καὶ τὸν πολιτισμό:

τῆς ἐποχῆς μας. Καὶ δὲν ὑφίσταται ἄλλον ἀγαθὸν κοινόν εἰς πάντας τοὺς λαοὺς, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, ὡς ἡ ἐπιστήμη. Ὑπὸ μίαν ἔννοιαν διαφέρει ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη ἐκείνης τῆς ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν χρόνων: Διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σκέψεως, εἰς τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, τὸ οὐσιώδες ἀπετέλει ἡ διανοητικὴ μελέτη, ἡ θεωρία. Ἐλάχιστοι ἡσυχολοῦντο μέ τὴν πρακτικὴν πλευράν, τὴν πράξιν, μέ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν. Δὲν συμβαίνει τοῦτο καὶ σήμερον: Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἀπέβη παράγων κεντρικὸς, μόνιμος εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν. Ἡ οἰκονομία, ἡ υγεία, ἡ στρατιωτικὴ ἀσφάλεια, βασίζονται ἅπασαι ἐπὶ τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἡ ζωτικὴ σημασία τῆς ἐπιστήμης εἰς ὅλα τὰ πρακτικὰ πεδία αὐξάνει συνεχῶς. Ἡ καθαρὴ ἐπιστήμη καὶ ἡ καθημερινὴ πράξις συμβαδίζουν.

«Ἐν τοσούτῳ, ἡ ἐπιστήμη εἰς ὅλην τὴν πνευματικὴν καὶ ὕλικήν σπουδαιότητα, ἵστατο ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της, πέραν τῶν ὁρίων τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἐπιστήμης δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως (καὶ ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι παρὰ μέρος τῆς φύσεως). Δὲν δύναται ὁμως ἡ φύσις νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν ἀνθρώπον ποῖαν ὁδὸν δεῖν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν ζωὴν. Μέ τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης δύναται νὰ προκληθῇ εὐημερία εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος: υγεία, ἀνεσις, ἀνύψωσις πνευματικὴ καὶ διανοητικὴ. Μέ τὴν ἰδίαν ὁμως δύναμιν τῆς ἐπιστήμης δύναται νὰ ἐπηνεχθῇ ὀλεθρος καὶ καταστροφὴ καὶ ἐξόντωσις πολιτισμένων λαῶν. Τὸ δένδρον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ δὲν εὐδοκμεῖ εἰς τὸ ἔδαφος

της επιστήμης. 'Η επιστήμη μοχθεῖ διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μυστικῶν τῆς φύσεως, οὐχὶ ὁμως καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τί πρέπει νὰ πράξῃ.

«'Εξ ἄλλου, δὲν ὑπάρχει ἐπιστήμη χωρὶς ἐπιστήμονας καὶ ὁ ἐπιστήμων δὲν εἶναι μία μηχανὴ σκεπτομένη καὶ διανοουμένη, ἀλλὰ, προσωπικότης φορεὺς μεγάλης ἠθικῆς εὐθύνης. 'Η κρίσις διὰ τὴν ὁποίαν γίνεται λόγος σήμερον δὲν εἶναι κρίσις τῆς ἐπιστήμης.

Οἱ ἐπιστήμονες δέον νὰ περιθάλπουν ἠθικὰς ἀρχάς

Ο ἐπιστήμων δὲν θὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν του μετ' ἀκεραιότητος καὶ δὲν θὰ εἶναι ἄξιος τοῦ καθήκοντός του ἂν παραλλήλως πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς δυναμικότητος τῆς ἐπιστήμης καὶ εὐρύνσιν τῆς ἀγνῆς γνώσεως δὲν ἐγκύβει εἰς τὴν περιθάλψιν ἠθικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν ὁποίων δέον νὰ διέπωνται αἱ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν. Τό δένδρον τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ πρέπει νὰ ἐμφυτευθῇ εἰς τὴν ψυχὴν παντός ἀνθρώπου καὶ κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πνεύματος, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἀποβῇ ἡ παραγωγικὴ τοῦ δῶ-σις ἐπωφελῆς διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος.

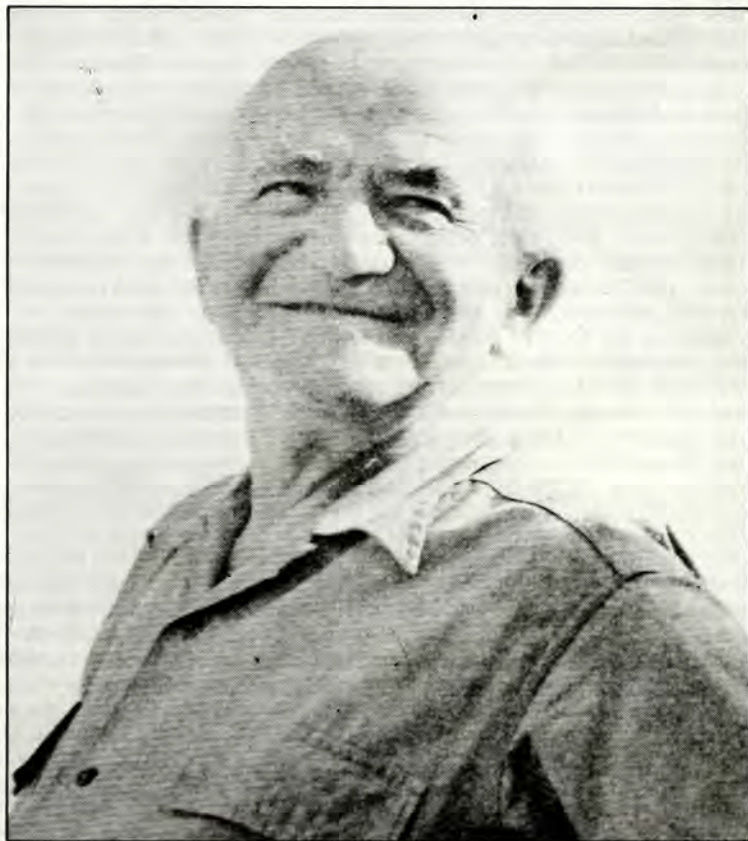
«'Η ἀποκάλυψις τῆς ἐπιστημονικῆς ἀλήθειας εἶναι αὐτός καθ' ἑαυτὸν σκοπός, οὐχ' ἥττον ὁμως ἀποτελεῖ μέσον πρὸς ἓνα ἀνώτερον σκοπόν: τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς κοινωνίας, τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς του ἀνόδου καὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐεξίας παντός λαοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁλοκλήρου. Δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν νὰ γίνῃ διάκρισις μεταξὺ τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπιστήμης, τουτέστι τῶν ἐπιτυχιῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως, καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς ἥτοι τῶν ἀξιώσεων τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως. Τοῦτο εἶναι τὸ θεῖον στοιχεῖον τοῦ ἀνθρώπου.

« Δὲν ἀπεκαλύφθη μέχρι σήμερον κι οὐτε εἶναι γνωστόν ἂν θ' ἀποκαλυφθῇ ποτὲ τὸ μυστικόν τῆς ἀνθρωπίνης διανοήσεως ἥτις εἶναι ἱκανὴ νὰ κατανοήσῃ τὴν διάταξιν τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ περιβάλλοντός του. Δὲν διελευκάνθη ἀκόμη τὸ μυστικόν τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως, ἡ ὁποία προπαρασκευάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ δώσῃ τὴν ψυχὴν του ὑπὲρ ἀρχῶν τὰς ὁποίας ἐκτιμᾷ περισσότερον τῆς ἰδίας του ζωῆς. 'Εν τοσοῦτω καὶ αἱ δύο (διανόσεις καὶ συνειδήσεις) ὑφίστανται καὶ διὰ τῆς συνυφάσεως μόνον θὰ προκύψῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ μεγάλη καὶ μυστικὴ εὐλογία ἡ κεκρυμμένη ἐντὸς ἐκάστου τούτων.

« Θὰ εἴμεθα ἀδικοὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἂν

εἴπωμεν ὅτι τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας 'Ελλάδος περιορίζετο εἰς τὸ πεδῖον τοῦ ὥραίου καὶ τῆς διανοήσεως. Εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος, 'Αριστοτέλους καὶ Πλουτάρχου ἐκδηλώνεται διακαὴς πόθος διὰ τὸ καλόν καὶ τὸ δίκαιον. Καὶ θὰ ἀδικήσωμεν τὴν ἀλήθειαν ἂν εἴπωμεν ὅτι τὸ μεγαλεῖον τοῦ 'Αρχαίου 'Εβραϊσμοῦ συνίστατο μόνον εἰς τὸν θρησκευτικόν καὶ ἠθικόν εὐαγγελισμόν τῶν προφητῶν τοῦ 'Ισραήλ. Τὰ βιβλία τῆς 'Αγίας Γραφῆς πλημμυρίζουν ἀνωτάτης εὐμορφίας καὶ μεγάλης σοφίας. Καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Βουδῶδα δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν καθιέρωσιν πορείας ζωῆς εὐγενοῦς καὶ σωτηρίου, ἀλλὰ καὶ ἀκτινοβολεῖ φιλοσοφικὴν σκέψιν βαθεῖαν καὶ πηγαίαν.

«'Αληθές εἶναι ὅτι τὸ κέντρον βαρύτητος τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας ἦτο τοποθετημένον εἰς τὸ πεδῖον τῆς τέχνης καὶ τῆς φιλοσοφίας, ὅπως τὸ κέντρον βάρους τῆς θεωρίας τοῦ Βουδδισμού κατηυθύνετο εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ατόμου ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν δυστυχίαν καὶ τὸ κέντρον βάρους τῶν προφητῶν τοῦ 'Ισραήλ ἦτο τοποθετημένον ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς συνειδήσεως...».

Ὁ Δαβίδ Μπέν Γκουριόν τὸ 1959.

ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ

Ὁ Δημιουργός

Τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ, πρέσβη
κ. ΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΒΛΑΧΟΥ

Ἡ εβδομαδιαία μελέτη
τῆς Βίβλου
πού καθιερώθηκε ἀπὸ
τὸν Μπέν Γκουριόν.

Ο πρέσβης τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μοῦ προτείνει νὰ εἶμαι ὁ κύριος ὁμιλητὴς στὴ σημερινὴ ἐπετειακὴ τελετὴ τῶν 100 ἐτῶν ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Μπέν Γκουριόν. Τὴν πρόταση αὐτὴ τὴν δέχθηκα εὐθύς, ὄχι μόνο ἐπειδὴ ἦταν ἐξαιρετικὰ τιμητικὴ, ἀλλὰ κι ἐπειδὴ, Διπλωματικὸς Ἀντιπρόσωπος στὰ Ἱεροσόλυμα ἐπὶ δύο σχεδὸν χρόνια, ἤμουν μάρτυς τῆς πορείας τοῦ τότε Ἐπαγγελματίζοντος Ἰσραὴλ πού βρισκόταν ἀκόμη στὴν περίοδο τῆς ὁργανώσεώς του, τοῦ σχηματισμοῦ του, τῆς ἐπιβολῆς του ὡς ἐθνικῆς καὶ κρατικῆς ὀντότητος στὴ διεθνή κοινωνία.

Ὅταν, ὅμως, ἀντιλήφθηκα ὅτι ἔπρεπε, στὰ στενὰ ὅρια μιᾶς ὁμιλίας, νὰ ἀσχοληθῶ μὲ μιὰ προσωπικότητα τῆς ἐξαιρετικῆς ὁλκῆς τοῦ Μπέν Γκουριόν, μὲ κατέλαβε δέος καὶ σχεδὸν ἔφθασα στὸ σημεῖο νὰ μετανοήσω καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν πρέσβη Γκιλμπόα νὰ μὲ ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν ἐπιτέλεση ἐνός ἀλλου.

Τὴ σκέψη αὐτὴ ἔκανα εὐθύς μόλις ἄρχισα νὰ μελετῶ τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ μιὰ παρουσίαση πλήρη τοῦ Μπέν Γκουριόν, τοῦ κυρίου συντελεστοῦ τῆς δημιουργίας τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ. Μέσα μου τὸν χαρακτήρισα «δημιουργό» — γι' αὐτὸ καὶ ὁ τίτλος τῆς ὁμιλίας μου — γιατί ἂν καί, βεβαίως, ἄλλες δύο μεγάλες προσωπικότητες ἔπαιξαν σπουδαιότατο ρόλο γιὰ τὴν ἱδρυση τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ Βάιτzman, πού ἔδωσε τὴν πρώτη μεγάλη ὥθηση στὸ σιωνιστικὸ κίνημα, καὶ ὁ Μπέν Γιεχούντα, πού ἀνέστησε τὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα, ἐντούτοις ὁ Μπέν Γκουριόν εἶναι ἐκεῖνος πού, σάν πλάστης, ἔπιασε τὴν πρώτη ὕλη πού εἶχε ἐτοιμασθεῖ καὶ ἄρχισε, σάν δημιουργός, νὰ τὴν διαπλάθει, νὰ τῆς δίνει μορφή καὶ ὑπόσταση.

Πολύπλευρη καὶ πολυπροικισμένη προσωπικότητα, μπορεῖ νὰ παρομοιασθεῖ μ' ἓνα ἡφαίστιο σέ συνεχῆ δραστηριότητα, μὲ συχνότατες ἐκρήξεις πού, ἀντὶ νὰ καταστρέφουν, γονιμοποιοῦσαν, ἐπὶ 63 ὁλόκληρα χρόνια μὲ ποικίλους τρόπους ὅλο τὸ πρωτοφανές, σέ ἔκταση καὶ ἀποτελεσματικότητα, κίνημα τοῦ σιωνισμοῦ, πού εἶχε ὡς κατάληξη τὴ δημιουργία κράτους ἑβραϊκοῦ δύο σχεδὸν χιλιάδες χρόνια μετὰ τὴν καταστροφὴ του ἀπὸ τὸν Ρωμαιο Τίτο.

Μόνο ὅταν πληροφορηθεῖς ὅτι παράλληλα μὲ τὴ συνεχῆ, ἀκάματη καὶ ἀποτελεσματικὴ πολιτικὴ δράση του, ὁ Μπέν Γκουριόν συνέγραψε τριάντα βιβλία, ὅτι ἡ βιβλιογραφία τῶν ὄσων ἄρθρων καὶ λόγων ἔγραψε καὶ ἐξεφώνησε ἀπὸ τὸ 1920 ἕως τὸ 1959 περιέχει δύο χιλιάδες λήμματα καὶ ὅτι τὸ προσωπικὸ του ἀρχεῖο (μὲ τὸ ἡμερολόγιό του) περιλαμβάνει 750.000 ἐγγραφές, ἀντιλαμβάνεσαι τὴν τεράστια ἐμβέλεια τῆς ἐκπληκτικῆς αὐτῆς προσωπικότητας.

Ἡ παρουσίαση ἐνός πολυπλάγκτου, πολυμήτη, ἀκαμάτου προσώπου, πού εἶχε τόσες ἱκανότητες καὶ χαρίσματα καὶ εἶναι πραγματικὸς, ἐπαναλαμβάνω, δημιουργός, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἀτελής.

Ὁ Σιωνισμός

Ασφαλῶς, τὸ κίνημα τοῦ σιωνισμοῦ, ὅταν ἄρχισε νὰ σκιαγραφεῖται τὸ 1838 ἀπὸ τὸν Μωυσὴ Μοντεφιόρε, δὲν προκάλεσε θετικὲς ἢ ἀρνητικὲς ἀντιδράσεις ἀξίες λόγου. Τόσο ὁ τότε πολιτικὸς κόσμος, ὅσο καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τὸ δέχθηκαν μὲ σκεπτικιστικὴ συμπάθεια ἢ μὲ ἀδιαφορία, θεωρώντας ὅτι μετεῖχε πολὺ περισσότερο τοῦ χιμαιρικοῦ ὁράματος, τοῦ ἀπραγματοποιήτου ὀνείρου, παρὰ τῆς προσγειωμένης πολιτικῆς ἐπιδιώξεως. Δὲν εἶχαν ἀδικο οἱ τότε σκεπτόμενοι μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἐκτός ἀπὸ σποραδικούς καὶ πρόσκαιρους διωγμούς στὴν ἀνατολικὴ Εὐρώπη (ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ἡ λέξη «πογκρόμ» εἶναι ρωσικὴ), ἡ ἀνὰ τὸν κόσμο ἑβραϊκὴ διασπορά ζοῦσε καλὰ ὁργανωμένη τοπικά, καί, κατὰ τὸ πλεῖστον εὐημεροῦσε, ὕφισταμένη ὅμως φυλετικὲς διακρίσεις συχνὰ μειωτικῆς, πού δημιουργοῦσαν στούς ἑβραίους τῆς Διασπορᾶς ἓνα αἶσθημα ἀνασφαλείας.

Ὁ Μπέν Γκουριόν γεννήθηκε τὸ 1886 καί, κατὰ παράξενη σύμπτωση, τὸν ἴδιο χρόνο ὁ Γάλλος βαρὼνος Ἐντμόν ντε Ρότσιλντ, βαθύπλουτος, χρηματοδότησε τὴ δημιουργία τοῦ πρώτου ἑβραϊκοῦ οἰκισμοῦ τῆς Παλαιστίνης, πού ὀνομάστηκε Ζιχρόν Γιαακὸβ. Ἐδημιουργεῖτο τὸ πρῶτο κύτταρο τοῦ μέλλοντος σώματος τοῦ Ἰσραὴλ, ἐνῶ ἔβλεπε τὸ φῶς στὸ Πλοῦς τῆς Πολωνίας ἓνα βρέφος πού θὰ γινόταν ὁ ἀρχιτέκτων καὶ δημιουργός τοῦ κράτους αὐτοῦ.

Τὸ 1897 ὁ Θεόδωρος Χέρτζλ συνεκάλεσε τὸ πρῶτο Παγκόσμιο Σιωνιστικὸ Συνέδριο στὴ Βασιλεῖα τῆς Ἑλβετίας καὶ ἱδρυσε τὴν Παγκόσμιο Σιωνιστικὴ Ὀργάνωση, μὲ σκοπὸ τὴ δημιουργία, γιὰ τὸν ἑβραϊκὸ λαό, μιᾶς δημοσίας καὶ νομικὰ κατοχυρωμένης ἐστίας στὴν Παλαιστίνη. Τὴ φορὰ αὐτὴ ἡ ἀπήχηση τῆς πρωτοβουλίας αὐτῆς ἦταν σημαντικὴ, ἴσως ἐπειδὴ, 3 χρόνια πρίν, ἡ περίφημη ὑπόθεση Ντρέυφους εἶχε συνταράξει, διχάζοντάς την, τὴ φιλελεύθερη Γαλλία. Ὀλιβερέ εἶναι ἡ διαπίστωση ὅτι κάθε βῆμα πού σημειώθηκε πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τοῦ τελικοῦ σκοποῦ — τὴν ἱδρυση ἑβραϊκοῦ κράτους — ἦταν ἀποτέλεσμα διωγμῶν ἢ ἐξάρσεως τοῦ ἀντισημιτισμοῦ σέ κάποια περιοχὴ τοῦ κόσμου. Τέτοιοι διωγμοὶ εἶχαν σημειωθεῖ ἀπὸ τὸ 1882 καὶ προκάλεσαν σημαντικὸ κύμα μεταναστεύσεως στὴν Παλαιστίνη, τότε ἐπαρχία τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.

Μπέν Γκουριον: 'Ο Δημιουργός

Τά πρώτα αυτά σκιρτήματα της έβραϊκής φυλής προκάλεσαν τότε την προσοχή των κυβερνήσεων και της κοινής γνώμης, σέ βαθμό ώστε η κυβέρνηση της Μ. Βρετανίας νά προσφέρει, τό 1903, στους Έβραίους, τή δημιουργία έβραϊκού κράτους στήν Ουγκάντα της Άφρικής. Τήν προσφορά απέρριψε, φυσικά, τό 6ο Παγκόσμιο Σιωνιστικό Συνέδριο. Κράτος έβραϊκό δέν ήταν νοητό παρά στήν Παλαιστίνη, «τήν γήν Χαναάν ήν ώμοσα τώ Άβραάμ και Ίσαάκ και Ίακώβ», όπως είχε υποσχεθεί ό Κύριος.

Κατά τά χρόνια πού προηγήθηκαν του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, δημιουργούνται, στήν Όθωμανική Παλαιστίνη, αρκετοί έβραϊκοί οικισμοί και οργανώνεται ή ζωή των προσφάτων μεταναστών, ενώ οι έλάχιστοι Έβραίοι πού ζούσαν στήν Ίερουσαλήμ από άμνημόνευτα χρόνια, ίδρυσαν μιά μικρή πολιτεία, τήν Πετάχ Τικβά — Πύλη της Έλπίδος —, όνομα συμβολικό της έλπίδας και αιτιοδοξίας πού έτρεφε επί αιώνες ή βαθιά πίστη του κεντρικού αυτού πυρήνα των Ιεροσολημητών Έβραίων.

* * *

Η Παλαιστίνη, τά χρόνια εκείνα, εξακολουθούσε νά είναι έπαρχία της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας, της οποίας ή διάλυση είχε αρχίσει μέ τήν Έπανάσταση του '21 και ακολουθούσε ένα ρυθμό άνάλογο μέ τήν άφύπνιση και εξέγερση των βαλκανικών χριστιανικών πληθυσμών και ίσως γι' αυτό ή Ύψηλή Πύλη δέν έδειχνε πολύ ένδιαφέρον γιά τήν είσοδή Έβραίων από τόν σλαβικό ιδίως κόσμο. Έτσι, από τίς αρχές τού αιώνα άρχισαν νά δημιουργούνται από τούς καταφεύγοντες στήν Παλαιστίνη Έβραίους, τά πρώτα ψηφίδια πού θά χρησίμευαν άργότερα ως πυρήνες δραστηριότητας, αλλά και κέντρα υποδοχής των μελλόντων μεταναστών. Τό 1906 ιδρύεται ή πρώτη έβραϊκή σχολή στήν Γιάφφα και ή Σχολή Καλών Τεχνών στήν Ίερουσαλήμ. Τόν ίδιο χρόνο φθάνει στήν Παλαιστίνη ό Μπέν Γκουριόν, 20 μόλις έτών. Τό 1909 ιδρύεται, στίς όχθες της λίμνης της Γεννισαρέτ τό πρώτο κιμπούτς, τό παράξενο αυτό έβραϊκό έπινόημα πού είναι ένα μικροσκοπικό αυτοκυβερνούμενο κρατίδιο. Μέ τόν καιρό, αυτά τά κιμπούτς πολλαπλασιάστηκαν σέ βαθμό ώστε ν' αποτελέσουν τή σπονδυλική στήλη του κράτους του Ίσραήλ. Τόν ίδιο χρόνο ιδρύεται ή πρώτη έβραϊκή πόλη των νεωτέρων χρόνων, τό Τέλ Άβιβ, πού θά αποτελέσει τό κέντρο άσφαλους ύποδοχής των νεωτέρων μεταναστών.

Τό 1909, ό Μπέν Γκουριόν, 23 έτών, βρίσκεται από τριετίας στό Πετάχ Τικβά άγνωστος, έθελοντής εργάτης στόν άγροτικό αυτό οικισμό.

Τό 1914 ξεσπάει ή θεομηνία του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά γιά τούς άνα τόν κόσμο Έβραίους ή θεομηνία καταλήγει στό ρητό: «ούδέν κακόν άμιγές καλού». Τό «καλόν» είναι διπλό:

Α) Η γνωστή συμφωνία Σάικς - Πικό, μέ τήν οποία ή Παλαιστίνη περιέρχεται στή ζώνη έπιρροής της Άγγλίας.

Β) Η δήλωση Μπάλφουρ, μέ τήν οποία ή Άγγλία αναλαμβάνει τήν υποχρέωση νά ευνόησει τή δημιουργία μιάς έβραϊκής «Έστίας» στήν Παλαιστίνη.

Δύο στοιχεία πού θ' αποτελέσουν τό δίδυμο βάθρο, έπάνω στό όποιο ή έβραϊκή πίστη και έπιμονή θά οικοδομήσει μέ συνεχή άγώνα και θυσίες τό μέλλον κρατικό συγκρότημα.

Η δήλωση Μπάλφουρ ήταν έργο του περιήμου Έβραίου χημικού Χάιμ Βάϊσμαν, πού έπείσε τήν βρετανική κυβέρνηση ν' αναλάβει τήν υποχρέωση αυτή, υποχρέωση τήν όποια διηκόλυσε ή άνάθεση Έντολης στή Μ. Βρετανία επί της Παλαιστίνης. Τό 1922 ή Κοινωνία των Έθνών λαβαίνει μιά σημαντική απόφαση: «Αναγνωρίζει τόν ιστορικό δεσμό των Έβραίων μέ τήν Παλαιστίνη και έπιφορτίζει τή Μ. Βρετανία νά διευκολύνει τή μετανάστευση και εγκατάσταση των Έβραίων στήν ύπό Έντολήν Παλαιστίνη». Άλλά όσο, μετά τήν άπόφαση αυτή, αύξάνει ό αριθμός των Έβραίων μεταναστών, τόσο αύξάνει και ή αντίδραση των Άράβων της Παλαιστίνης, ιδίως μετά τή μαζική είσοδή Έβραίων, μετά τό 1933, χρόνο πού βλέπει τήν άνοδο του Χίτλερ στήν έξουσία.

Ηδη τό 1937, ό αριθμός των Έβραίων των εγκατεστημένων στήν Παλαιστίνη είναι πολύ σημαντικός, αλλά άπό τόν ίδιο χρόνο ή άραβική αντίδραση, σποραδική έως τότε, προσλαμβάνει γενικότερη και δυναμική μορφή. Στήν περιοχή της Χεβρόνας οι Άραβες οργανώνουν και έκτελούν όμαδικές σφαγές Έβραίων. Ό μαρτυρικός δρόμος γίνεται τραχύτερος όσο οι οργανωμένες βιαιοτητες αύξάνουν, σέ βαθμό πού ή Μεγάλη Βρετανία αντιμετωπίζει, άπό τότε, τή δημιουργία δύο κρατών, ενός άραβικού και ενός έβραϊκού στή δυτική Παλαιστίνη. Οι Άραβες, όμως, άπορρίπτουν ένα τέτοιο σχέδιο και ή Μεγάλη Βρετανία, έν όψει του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου πού έπέρχεται και μέ τήν επιδίωξη νά μή δυσανεστήσει τόν άραβικό κόσμο πού δεσπόζει σέ μιά ζωτική γιά τήν Αυτοκρατορία περιοχή, τήν όποια άπειλεί ή έντονη γερμανική προπαγάνδα (ας μή λησμονούμε τόν Μέγα Μουφτή των Ίεροσολύμων), αποφασίζει νά περιορίσει σέ 75.000 τόν αριθμό των Έβραίων μεταναστών γιά μιά περίοδο πέντε έτών, μετά τά όποια θά άπαγορευόταν κάθε μετανάστευση.

Τό Κράτος του Ίσραήλ

Τό 1939 αρχίζει ή άνήκουστη λαίλαπα του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ένώ τό άραβικό στοιχείο, αλλά και τό Ίσλάμ όλόκληρο, μένει άπαθής θεατής, χιλιάδες και χιλιάδες Έβραίοι κατατάσσονται στό συμμαχικό στρατό, πολεμούν γιά τή συντριβή του ναζισμού, αλλά και προετοιμάζονται, έτσι, γιά τόν μέλλοντα ισραηλινό στρατό, άνεκτίμητο όπλο όταν τό 1947 τά Ήνωμένα Έθνη αποφασίζουν νά δημιουργήσουν δύο παλαιστινιακά κράτη, τό άραβικό και τό έβραϊκό. Οι Έβραίοι δέχονται άμέσως τήν άπόφαση, ένώ οι Άραβες τήν άπορρίπτουν και κηρύσσουν πόλεμο έναντίον του έβραϊκού στοιχείου. Η άναμέτρηση καταλήγει στήν πλήρη ήττα των Άράβων και τήν ύπογραφή άνακωχής στή Ρόδο, μεταξύ του Ίσραήλ και των τεσσάρων Άράβων γειτόνων του. Τού Ίσραήλ! Ναι, τού κράτους του Ίσραήλ, πού άναγνωρίσθηκε τήν ίδια ώρα, τά μεσάνυχτα της 14ης Μαΐου 1948 από τίς Ήνωμένες Πολιτείες και τή Σοβιετική Ένωση. Τό μακροχρόνια κυοφορούμενο θαύμα έχει συντελεστεί.

Ό 20ός αιώνας γνώρισε πολλά καταστατικά ιστοριόγωνα γεγονότα, όχι μόνο έπιστημονικά και τεχνολογικά, αλλά και πολιτικά και μεταξύ τους τή δημιουργία του κράτους του Ίσραήλ. Κατά τή διάρκεια του ίδιου αιώνα έμφανίστηκαν προσωπικότητες πολιτικές και έπιστημονικές πού σφράγισαν μέ τή δράση τους, κακοποιή ή άγαθή

ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΙΣΡΑΗΛ

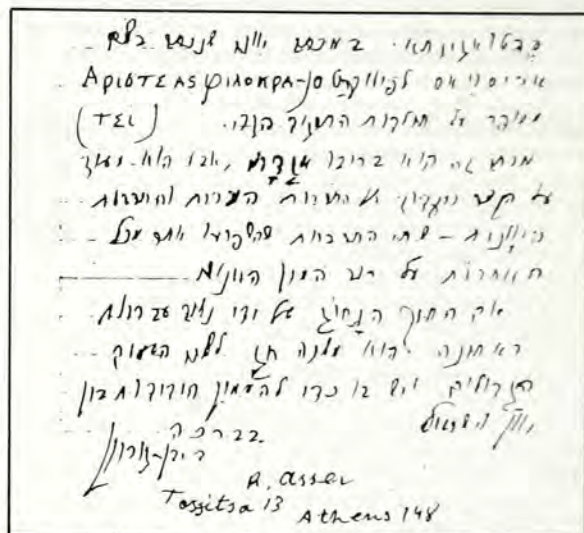
Ἐπιστολή τοῦ Δαβίδ Μπέν Γκουριόν

Στίς 5 Μαΐου 1969, γιά τόν ἑορτασμό τῆς ΣΤ' Παγκοσμίου Ἡμέρας τῆς Βίβλου, μέ θέμα «Ἡ γυναίκα στή Βίβλο», οἱ κυρίες τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος Ἀθηνῶν εἶχαν καλέσει τόν Δαβίδ Μπέν Γκουριόν νά ἔλθει στήν Ἀθήνα. Ὁ Μπέν Γκουριόν ἔστειλε στήν κυρία Ρόζα Ἀσσέρ, ὡς ἐκπρόσωπο τῶν ὀργανωτριῶν τοῦ ἑορτασμοῦ, τήν παρακάτω ἐπιστολή. Ὑπενθυμίζεται ὅτι ὁ Μπέν Γκουριόν ἦταν πρωτεργάτης τῆς ἰδέας ὅτι πρέπει ἡ Βίβλος νά ξαναγεννηθεῖ στίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων.

«Σντέ Μποκέρ 11.4.65

Σαλώμ Ουβραχά — Εἰρήνη καί εὐλογία

Χάρηκα πού πήρα τό γράμμα σας μέ τό ὁποῖο μέ πληροφορεῖτε γιά τήν Ἡμέρα τῆς Βίβλου, πού θά γιορτασθεῖ στήν Ἀθήνα τό Λάγκ Μπαόμερ. Λυπᾶμε πού δέν μπορῶ νά φύγω ἀπό τή χώρα καί νά ῥθω στήν Ἀθήνα νά παρευρεθῶ σ' αὐτό τό γεγονός, γιατί ὑπάρχει ἰδιαίτερο νόημα στήν Ἡμέρα τῆς Βίβλου στήν Ἀθήνα. Πραγματικά, ἡ Βίβλος ἔχει μεταφρασθεῖ σ' ὅλες τίς γλώσσες πάνω ἀπό χίλιες μεταφράσεις σ' ὅλο τόν κόσμο, ἀλλά ἡ πρώτη μετάφραση ἦταν στήν Ἑλληνική, τήν ὀνομάζουμε «Μετάφραση τῶν Ἑβδομήντα» καί εἶναι γνωστή σέ ἄλλες γλώσσες μέ τό ὄνομα Septuagint. Σ' ἕνα γράμμα γραμμένο ἀπό τόν Ἀριστο τόν Φιλοκράτη (Σημ. «Χρονικῶν»: στό ἰδιόχειρο γράμμα τό ὄνομα αὐτό εἶναι γραμμένο μέ ἑλληνική γραφή: Ἀριστος Φιλοκράτης) μαθαίνουμε τήν ἱστορία αὐτῆς τῆς μετάφρασης. Τό γράμμα τοῦτο, παρ' ὅλο πού ἡ ὑπαρξή του δέν εἶναι ἱστορικά ἐξακριβωμένη, ἀποδείχνει τήν ἀρχαία σχέση μεταξύ τοῦ Ἑβραϊκοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ Ἑλληνικοῦ, οἱ δύο πολιτισμοί

Ἡ ἰδιόχειρη ἐπιστολή τοῦ Μπέν Γκουριόν.

πού ἔχουν ἐπηρρεάσει πάνω ἀπό κάθε ἄλλον τήν ἀνθρωπότητα.

Ἡ Ἡμέρα τῆς Βίβλου πού θά γιορτασθεῖ ἀπό τίς Ἑβραῖες γυναῖκες στήν Ἀθήνα εἶναι διπλή κοινή γιορτή γιά τοὺς δύο μεγάλους λαούς καί θά συντελέσει στήν ἐνίσχυση τῆς φιλίας ἀνάμεσα στήν Ἑλλάδα καί τό Ἰσραήλ.

Χαιρετισμοί
Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν

τήν ἐποχὴ αὐτὴ καί τήν σφράγισαν τόσο βαθιά, ὥστε νά δημιουργήσουν νέες παγκόσμιες συνθήκες ζωῆς σέ κάθε τομεᾶ τῆς ἐπιγείου πραγματικότητος. Μεταξύ τῶν μορφῶν αὐτῶν, πού θά παραμείνουν στήν ἱστορικὴ μνήμη τοῦ κόσμου, πλάι στὸν Λένιν καί τὸν Στάλιν, τὸν Χίτλερ — δεῦτερο Ἀττίλα στήν εὐρωπαϊκὴ ἱστορία — πλάι στὸν Τσώρτσιλ, στὸν Ρούζβελτ καί τὸν ντέ Γκώλ, θά παραμείνει καί ἡ ἐντελὴς ἰδιαίτερη μορφή τοῦ Μπέν Γκουριόν, πού ὑπῆρξε ὁ κύριος βραχίον τοῦ μοχλοῦ πού νίκησε τίς πολυποικίλες καί ἰσχυρότατες ἀντιστάσεις, μέ ὑπομόχλιο σπουδαιότατο ἔναν ἀλλο, πολὺ λιγότερο γνωστό Ἑβραῖο, τὸν Μπέν Γιεχούντα, πού πρωτοστάτησε στήν ἀνάσταση τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας καί μετέβαλε τοὺς Ἑβραῖους σέ Ἰσραηλινούς καί τήν πύλη τους σέ ἔθνος, δίνοντάς τους μιά κοινὴ γλώσσα, δῶρο ἀνεκτίμητο, στοιχεῖο ἀπαραίτητο τῆς δημιουργίας καί σφυρηλάτησας ἐθνικῆς συνειδήσεως.

Δεῦτερο θαῦμα αὐτό! Πῶς θά εἶχαν συνδεθεῖ καί θά εἶχαν ἀποτελέσει ἕναν πρῶτο ἐθνικὸ πυρήνα ὅλα τὰ ἑτερόκλητα ἑβραϊκὰ στοιχεῖα πού συνέκλιναν, καταδιωγμένα, στήν Παλαιστίνη; Ἑβραῖοι Ἀσkenάζι τῆς Βορείου Εὐρώπης, Σεφαρντί τῆς Νοτίου Εὐρώπης, Κούρδοι Ἑβραῖοι, Γιεμενίτες ἢ γαλλόφωνοι, ἀγγλόφωνοι, γερμανόφωνοι, ἰσπανόφωνοι; Θά εἶχαν μείνει χωριστές ἢ κάθε

μία νησίδες, ξένες πρὸς ἀλλήλες, ἴσως καί ὑποβλεπόμενες ἀν δέν ὑπῆρχε τό συγκολλητικὸ στοιχεῖο τῆς κοινῆς γλώσσας, στοιχεῖο ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ γιά τήν ἐξασφάλιση ἐπιβιώσεως στή γῆ τῶν πατέρων.

Ἄν ὁ Μπέν Γιεχούντα προσέφερε τό πνευματικὸ στοιχεῖο τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως, ὁ Μπέν Γκουριόν ὑπῆρξε ὁ κύριος συντελεστής τοῦ ψυχικοῦ παλμοῦ καί τῆς ὕλικῆς προετοιμασίας πού ὁδήγησε στήν ἐπιτέλεση τοῦ σκοποῦ καί τοῦτο μέ ἀγῶνες ἐναντίον τεραστίων καί φαινομενικῶν ἀνυπερβλήτων ἐμποδίων.

Ἀφῆσαμε τὸν Μπέν Γκουριόν τό 1909 σέ ἡλικία 23 ἐτῶν, ἐργάτῃ σ' ἕναν ἀγροτικὸ οἰκισμό τῆς ὀθωμανικῆς Παλαιστίνης, πειναλέο, σχεδόν ρακένδυτο, δαπανώντας ὅλη τὴ δραστηριότητα καί εὐφυΐα του, ὅπως λέει ὁ ἴδιος, ἀπλῶς γιά νά ἐπιζήσει. Καί ὅμως, τὰ χρόνια ἐκεῖνα, ὅπως τὸ ἀναφέρει ὁ ἴδιος, εἶναι τὰ εὐτυχέστερα πού ἔζησε προτοῦ ἀνακαλύψει τό Νεγκέβ, τήν ἐρημὸ ἐκείνη ἔκταση τῆς ὁποίας τὴ σημασία ἐνόησε ἀμέσως, ὁραματίστηκε νά τὴν ἀξιοποιήσει καί τό κατόρθωσε.

Τό χαρακτηριστικότερο ἀπὸ τὰ ὅσα λέει ὁ Μπέν Γκουριόν γιά τὰ χρόνια ἐκεῖνα, εἶναι ὅτι στήν Παλαιστίνη δέν ἔβλεπε τοὺς συνηθισμένους Ἑβραῖους τῶν παρασιτικῶν ἐπαγγελμάτων, ἐμπόρους, ψιλκατζήδες, κερδοσκόπους, χρηματομεσίτες, πού ζοῦν σέ βάρος τῆς ἐργασίας

Μπέν Γκουριον: 'Ο Δημιουργός

των άλλων. "Εβλεπε γεωργούς, σκυμμένους στο ὄργωμα ἢ τὸ θέρο, γυναῖκες πού ἄρμεγαν καὶ φρόντιζαν τὰ ζῶα, παιδιά πού φύλαγαν κοπάδια, ὅλους ἀπασχολημένους σὲ δημιουργικὴ ἐργασία, σὲ βιοτεχνικὴ ἀποδοτικὴ δουλειά. "Ισως τότε θὰ πρωτοκατάλαβε ὅτι ἡ δημιουργικὴ ἐργασία δίνει αὐτοπεποίθηση καὶ ἐμπνέει ὑπερηφάνεια στὸν ἄνθρωπο, ὑπερηφάνεια καὶ αὐτοπεποίθηση τόσο ἀναγκαῖα γιὰ ἄνθρώπους πού δοκίμαζαν ἄλλου, ἐπὶ αἰῶνες, διωγμούς καὶ ταπεινώσεις. Κατάλαβε πῶς ἡ γῆ τῶν πατέρων δὲν μπορούσε νὰ κατακτηθεῖ μόνο μέ ὄπλα, ἀλλὰ μέ τὸ ριζῶμα κυρίως, πού δημιουργεῖται ἀπὸ τὴ δουλειά τοῦ ἀνθρώπου.

Δύο χρόνια ἀργότερα, τὸ 1911, ὁ Μπέν Γκουριόν βρίσκεται στὴ Θεσσαλονίκη γιὰ νὰ μάθει τουρκικὰ καὶ νὰ ἐτοιμασθεῖ νὰ μπεῖ στὴ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ πανεπιστημίου Κωνσταντινουπόλεως. "Αλλὰ ἀρχίζει ὁ Α' Βαλκανικὸς πόλεμος. 'Ο ἐφευρετικὸς Μπέν Γκουριόν, μέ ἄλλους δύο ὁμοθρήσκους του, προτείνει στὶς τουρκικὲς ἀρχές νὰ ὀργανωθεῖ μιὰ ἐβραϊκὴ στρατιωτικὴ μονάδα γιὰ νὰ βοηθήσει τὸν τουρκικὸ ἀγῶνα καὶ ὡς ἀνταμοιβή νὰ ἀναγνωρισθῶν τὰ δικαιώματα τῶν 'Εβραίων στὴν Παλαιστίνη. Οἱ τουρκικὲς ἀρχές δέχονται τὴν προσφορά, ἀλλὰ τὸ σχέδιο δὲν πραγματοποιεῖται, διότι ἐν τῷ μεταξύ ὑπογράφεται ἡ ἀνακωχή.

Βλέπουμε ὅτι νεότατος ἀκόμη, μόλις 26 ἐτῶν, κατέχεται κίβλας ἀπὸ τὸ μεγάλο σκοπὸ, τὴ δημιουργία κράτους ἐβραϊκοῦ. 'Ο ἀκούραστος 'Εβραῖος θὰ δοκιμάσει πάλι τὸ ἴδιο κατὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμο, ἀναστρέφοντας ὁμῶς τὴν πορεία του, ἐπειδὴ προβλέπει τὴ νίκη τῶν Συμμάχων. Βρίσκεται στὰ 'Ιεροσόλυμα, ὅπου ὁ Τούρκος διοικητὴς ἀνησυχεῖ πολὺ ἀπὸ τὴ δραστηριότητα τοῦ Μπέν Γκουριόν καὶ τὸν ἐξορίζει, μέ τὸν Μπέν Ζβί, τὸ 1915 στὴν Αἴγυπτο, ὅπου φθάνουν ἐγκαίρως γιὰ νὰ γυμναστοῦν στὸ στρατὸ καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν ἐπιχείρηση τῆς Καλλιπόλεως.

Μετά τὴν ἀποτυχία τῆς ἐπιχειρήσεως ὁ Μπέν Γκουριόν ἐνσαρκώνει τὸν περιπλανώμενο 'Ιουδαῖο. Ταξιδεύει στὴ Νέα 'Υόρκη, ἀπ' ὅπου ἀρχίζει νὰ ἐργάζεται δραστήρια γιὰ νὰ δημιουργήσει μεταναστευτικὸ ρεῦμα πρὸς τὴν Παλαιστίνη μεταξύ τῶν 'Αμερικανῶν 'Εβραίων. 'Επισκέπτεται 40 πόλεις τῶν 'Ην. Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδᾶ. Προσπαθεῖ νὰ στρατολογήσει ἐθελοντές γιὰ τὸ «στρατὸ τῶν πρωτοπόρων», πού θὰ πηγαιναν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴ γῆ τῶν πατέρων καὶ νὰ τὴ δουλέψουν. Κατορθώνει νὰ πείσει πολλοὺς 'Εβραίους νὰ καταταγοῦν στὸν ἀγγλικὸ στρατὸ, ὅταν πιά φαίνεται καθαρά ὅτι ἡ στρατιά τοῦ "Α-λεμπυ θὰ κυριέψει τὴν Παλαιστίνη ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὸ 1918 φεύγει γιὰ τὴν 'Αγγλία καὶ στρατεύεται ἀπὸ τοὺς "Αγγλους, γιὰ νὰ φθάσει στὴν Αἴγυπτο μέ τὸ βαθμὸ τοῦ δεκανέα. Εἶναι 36 ἐτῶν καὶ ὑπηρετεῖ μαζί μέ ἄλλους πολλοὺς ὁμοθρήσκους του στοὺς ἐβραϊκοὺς λόχους τοῦ "Αγγλικοῦ Στρατοῦ.

Απὸ τὸ 1920, ὅταν ἡ ἀγγλικὴ 'Εντολὴ τῆς Παλαιστίνης γίνεται βεβαία πραγματικότητα, ὁ χθεσινὸς δεκανέας ἀρχίζει τὴν ἀνοδικὴ πορεία πού θὰ τὸν ἀναδείξει, 28 χρόνια ἀργότερα, πρῶτο πρωθυπουργὸ τοῦ κράτους τοῦ 'Ισραήλ.

"Η πρώτη του ἐπίμονη φροντίδα εἶναι νὰ δημιουργήσει ἓνα μεγάλο ἐργατικὸ κόμμα, τὸ 'Αχντούτ Χα - 'Αβοντά, πού σχηματίζεται καὶ ἀναπτύσσεται τόσο γρήγορα, ὥστε ὅταν ἱδρύεται, τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1920, ἡ Γενικὴ 'Εργατικὴ 'Ομοσπονδία, ἡ γνωστὴ Χισταντρούτ, τὸ κόμμα τοῦ Μπέν Γκουριόν εἶναι τὸ δεσπόζον στοιχεῖο. 'Ως

14 Μαΐου 1948. Τὸ 'Αβίβ. 'Ο Μπέν Γκουριόν διαβάσει τὴ Διακήρυξη τῆς 'Ανεξαρτησίας τοῦ 'Ισραήλ.

1967. Πανεπιστήμιο τῆς Νέας 'Υόρκης. 'Ανακήρυξη τοῦ Μπέν Γκουριόν ὡς ἐπιτίμου Διδάκτορος.

μέλος τῆς Γενικῆς Γραμματείας τῆς Χισταντρούτ ἀναπτύσσει τόσο ὀργανωτικὴ καὶ πολιτικὴ δραστηριότητα, ὥστε ἀρχίζει ν' ἀναφέρεται ὡς 'Εκτελεστικὸς Γραμματέας τῆς 'Οργανώσεως. "Η φήμη του ἐξαπλώνεται καὶ τὸ κύρος του αὐξάνει σὲ βαθμὸ ὥστε τὸ 1930 κατορθώνει νὰ ἐνοποιήσει ὅλα τὰ ἐργατικὰ κινήματα σὲ ἓνα ἐργατικὸ κόμμα, τὸ ΜΑΠΑ"Ι.

'Ηγέτης

Παράλληλα, ὁμῶς, μέ τὴ δραστηριότητά του αὐτὴ, ὁ ὀξυδερκέστατος ἡγέτης, διότι εἶναι πλέον ἀναγνωρισμένος ἡγέτης, ἐπιχειρεῖ καὶ κατορθώνει νὰ δημιουργήσει, γιὰ τὸν αὐξανόμενο ἐβραϊκὸ πληθυσμὸ τῆς Παλαιστίνης, ἓνα εἶδος ἐθνικῆς ἐξουσίας, κρυφὸ θεμέλιο κυβερνήσεως τοῦ μελλοντικοῦ κράτους, δηλαδὴ ἓνα ἐκλεγμένο σῶμα πού θὰ λειτουργήσει ὡς ἓνας κυρίαρχος καὶ ἀντιπροσωπευτικὸς θεσμὸς γιὰ ὅλους τοὺς 'Εβραίους τῆς Παλαιστίνης. Τὰ ἐμπόδια πού συναντᾷ ὁ Μπέν Γκουριόν γιὰ τὴν ἱδρυση τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ παραδόξως δὲν προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ διοίκηση τῆς 'Εντολῆς, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἀκραίους ἐβραϊκοὺς θρησκευ-

Μπέν Γκουριον: 'Ο Δημιουργός

τικούς παράγοντες, πού δέν παραδέχονται νά ἔχουν ψήφο καί οἱ γυναῖκες. Συχνά οἱ ταγοί μιάς κοινωνίας ἔχουν τόσο ἔντονος παρωπίδες, ὥστε ἀποτελοῦν σοβαρό ἐθνικό ἐμπόδιο. Ἀλλά ἡ ἐφευρετικότητα τοῦ Μπέν Γκουριόν παρέκαμψε τό φαινομενικά ἀνυπερβλήτο αὐτό ἐμπόδιο. Συμφώνησε μέ τόν Μέγα Ραββίνο Κούκ νά ψηφίζουν οἱ φανατικοί ὀρθόδοξοι Ἑβραῖοι δύο φορές. Μία γιά τόν ἑαυτό τους καί μία γιά τή γυναῖκα τους. Ἐδραιώθηκε ἔτσι ἡ ἀπαραίτητη συνεργασία μεταξύ τῆς θρησκευτικῆς καί τῆς λαϊκῆς ἐξουσίας. Ἴσως τό ἐπίτευγμα αὐτό τοῦ Μπέν Γκουριόν νά εἶναι ὄχι τό μεγαλύτερο, ἀλλά τό σημαντικότερο. Χωρίς τή συνεργασία αὐτή εἶναι ἀμφίβολο ἂν ἡ προσπάθεια δημιουργίας ἰσραηλινοῦ κράτους θά εἶχε καταλήξει σέ ἐπιτυχία.

Ἄλλο ἀπροσδόκητο ἐμπόδιο ὀρθώνεται μπροστά στόν ἤδη τραχύ δρόμο τοῦ δημιουργοῦ Μπέν Γκουριόν. Καί αὐτό ἀπό τά σπλάχνα τοῦ ἑβραϊσμοῦ.

Εἶναι ἡ κίνηση Ζαμπονίνσκυ, πού ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ Χισταντρούτ εἶναι ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐργατικοῦ κόσμου τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπικεῖται ἀραγε διχασμός; Τόν φοβᾶται ὁ Μπέν Γκουριόν καί ἀντιδρᾷ ἀμέσως καί δυναμικά καί κατορθώνει νά ἐκλεγεί τό 1933 πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πρακτορείου, τῆς ἰσχυροτάτης, δηλαδή ὀργανώσεως πού ἐκπροσωπεῖ τόν παγκόσμιο ἑβραϊσμό. Μέ τή διπλή του ἰδιότητα, γραμματέως τῆς Χισταντρούτ καί προέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀκάματος, ἀεικίνητος, διασχίζει συνεχῶς τήν Παλαιστίνη, μεταδίδει τήν πίστη του στοὺς Ἑβραίους ἐποίκους, τοὺς ἐμπνέει ἐπιμονή καί μαχητικότητα, βρίσκει τόν καιρό νά πάει στίς Ἠνωμένες Πολιτείες γιά νά δραστηριοποιήσει τοὺς Ἀμερικανούς ὁμοθηρσους, ἐπιστρέφει στήν Παλαιστίνη καί συλλαμβάνει ἕνα ἐξωφρενικό σχέδιο, τή γεωργική ἀξιοποίηση τοῦ ἐρημικοῦ Νεγκέβ, πού σιγά - σιγά, ὑπό τά σκεπτικά βλέμματα τῶν Ἀγγλῶν κυριάρχων καί τῶν Ἀράβων συνοίκων, ἀρχίζει νά ἀποδίδει.

Ἀλλά οἱ Ἀράβες συγκάτοικοι ἀνησυχοῦν καί πιέζουν τήν ἀγγλική διοίκηση νά σταματήσει τόν ὀγκούμενο ἐποικισμό — ὅς μή λησμονοῦμε ὅτι ὁ Χίτλερ εἶναι στήν ἐξουσία ἀπό τό 1933 — καί προσπαθοῦν νά κινητοποιήσουν τήν ἀραβική κοινή γνώμη. Δέν ἀρκοῦνται σ' αὐτά, ἀλλά ὀργανώνονται κι ἐξοπλίζονται. Τό 1936 ἐξεγείρονται καί προκαλοῦν πολλά θύματα καί σοβαρές ζημιές στίς ἑβραϊκές ἀγροτικές ἐπιχειρήσεις. Οἱ συγκρούσεις τῶν δύο στοιχείων συνεχίζονται ἕως τό 1939 καί ὁ Μπέν Γκουριόν καλεῖται νά ἐπιτελέσει ἕναν νέο ὄθλο. Νά ἐπιβάλλει στό ἑβραϊκό στοιχεῖο τήν ἄμυνα καί τήν αὐτοσυγκράτηση. Τό σύνθημά του εἶναι: Ὁχι ἀντίποινα, ἀλλά ἄμυνα. Ὁχι βία κατά ἀθῶων, ἀλλά τιμωρία τῶν ἐνόχων. Ἴσως εἶναι ἡ μεγαλύτερη δοκιμασία τοῦ δημιουργοῦ, ἀλλά ἐπιτυγχάνει. Τό κήρυγμά του εὐνοεῖ τήν ἀποφυγή ὀξύνσεως τῶν σχέσεων μέ τοὺς Ἀράβες, ἀφήνοντας κάποια θύρα ἀνοιχτή γιά συνεννοήσεις καί δημιουργώντας εὐνοϊκό ἀντίκτυπο στήν ἀγγλική κοινή γνώμη.

Μέ τίς παραχῆς αὐτές ἡ θέσις τῆς Ἐντολοδόχου Ἀγγλίας γίνεται ἐξαιρετικά δύσκολη. Προσπαθεῖ καί νά μή χάσει τή συμπάθεια τοῦ ἀραβικοῦ κόσμου καί ἂφ' ἑτέρου νά ικανοποιήσει, σέ κάποιο μέτρο, τό ἑβραϊκό στοιχεῖο. Ἡ Ἀγγλία νομίζει ὅτι βρίσκει τή χρυσή τομή ἐκδίδοντας τή Λευκή Βίβλο τοῦ 1939. Ἐξαγγέλλει σχέδιο νά συστήσει σέ μία δεκαετία ἀνεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος, ὅπου τό ἑβραϊκό στοιχεῖο θά ἀνερχόταν ἀπό 450.000 στήν ὁροφή τῶν 750.000 ἀποτελώντας τό ἕνα

τρίτο τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀπαγόρευε, ἐπίσης, τήν ἀγορά γαιῶν ἀπό Ἑβραίους πέρα ἀπό τό 5% τῆς καλλιεργήσιμης γῆς. Αὐτά σήμαιναν τόν καταποντισμό τῆς ἑβραϊκῆς ἐπιδιώξεως πρός σύσταση ἀνεξαρτήτου κράτους.

Στόν πόλεμο

Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ἔχει ἀρχίσει καί τό δίλημμα πού ὀρθώνεται μπροστά στόν Μπέν Γκουριόν εἶναι τραγικό. Ἐνῶ πρέπει νά βοηθηθοῦν οἱ Ἀγγλοι μέ τοὺς συμμάχους νά νικήσουν τόν ναζισμό, πρέπει ταυτοχρόνως οἱ Ἑβραῖοι ν' ἀγωνισθοῦν ἐναντίον τῆς Λευκῆς Βίβλου. Γόρδιος, ἄλυτος δεσμός. Σπαθί δέν ἔχει ὁ Μπέν Γκουριόν γιά νά τόν κόψει, ἀλλά τό δαιμόνιο τοῦ ἐφευρίσκει τό κατάλληλο σύνθημα: «Θά πολεμήσουμε τοὺς Ναζί σάν νά μήν ὑπῆρχε Λευκή Βίβλος, καί θά πολεμήσουμε τή Λευκή Βίβλο σάν νά μήν ὑπῆρχε πόλεμος μέ τοὺς Ναζί». Τοῦτο σημαίνει ὅτι στά γενικότερα πλαίσια οἱ Ἑβραῖοι θά βοηθήσουν τήν Ἀγγλία, νομιμόφρονες καί πιστοί. Στό πλαίσιο, ὅμως τῆς Παλαιστίνης, θά ἐξακολουθήσουν τό δικό τους ἀγῶνα ἐπιβιώσεως καί δημιουργίας.

Καί ἀφοῦ ρίξει αὐτό τό σύνθημα πού πάει γιά δύο χρόνια ὁ Μπέν Γκουριόν; Πάει στήν καρδιά τοῦ πολέμου, στό φλεγόμενο Λονδίνο τοῦ 1940, ὅπου θαυμάζει τήν καρτερικότητα τῶν Ἀγγλῶν, ἀλλά καί κινεῖται δραστήρια μέσα στό ἑβραϊκό στοιχεῖο καί τό προτρέπει, στρατευόμενο, νά πολεμήσει γιά ν' ἀποκτήσει μαχητική πείρα. Βλέπει τοὺς Ἀγγλοὺς Ἑβραίους σάν τόν πυρῆνα τοῦ αὐριανοῦ ἰσραηλινοῦ στρατοῦ, πού θά ἐξασφαλίζει τήν ἄμυνα τοῦ ἐν γενέσει ἰσραηλινοῦ κράτους.

Ἀεικίνητος, φεύγει γιά τήν Ἀμερική γιά νά δημιουργήσει σέ πολλοὺς Ἀμερικανούς Ἑβραίους σιωνιστική συνείδηση. Τό σύνθημα ὅτι μέ τοὺς γερμανικοὺς διωγμούς κινδυνεύει ἡ φυλὴ Ἰσραήλ συγκλονίζει τήν ἑβραϊκή ἀμερικανική κοινή γνώμη τόσο βαθιά, ὥστε ὅταν τό 1947, μέ τό τέλος τοῦ πολέμου, παίζεται ἡ τύχη τῆς ὑπάρξεως τῶν Ἑβραίων τῆς Παλαιστίνης, ἡ βοήθεια ἀπό τήν Ἀμερική πρός τοὺς Παλαιστινίους ὁμοθηρσους θά λάβει ἀπίστευτες διαστάσεις, ὄχι μόνο ὑλικῆς βοήθειας, ἀλλά καί ἠθικῆς συμπαράστασης πού ἐξελλίσσεται σέ ἰσχυρή πολιτική πίεση.

Ὅσο διαρκεῖ ὁ πόλεμος, ὁ δημιουργός ἐργάζεται γιά τόν κατεπείγοντα σκοπό. Τῇ δημιουργίᾳ ἑβραϊκῆς ἐνόπλου δυνάμεως. Εἶναι ἡ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἀνεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεση. Ὁ Μπέν Γκουριόν καταρτίζει προγράμματα στρατιωτικῆς ἐκπαίδευσως πεζῶν, ἀεροπόρων καί ναυτικῶν καί μόλις ἀπελευθερώνεται ἡ Βουλγαρία σπεύδει ἐκεῖ γιά νά ὀργανώσει τό ρεῦμα τῶν μεταναστῶν πρός τό Ἰσραήλ. Ἐνδεικτικό τῆς ἐπιτυχίας του εἶναι ὅτι τό 1947 ὁλόκληρο τό ἑβραϊκό στοιχεῖο τῆς Βουλγαρίας, 50.000 ψυχές μεταναστεύει στό Ἰσραήλ. Ἡ χιτλερική Γερμανία παραδίδεται στίς 5 Ἰουνίου 1945 καί μόλις τρεῖς μῆνες ἀργότερα ὁ Μπέν Γκουριόν βρίσκεται ἐκεῖ. 170.000 Ἑβραῖοι, ἄθλια ἀπομεινάρια τῶν ἑκατομμυρίων θυμάτων φεύγουν μέ ταχύτατο ρυθμό στήν Παλαιστίνη.

Ἐπὶ χρόνια ὁ δημιουργός εἶχε σταθεῖ μάρτυς ἀνίσχυρος τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑβραίων τῆς Γερμανίας, ἀλλά χαλιβδῶνε τή θέλησή του καί ἀκόνιζε τή σκέψη του στίς φλόγες τοῦ ὁλοκαυτώματος. Ρίζωνε μέσα του ἡ βαθιά πεποίθηση ὅτι ὁ πόλεμος, ἡ φοβερὴ αὐτὴ μάστιξ, παρέχει καμιά φορά δημιουργικὲς εὐκαιρίες. Ἐλεγε στοὺς

συνεργάτες του: «Ό,τι φαίνεται αδύνατο σέ όμαλούς καιρούς είναι πιθανό νά πραγματοποιηθεί τήν ώρα τής επαναστάσεως. Καί αν τήν ώρα εκείνη σου διαφύγει ή εύκαιρία καί δέν τολμήσεις νά κάνεις εκείνο πού μπορεί νά γίνει μόνο σέ τέτοιες σπουδαίες ώρες, τότε χάνεις έναν ολόκληρο κόσμο». Φράση πού θυμίζει τό περίφημο απόφθεγμα του Περικλή: «Έν πολέμω οί καιροί οί μενετοί».

Κατά τά χρόνια 1945 - 1947 πολλές χιλιάδες μετανάστες συρρέουν στήν Παλαιστίνη. Δέν μπορεί κανείς νά πεί ότι καταφεύγουν εκεί άφου εκεί τούς περιμένει ένας άλλος σκληρός άγώνας έναντίον του άραβικού κόσμου τής Έγγύς Άνατολής. Ό δημιουργός, όσο του ήταν δυνατόν είχε προετοιμάσει τό έβραϊκό στοιχείο γιά τόν άγώνα αυτό.

Όμόφωνα αναγνωριζόμενος ως ό 'Ηγέτης, κηρύσσει στις 14 Μαΐου 1948 ήμέρα Παρασκευή, παραμονή του Σαμπάτ, τή δημιουργία του κράτους του 'Ισραήλ καί γίνεται ό πρώτος πρωθυπουργός του. Σαμπάτ όμως δέν υπάρχει γιά τό άρτιγέννητο 'Ισραήλ. Θά χρειασθούν άκόμη άρκετά χρόνια, πάντα υπό τήν ήγεσία του δημιουργού γιά νά στερεωθεί καί νά άνδρωθεί τό κράτος. Νά γίνει τόσο ισχυρό, ώστε νά καταστήσει σεβαστή από όλους τήν ύπαρξή του.

Όραματιστής

ά μπορούσα νά τελειώσω έδώ τήν όμιλία - σκιαγραφία του Μπέν Γκουριόν καί νά τόν άποκαλέσω «Νικητή τής Άπελπισίας», αλλά θά ήταν παράλειψη αν δέν άνέφερα, έστω καί σέ λίγες γραμμές, μιάν άλλη διάσταση τής προσωπικότητάς του. Τόν ευρύτερο πολιτικό στοχασμό του πού εξετείνεται στό παγκόσμια προβλήματα, μέ θαυμαστή όξυδερκεια. Θ' αναφέρω ένα μόνο παράδειγμα. Τά όσα είπε στό στενό συνεργάτη του προέδρου των 'Ην. Πολιτειών Κέννεντυ, στόν Γκούντουην, τό 1963, γιά τά προβλήματα πού αντιμετώπιζε ό πρόεδρος μέ τή Ρωσία καί τήν Κίνα. Ό όξυδερκής Μπέν Γκουριόν είπε στόν συνομιλητή του ότι ό σοβιετικός κομμουνισμός είχε πιά χάσει τήν διειδυτική του δύναμη καί ήταν άναγκασμένος νά συνυπάρξει μέ τή Δύση. Όσο γιά

Έκείνοι πού ενέπνευσαν τόν Μπέν Γκουριόν: Πλάτων, Θερβάντες, Μαϊμονίδης καί Σπινόζα.

τήν Κίνα, είπε ότι οί επαναστατικοί παροξυσμοί καί ή ξενοφοβία θά καταλάγιαζαν άρκετά γρήγορα καί ότι τότε, ή υπανάπτυκτη Κίνα θά άναζητούσε τρόπους συνεργασίας μέ άνεπτυγμένα κράτη. Δέν θά στρεφόταν πρός τή Σοβιετική Ένωση — υπανάπτυκτη κι αυτή — από τήν όποία τήν χώριζαν όχι μόνο ιδεολογικές, αλλά καί παλαιότατες έδαφικές διαφορές. Θά έπρεπε, έπομένως, ό πρόεδρος Κέννεντυ νά επιδιώξει νά δημιουργήσει καλές σχέσεις μέ τό Πεκίνο, ώστε νά έμπνεύσει έμπιστοσύνη στους Κινέζους ήγέτες πού τότε θά αισθάνονταν άσφαλείς καί θά έννοούσαν ότι αναγνωρίζεται ή έξουσία τους. Έπομένως, δέν θά τούς χρειαζόταν πιά άγώνας γιά επικράτηση, αλλά συνεργασία γιά ανάπτυξη.

Δέκα ολόκληρα χρόνια άργότερα, ένας άλλος πρόεδρος, ό Νίξον, άκολούθησε τή συμβουλή του γηραιού Έβραίου. Τήν είχε διατυπώσει ό γέρον δημιουργός στό άναπαυτήριό του, τό άγαπητό του Σντέ Μποκέρ, κοντά στήν Βερσεβεά τής Παλαιάς Γραφής, στήν καρδιά του Νεγκέβ πού από έρημο μεταβάλλεται σέ εύφορο καί πλούσιο έδαφος, σύμβολο τής αναγεννήσεως όχι ενός λαού, αλλά ενός έθνους. Έργο του Δημιουργού.

(Κείμενο τής επίσημης όμιλίας του έορτασμού πού έγινε στήν Άθήνα, στις 6 Άπριλίου 1987, γιά τήν 100ετία από τή γέννηση του Δαβίδ Μπέν Γκουριόν).

ΧΡΟΝΙΚΑ זכרונות

ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ
ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Σουρμελή 2 - 104 39 ΑΘΗΝΑ
τηλ.: 88.39.951

Υπεύθυνος σύμφωνα μέ τό Νόμο:
Ό Πρόεδρος του Κ.Ι.Σ. 'Ιωσήφ Λόβιγγερ
Σουρμελή 2

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

Έντυπώσεις καί συνέντευξη του Μπέν - Γκουριόν σέ "Ελληνα δημοσιογράφο

Στά τέλη του 1958 ομάδα Έλλήνων προσωπικότητων και αντιπροσώπων του ελληνικού Τύπου έπεσκέφθη τό 'Ισραήλ. Μεταξύ αυτών ήταν και ό τότε διευθυντής τής εφημερίδος «Μακεδονία» κ. 'Ιω. 'Ιωαννίδης. Τό κείμενο πού ακολουθεί είναι οι έντυπώσεις τού κ. 'Ιωαννίδη από τό 'Ισραήλ και τή συνάντησή του μέ τόν τότε πρωθυπουργό Δαβίδ Μπέν Γκουριόν, όπως δημοσιεύθηκε στήν εφημερίδα τής συμπτωτεύουσας.

«Ό πρωθυπουργός τού κράτους τού 'Ισραήλ, ό αρχηγός τού κόμματος Μαπαΐ, τού εργατικού — θά έλεγαν εϊς τήν 'Αγγλίαν — κόμματος, είναι παροϊμωδώς άπλοός τούς τρόπους. Έγκατεστάθη εϊς τήν Παλαιστίνη πρό 35 έτών και εϊργάσθη ως άπλοός αγρότης, εϊς κιμπούτς, άν και εϊχε σπουδάσει εϊς τήν Νομικήν Σχολήν Κωνσταντινουπόλεως. Καί τώρα, δέν απέβαλε τήν ιδιότητα τού μέλους τού κιμπούτς, όταν δέ άποσύρεται τής πολιτικής ή θέλει προσωρινώς νά άναπαυθί, πηγαίνει εϊς τό κιμπούτς, εϊς τό Σντέ Μποκέρ και άναλαμβάνει ύπηρεσίαν βοσκού. Τίποτε, καμία ύπηρεσία δέν είναι ύποτιμητική εϊς τό 'Ισραήλ, πολύ δέ όλιγότερον εϊς ένα «κοινόβιον», όπως τό κιμπούτς, όπου οϊονδήποτε «διακονημα» θεωρείται λειτούργημα.

Εϊναι θρυλική ή άπλότης τού μεγάλου πολιτικού τού 'Ισραήλ, τήν όποϊαν μετέδωσε και εϊς τούς άλλους πολιτικούς και εϊς τās ύπηρεσίας και εϊς τούς πολίτας όλους. Δέν ύπάρχει έπίσημον ένδυμα εϊς τό 'Ισραήλ. Ούτε τό μαύρον κοστούμι είναι τό ύποχρεωτικόν. Τουναντίον. Τό έπίσημον ένδυμα θεωρείται πρόκλησις εϊς τό νέον κράτος, όπου όλοι, άνδρες και γυναϊκες κυρίζουν μέ κοντά παντελόνια και έχουν λησμονήσει τήν γραβάταν. Ό Μπέν Γκουριόν τήν κατήργησε και εϊς τās έπίσημους άκόμη εμφάνισεις του. Φορεί πάντοτε άνοικτόν ύποκάμισον και εϊναι χωρίς σακκάκι. Εύλογος, άρα, ύπήρξεν ή κατάπληξις των βουλευτών, όταν μίαν ήμέραν τόν είδαν εϊς τήν βουλήν μέ σκούρον κοστούμι και μέ γραβάταν. Οϊ βουλευταί και οϊ άκροαταί των θεωρείων έξέσπασαν εϊς γέλωτας. Δέν τόν είχον ιδή ποτέ μέ τοιαύτην εμφάνισιν. Τόν έπερίμεναν μέ άνοικτόν γιακάν. Καί ό άνοικτός γιακάς γιά τόν Μπέν Γκουριόν εϊναι ό,τι ήσαν τās όμματούδλια διά τόν 'Ελευθέριον Βενιζέλον!

— Τί γελάτε, κύριοι! Όρίστε, εϊμαι μέ τās ρούχα τής δουλειάς!...

Εϊς τό σπίτι τού φιλοσόφου

Ανθρωπος πού έσχισε μαζί μέ τούς άλλους πρωτοπόρους τό πανεπιστημιακόν του δίπλωμα, όταν έφθασεν εϊς τήν Παλαιστίνη, διά νά δώση τό παράδειγμα καλλιεργών τήν γήν των πατέρων του, πού

εϊργάσθη ως ύπάλληλος εϊς τās οίναποθήκας τού Ρότσιλδ εϊς τό κτήμα Ρισών - Λέ - Τσιών, πού διεξήγαγεν άγώνας μαζί μέ τούς μετανάστας ύπέρ τής καλύτερεύσεως των συνθηκών τής ζωής των, πού έπολέμησεν εϊς όλην του τήν ζωήν του, δέν ήμπορούσε νά αλλάξη τρόπους. Όταν μεταβαίνει εϊς τό Τέλ 'Αβίβ, όπου εϊναι και τό ύπουργείον του — τās άλλα έχουν μεταφερθί εϊς τήν 'Ιερουσαλήμ — εϊς τό ύπουργείον 'Εθνικής 'Αμύνης, κατοικεί εϊς τό ιδιωτικόν του σπιτάκι, ένα ήσυχον, μικρόν, αλλά κομψόν σπιτάκι, εϊς ένα γραφικόν δρομίσκον. Άλλοτε, όταν εϊχε κτισθί ή συνοικία ήτο άκράϊα. Σήμερον εϊναι κεντρική. Μά ό δρόμος δέν απέβαλε τήν γαλήνην του. Εϊς τό ήσυχον αυτό σπιτάκι όρίσθη ή άκρόασις τής ελληνικής αντιπροσωπείας. Δέν εύρήκαμεν εϊς τό πεζοδρόμιον — όπως συμβαίνει εϊς τήν 'Ελλάδα — ομάδας πολιτών ή πολιτευτών άναμενόντων νά ίδουν τόν πρόεδρον τής κυβερνήσεως. Ούτε αυτοκίνητα, ούτε φρουροί. Ένα μόνον αυτοκίνητον ήτο παρκαρισμένον πρός τής έξωθύρας. Κανείς άπολύτως μέσα εϊς τό σπίτι. Μας ύπεδέχθη εϊς τόν στενόν διάδρομον ό διευθυντής τού πολιτικού γραφείου του και μας εϊσήγαγεν εϊς τό σαλόνι. Άρκετά εύρύχωρον και σεμνώς έπιπλωμένον. Καμία ύπερβολή. Μερικοί πίνακες ζωγραφικής εϊς τούς τοίχους. Ένα τζάκι εϊς τό βάθος. Τό μόνον αντικείμενον πολυτελείας ήτο ένα μεγάλο πιάνο σκεπασμένον μέ τό πάνινον κάλυμμά του.

Πόσον άπλά ζή ό πολιτικός

Εϊχα καθίσει άπέναντι τής θύρας, τής άνοικτής κατέναντι τής κουζίνας. 'Η ύπνέτρια εϊχε κάμει τήν μπουγάδαν και εϊχε μαζεύσει τās άσπρόρρουχα εϊς μίαν μεγάλην λεκάνην. Μέχρις ότου έτοιμασθί ό πρόεδρος και μας δεχθί, ήρχίσαμεν συζήτησιν γύρω από τήν προσωπικότητα τού πολιτικού άνδρός. Εϊναι 72 έτών, μας εϊπεν. Έγεννήθη εϊς τήν Ρωσίαν, αλλά ένωρίς μετηνάστευσεν εϊς Τουρκίαν, όπου και έσπούδασεν εϊς τήν εκεί τότε νομικήν σχολήν μαζί μέ τόν τέως ύπουργόν Σαρρέτ και τόν πρόεδρον τού κράτους Μπέν Τσβή. Άλλά δέν εϊναι μόνον αυτοί πού προέρχονται από τήν Ρωσίαν. Έκειθεν προέρχεται και ή ύπουργός των 'Εξωτερικών, ή Γκόλντα Μέηρ, και ή σημερινή άρχουσα εϊς τό 'Ισραήλ τάξις...

Ό διευθυντής τού γραφείου τού προέδρου μας διέκοψε και μας όδήγησεν εϊς τόν άνω όροφον από μίαν στενήν κλίμακα. Εϊς τόν άνω όροφον εύρέθημεν πρό έκπληξεως. Δέν εϊναι σπίτι. Εϊναι βιβλιοθήκη! Τό πρώτον σα-

Έντυπώσεις καί συνέντευξη του Μπέν Γκουριόν σέ "Έλληνα δημοσιογράφο

λόνι καί τά τρία μικρά σαλόνια έχουν τούς τοίχους κυριολεκτικώς κεκαλυμμένους μέ βιβλία! Χιλιάδες τόμοι!

Ο Μπέν Γκουριόν μάς υπεδέχθη έκτεινων τās χείρας του. Ένευμήθη άμέσως τόν κ. Εύελπίδην, μόλις τού τόν παρουσίασαν καί τού είπεν, ότι έπήρε καί έδιάβασε τό βιβλίον του «Πλάτων καί Άριστοτέλης»...

Μακρά συζήτησης περί γλώσσας

Ο Μπέν Γκουριόν είναι μάλλον κοντός καί γεμάτος. Τά μαλλιά του είναι κατάλευκα καί άτίθασα. Η έκφρασίς του γλυκεία. Μάς ήρώτησεν εἰς ποίαν γλώσσαν ήθέλαμεν νά συνομιλήσωμεν. Εἰς τήν άγγλικήν, τήν γαλλικήν, τήν γερμανικήν;

— Όχι, φυσικά, εἰς τήν άρχαίαν έλληνικήν, άπηντήσαμεν, διότι δέν τήν κατέχομεν.

Καί ή συζήτησις ήρχισε γύρω άπό τό γλωσσικόν ζήτημα. Καθηήμενοι κύκλω ήκούσαμεν τόν σοφόν αυτόν πολιτικόν, πού γνωρίζει περισσότερα άπό ήμάς διά πράγματα τὰ ιδικά μας άποκλειστικώς.

— Καί διατί δέν γνωρίζετε τήν άρχαίαν έλληνικήν; μάς ήρώτησε γαλλιστί.

— Διότι δέν όμιλείται σήμερον εἰς τήν Έλλάδα.

— Πώς δέν όμιλείται! Έχω φίλον ένα καθηγητήν, ό όποιος τήν όμιλεἶ εύχερώς.

Η συνομιλία στρέφεται γύρω άπό τήν γλώσσαν τήν έλληνικήν. Άν όμιλείται τώρα εἰς τήν Έλλάδα, πώς όμι-

λείται, πώς τήν όμιλοῦν οἱ Ξένοι. Ο Μπέν Γκουριόν δέν ήμπορεἶ, λέγει, νά κατανοήσῃ τούς Νεοέλληνας όμιλοῦντας καίτοι πολύ έμελέτησε τήν έλληνικήν!

— Ίσως αυτό νά όφείλεται, λέγει ό κ. Εύελπίδης, εἰς τό ότι τήν έδιδάχθητε μέ τήν έρασμιακήν προφοράν. Ο Έρασμος έπέβαλε τό σύστημα τής άναλελυμένης προφοράς περισσότερον ίσως πρός εύκολίαν, παρά διότι έπίστευεν ότι οὕτω έπρόφεραν οἱ άρχαῖοι.

— Ίσως νά έχετε δίκαιον... Πάντως, διαφέρει πολύ ή όμιλουμένη σας άπό τήν άρχαίαν. Μά, κυττάετε, έχω έδώ τούς δύο τόμους τής μεταφράσεως τού Θουκυδίδου άπό τόν Έλευθέριον Βενιζέλον καί τούς διαβάζω εύχερώς. Καταλαβαίνω άριστα τήν καθαρεύουσαν — έτόνισεν έλληνιστί τήν λέξιν — αλλά δυσκολεύομαι εἰς τήν δημοτικήν.

Ο κ. Άργυρόπουλος ύπεστήριξεν ότι ή γλώσσα έξελίσσεται. Σιγά σιγά εἰς τήν γλώσσα μας όλα τά ε έγιναν η... Αἱ ρίζαι παραμένουν αἱ αὐταί.

— Όχι, άπολύτως. Έχετε λέξεις αἱ όποἱά δέν εἶναι έλληνικά, δέν ύπάρχουν εἰς τό λεξικόν... Λ.χ. τό ὕδωρ λέγεται νερό. Εἶναι έλληνική λέξις τό νερό;

— Βεβαίως έλληνική, παρετήρησα. Εἶναι τό νεαρόν ὕδωρ. Έξέπεσε τό ὕδωρ καί έμεινε τό νεαρόν — νερόν — νερό, όπως καί εἰς άλλας περιπτώσεις, εἰς τās όποἱάς τό έπίθετον παρέμεινε μέ τήν έννοίαν τού οὐσιαστικού.

— Ίδωμεν άν έχετε δίκαιον!

Ο Μπέν - Γκουριόν στήν Έλλάδα

Τόν Δεκέμβριο 1950, ό Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν, έπεσκέφθη άνεπίσημα τήν Έλλάδα φιλοξενηθείς άπό τόν τότε διπλωματικό άντιπρόσωπο τού Ίσραήλ στήν Έλλάδα κ. Άσσέρ Μωύση.

Ο Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν, είχε τότε συναντηθεῖ μέ άρκετούς Έλληνες έπισήμους, ανταλλάξας άπόψεις επί τών έλληνοϊσραηλινών σχέσεων καί είχε έπισκεφθεῖ διάφόρους άρχαιολογικούς χώρους.

Κατά τήν παραμονή του στήν Άθήνα, ό Δαβίδ Μπέν - Γκουριόν άπέδειξεν διά μίαν άκόμη φοράν τήν έλληνομάθειά του. Η στήλη τού «Άθηναίου» τής έφημερίδος «Καθημερινή» έγραφε τότε:

«Ο πρωθυπουργός τού Ίσραήλ κ. Δ. Μπέν Γκουριόν, μέ μίαν έπίσκεψίν του εἰς τό κατάστημα γνωστοῦ παλαιοβιβλιοπωλείου τής πρωτεύουσας — τού κ. Άγγ. Ζαμπάκη — μου έδωσε τήν εύκαιρίαν νά άντιληφθῶ ότι εἶναι ένας φοβερός βιβλιοφάγος καί βαθύς γνώστης τής έλληνικής βιβλιογραφίας. Έζήτησεν άπό τό παλαιοβιβλιοπωλεῖον όνομαστικώς άρχαῖους Έλληνες συγγραφείς, τών όποίων οἱ περισσότεροι Έλληνες άγνοοῦν τήν ύπαρξιν: Ίάμβλιχον, Πρόκλον, Ευσέβιον εἰς τήν έκδοσιν τής «Πατρολογίας» τού Μigne καί άλλους. Καί έπειτα ήγόρασε τήν σειράν τού περιοδικού «Βιβλιόφιλος», τό «Μέγα Έτυμολογικόν» καί τήν Έβραϊκήν Γραμματικήν έκδόσεως Μελίτης (Μάλτας)».

Χαρακτηριστικό τής αγάπης τού Μπέν - Γκουριόν γιά τά βιβλία εἶναι ή παρακάτω γελοιογραφία πού δημοσιεύτηκε τότε στήν ισραηλινή έφημερίδα «Αάρετς».

Τό «μυστικόν» ταξίδι τού κ. Μπέν Γκουριόν στήν Έλλάδα καί στήν Άγγλία... (Γελοιογραφία τής Ισραηλινής «Αάρετς»)

Έντυπώσεις καί συνέντευξη του Μπέν Γκουριόν σέ "Έλληνα δημοσιογράφο

Καί έσπευσεν εἰς ἕνα ράφι τῆς βιβλιοθήκης του, ἔβαλε ἕνα κάθισμα, ἐπάτησεν ἐπάνω καί ἀπέσυρεν ἕνα λεξικόν. Διεπιστώθη ὅτι εἶχα δίκαιον.

— 'Εδῶ μέσα ὅλα αὐτά τὰ βιβλία — καί οἱ τέσσαρες τοῖχοι — ἔχουν ἀποκλειστικῶς ἑλληνικά βιβλία. Σᾶς δέχομαι, λοιπόν, εἰς τό ἑλληνικόν ὄωματιον τοῦ σπιτιοῦ μου!

Καί ἡ συζήτησις συνεχίζεται

Προσπαθοῦμεν νά πείσωμεν τόν ἑλληνολάτρην Μπέν Γκουριόν, ὅτι ἡ ἑλληνική γλῶσσα εἶναι μία καί ἑνιαία καί ὡς γλῶσσα ζωντανή ἐξελίσσεται. Διὰ τί ἡ νεοελληνική δέν εἶναι ξένη γλῶσσα πρὸς τήν ἀρχαίαν ἑλληνικήν καί διὰ τί νά μή εἶναι ξένη πρὸς τήν ἑλληνικήν καί ἡ γλῶσσα τῶν Βυζαντινῶν;

— Μᾶλλον, θά ἔχετε δίκαιον! 'Ἦτο ἡ ἀπάντησις τοῦ σοφοῦ 'Εβραίου.

'Αρκετά, ὅμως, ὁμιλήσαμεν περί ἡμῶν αὐτῶν, παρά πολὺ περιαυτολογήσαμεν. 'Ο κ. 'Αργυρόπουλος, ὡς ἀρχηγός τῆς ἀποστολῆς, κάμνει μίαν προσπάθειαν διοχετεύσεως τῆς συζητήσεως πρὸς ἄλλον τομέα.

— Διαπιστοῦμεν, κύριε πρόεδρε, — λέγει — ὅτι ἐδῶ ἐπετελέσθη ἕνα θαῦμα. Καί τό θαῦμα αὐτό τό ἐπραγματοποίησεν ὁ ἑβραϊκός λαός...

— 'Οχι! ἀπαντᾷ μετριοφρόνως ὁ πρόεδρος, δέν ἔγιναν θαύματα, ἀλλ' ἔγινεν ὅ,τι ἔπρεπε νά γίνη. Τά «θαύματα» γίνονται ἀπό τούς ἀνθρώπους, διὰ τούς ἀνθρώπους...

— Δυστυχῶς ἄλλοι λαοί δέν τά κάμνουν... 'Ο κ. Εὐελπίδης ἤλθε καί πρό πενταετίας εἰς τόν τόπον σας. Καί ἐγώ τόν ἐπεσκέφθην κατὰ τόν πόλεμον. Διεπιστώσαμεν ὅτι ἡ μεταβολή εἶναι τεραστία. Δέν εἶναι θαῦμα ἡ ἀναβίωσις τῆς βιβλικῆς σας γλώσσης;

'Ο κ. Μπέν Γκουριόν ἐπιλαμβάνεται τοῦ προσφίλου του θέματος. Μᾶς ἐρωτᾷ ἐάν δέν ἔγινε παρόμοια προσπάθεια εἰς τήν 'Ελλάδα καί τοῦ παρέχουμεν ἐξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν ζωηρότατον τό ἐνδιαφέρον του.

— 'Επληροφόρηθην ὅτι δίδονται παραστάσεις τῶν ἀρχαίων δραμάτων καί κωμωδιῶν. 'Ἦθελα νά σᾶς ἐρωτήσω ἀν αἱ παραστάσεις δίδονται εἰς τήν γλῶσσαν τοῦ πρωτοτύπου.

Δέν μένει ἱκανοποιημένος, ὅταν τοῦ λέγωμεν ὅτι εἰς τήν 'Επίδαυρον παιζοῦνται αἱ μεταφράσεις τῶν δραμάτων. 'Εχει τήν γνώμην, δέν εἴμπορεῖ νά τήν μεταβάλῃ, ὅτι ἡ νεοελληνική, ἡ δημοτική πολὺ ἀπέχει ἀπό τήν ἀρχαίαν...

— 'Ἡ «καθαρεύουσα», ναί, τήν πλησιάζει. 'Ἡ δημοτική ὄχι. Τήν πρώτην, σᾶς εἶπα, τήν ἐννοῶ θαυμάσια, τήν δευτέραν δέν εἴμπορῶ. Καί ἡ γραμματική μετεβλήθη.

— Δέν εἴμπορούσαμεν, κύριε πρόεδρε, νά γυρίσωμεν ὀπίσω. 'Ἡ γλῶσσα ἐξελίσσεται. Σήμερον ἔχασε τὰ ἀπαρέμφάτά της. Δέν παρατηρεῖτε τήν διαφοράν τῆς γλώσσης τοῦ Θουκυδίδου καί τῆς γλώσσης τοῦ Εὐαγγελίου;

— 'Ω! Τό Εὐαγγέλιον τό ἐννοῶ! Διδάσκεται ἡ ἀρχαία, τουλάχιστον, εἰς τὰ σχολεῖα σας;

— 'Υποχρεωτικῶς!

— 'Ἡ διαβεβαίωσίς μας ἱκανοποιεῖ τόν πρόεδρον, διότι πιστεῦει ἀκραδάντως ὅτι τὰ κείμενα τῶν ἀρχαίων δέν εἴμποροῦν νά ἀποδοθοῦν μεταφραζόμενα. Χάνουν πολὺ. 'Απομακρύνονται αἱ μεταφράσεις ἀπό τό πνεῦμα τῶν συγγραφέων.

— Εἶδα πολλὰς μεταφράσεις, λέγει, τοῦ Θουκυδίδου καί ὅλαι διαφέρουν. Παρετήρησα τό ἴδιον καί περί τοῦ προσφίλου μου Πλάτωνος. Πιστεῦσατε, ὅτι ἔμαθα τήν

Ἡ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΤΟ ΙΣΡΑΗΛ ΓΙΝΕΤΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

Έντυπώσεις και συνέντευξη του Μπέν Γκουριόν σέ "Έλληνα δημοσιογράφο

άρχαϊαν ελληνικήν μόνον και μόνον διά νά διαβάσω τούς άρχαίους "Έλληνας συγγραφείς εις τό πρωτότυπον και νά μάθω τί ακριβώς λέγουν. "Έχομεν, μάλιστα, και έβραϊκήν μετάφρασιν του Πλάτωνος, ή όποία δέν αποδίδει τό πνεύμα του κειμένου. "Έχω μίαν ελληνικήν έκδοσιν περί του Πλάτωνος, μίαν μελέτην ή όποία μοί απέσταλη από τας "Αθήνας. "Επρόσεξα τά σχόλια της.

Θά πρόκειται, όπως άντελήφθημεν, περί της έρμηνείας του Συμποσίου του Πλάτωνος από τόν άείμνηστον Σκουρτήν.

— "Εκδίδετε τούς άρχαίους σας εις την "Ελλάδα;

— Βεβαίως! Καί μέ τό πρωτότυπον και μέ την μετάφρασιν των...

Ο πρόεδρος αναγινώσκει

Ο Μπέν Γκουριόν σκέπτεται και πάλιν και προχωρεί πρós τά ράφια του τοίχου. Σκαρφαλώνει εις μίαν πολυθρόναν και ανασύρει τούς δύο τόμους της μεταφράσεως του Θουκυδίδου από τόν "Ελευθέριον Βε-

Ψάχνοντας στίς βιβλιοθήκες του.

νιζέλον. "Ανασύρει και μίαν στερεότυπον έκδοσιν του αυτού έργου και ξανακάθεται εις την πολυθρόναν του και αρχίζει την άνάγνωσιν.

— Θουκυδίδης "Αθηναίος ξυνέγραψε... Λέγει τό έν κείμενον. "Ο Βενιζέλος μετέφρασε: Θουκυδίδης ό "Αθηναίος έγραψε:... "Η διαφορά δέν είναι μεγάλη. Αύτά τά έννοώ.

"Ο πρόεδρος αναγινώσκει μέ την έρασμιακήν προφοράν. "Ο κ. Εϋελπίδης αναγινώσκει τό ίδιον κείμενον, όπως τό αναγινώσκουμεν εις την "Ελλάδα και διαπιστώνεται, ότι ή κατ' αυτόν τόν τρόπον άνάγνωσις είναι μουσικοτέρα. "Ο κ. "Αργυρόπουλος αναφέρει παραδείγματα της εξέλιξεως της γαλλικής γλώσσης, της καταπτύσεως φωνηέντων και της μετατροπής της προφοράς διφθόγγων. Διατί όλα αυτά; Διότι ή γλώσσα ή γαλλική δέν έμεινε νεκρά. "Εξειλίχθη. Δέν έμεινε ως ή λατινική.

— Καί εγώ, προσθέτει ό πρόεδρος, δυσκολεύομαι νά έννοήσω τό κείμενον ενός άρχαίου "Αγγλου ποιητού, άν και γνωρίζω την άγγλικήν.

Πόθεν άντλούν τά ιδεώδη

Αρκετά περί γλώσσης! Πολύ είχε παραταθή τό μάθημα. Διακόπτω διά νά υποβάλω μίαν έρώτησιν: — "Εσπουδάσατε, κύριε πρόεδρε, εις την Κωνσταντινούπολιν νομικά και άσφαλώς θά γνωρίζετε και την τουρκικήν;

— Ναί! Παρήλθον, όμως, τριανταπέντε χρόνια από τότε! "Εσπουδάσα εις τό Χουκούκ Σουμπεσιντέ...

"Ο πρόεδρος μάς έρωτα εάν έπισκέφθημεν την ύπαιθρον, τά κιμπούτς.

— Βεβαίως και μάλιστα έγευματίσαμεν εις ένα από αυτά. Είδαμε και τά έπιτεύγματα της νεολαίας σας και διεπιστώσαμεν την μέριμναν του κράτους περί αυτής.

— Μά αυτή είναι τό σήμερον και τό αύριον της πατρίδος...

— "Εδώσατε, λέγει ό κ. Εϋελπίδης, ιδεώδες εις την νεολαίαν σας.

— "Οχι, δέν τό έδώσαμεν ήμεεις. Τό ήντλήσαμεν από τούς προφήτας μας και τό κατεστήσαμεν κανόνα της έποχής μας. Τό ιδεώδες μάς έδωσεν ή Βίβλος. "Εσεις θά είμπορούσατε νά άντλήσετε από τούς άρχαίους σας...

Τολμώ μίαν παρατήρησιν:

— Μά πολλοί από τούς άρχαίους ήσαν αντιδραστικοί. "Ανεγνώριζαν ως θεσμόν την δουλείαν.

Είχον ύπ' όψιν τό ύποστηρικθέν από τόν "Αριστοτέλη ότι ό άνθρωπος έγεννήθη φύσει δούλος ή φύσει έλεύθερος...

— "Ο Πλάτων δέν λέγει τέτοια πράγματα...

— Θά τά έλεγεν, όμως...

— Μά άφού ήτο άριστοκράτης και ή δουλεία ήτο θεσμός της έποχής του!

Πάντως ό Μπέν Γκουριόν έχει μελετήσει τά περί της πολιτείας του Πλάτωνος, από την όποιαν, όπως άντελήφθη, δέν θά μάς συνίστα νά άντλήσωμεν τά ιδεώδη της νεολαίας μας όπως οί "Εβραίοι ήντλησαν τά ιδεώδη των από την Βίβλον.

— Δέν συμφωνώ απολύτως, επιλέγει, μέ την πολιτείαν του Πλάτωνος. "Ητο άριστοκρατικός. Τά ίδια και ό Σωκράτης, δι' αυτό έπие και τό κώνειον. Δέν ένέπνεεν έμπιστοσύνην εις τόν λαόν, δι' αυτό κατεδικάσθη...».

‘Η σκιαγραφία ένος μεγάλου άνδρος

Ο ΜΠΕΝ ΓΚΟΥΡΙΟΝ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ

Συνάντησα για πρώτη φορά τόν Μπέν Γουριόν ενόσω ακόμη ήμουνα νέος κι αυτός ήταν ήδη μεσήλικας. Πρωτομίλησα μαζί του όταν με πήρε στο άμαξι του από τό Τέλ Άβιβ στη Χάιφα, ένα δώρο ταξίδι τότε. Δεν ήταν καθόλου λιγομίλητος όμως, τό μεγαλύτερο διάστημα του ταξιδιού ήταν γιά μένα μιά απογοήτευση, αφού παρέμεινε σιωπηλός. Πρός τό τέλος της διαδρομής γύρισε ξαφνικά πρόσ τό μέρος μου και μου είπε: «Ξέρεις, ό Τρότσκι δεν ήταν πραγματικός ήγέτης· ό Λένιν ήταν». “Εμεινα άφωνος. Δεν κατάλαβα γιατί διάλεξε ξαφνικά νά θίξει αυτό τό θέμα· ήμουν όμως περίεργος και επιθυμούσα νά άνοιξω συζήτηση, γι’ αυτό τόν ρώτησα: “Γιατί;”. Αυτός, σάν νά περίμενε τήν έρώτηση, άπάντησε άμέσως: “Τί σημαίνει αυτό τό “ούτε ειρήνη, ούτε πόλεμος;”. Αυτό δεν είναι παρά ένα έβραϊκό έφεύρημα. “Ένας ήγέτης πρέπει νά γνωρίζει τί νά άποφασίσει — είτε πόλεμο, μ’ όλους τούς κινδύνους πού συνεπάγεται, είτε ειρήνη, και νά καταβάλλει τό τίμημα πού συνεπάγεται. “Αν και διανοητικά ό Λένιν υπήρξε ύποδεέστερος τού Τρότσκι, ό Λένιν κατέστη ό ήγέτης τού ρωσικού λαού διότι ήξερε πώς νά παίρνει άποφάσεις».

Τό νά είσαι ήγέτης δεν είναι έπάγγελμα. Δεν σπουδάζεται στό πανεπιστήμιο. Κάποια στιγμή πού άπαιτούνται άποφάσεις, όρισμένες φορές άνεπανόρθωτες άποφάσεις, ή προσωπικότητα του άτόμου πού πρέπει νά άντιμετωπίσει αυτές τίς προκλήσεις, συνδέεται με τίς καταστάσεις εκείνες πού οδηγούν είτε σέ μεγάλα ιστορικά έπιτεύγματα είτε σέ όδυνηρή έθνική άποτυχία.

‘Η περίοδος κατά τήν όποία ό Μπέν - Γκουριόν οδήγησε τόν λαό μας, πρώτα ως γενικός γραμματέας της ‘Ισταντρούτ, άργότερα ως πρόεδρος του ‘Εβραϊκού Πρακτορείου και τελευταία ως πρωθυπουργός υπήρξε μιά άνεπανάληπτη έποχή γιά τήν έβραϊκή ιστορία και, ίσως, γιά τήν ιστορία όλόκληρης της άνθρωπότητας. Ουδέποτε κατά τά 4.000 χρόνια της ύπαρξέως του ό έβραϊκός λαός πέρασε μιά παρόμοια έμπειρία σάν αυτή πού άντιμετώπισε τόν 20ό αιώνα. Ποτέ στό παρελθόν ένας λαός δεν άντιμετώπισε μιά πα-

ρόμοια έμπειρία: τό μεγαλύτερο ‘Ολοκαύτωμα και τή μεγαλύτερη άναγέννηση. Ποτέ στό παρελθόν ένας λαός δεν κατόρθωσε τό έπιτεύγμα του έβραϊκού λαού: Μετά μιά δυσχιλιετή έξορία, οι ‘Εβραίοι έπανασυγκεντρώθηκαν στήν πατρίδα τους — μιά χώρα με τή δική της γλώσσα, τίς διάφορες κοινότητες της, της παραδόσεις της και τή ζωτικότητα της.

‘Η καθοδήγηση του έβραϊκού λαού δεν είναι εύκολη ύπόθεση· είμαστε διαιρημένοι, πείσμονες, ένας ιδιαίτερα άνεξαρτοποιημένος λαός, πού καλλιέργησε τήν πίστη, τήν όξυδέρκεια και τήν άντιπαράθεση σέ ύψηλά έπίπεδα. “Όμως, δεν είναι μόνο ή ψυχολογία του λαού πού τόν καθιστά τόσο άπαιτητικό· αλλά και οι γεωγραφικές συνθήκες υπήρξαν έξίσου προβληματικές. Παραθέτοντας τά λόγια του sir Isaiah Berlin: «τούτος ό λαός είναι πλουσιότερος σέ ιστορία παρά σέ γεωγραφία».

Δεν είναι, συνεπώς, άξιοπερίεργο ότι ό Μπέν - Γκουριόν πού γεννήθηκε στις 16 ‘Οκτωβρίου 1886... — βρέθηκε περιστοιχισμένος από άντιθέσεις. Τό μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα του άνατολικού - εύρωπαϊκού ‘Εβραϊσμού — ή καρδιά του έβραϊκού λαού — πού άρχισε τό 1882, άπεδείχθει ιδιαίτερα άπογοητευτικό γιά τόν Σιωνισμό. ‘Από τά τρία έκατομμύρια ‘Εβραίους πού μετανάστευσαν από τή Ρωσία και τήν Πολωνία πρίν από τόν Α’ παγκόσμιο πόλεμο του 1914, μόνο 50.000 πήγαν στήν Παλαιστίνη και ούτε όλοι άπ’ αутούς παρέμειναν εκεί. ‘Η γή στήν όποία έφθασαν, καίτοι ήταν ή ‘Αγία Γή, ήταν έρειπωμένη και άφιλόξενη· μιά γή λεηλατημένη, διψασμένη γιά νερό, γεμάτη έλη και τήν έλαιοσσία νά κυριαρχεί παντού, στερούμενη φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές. ‘Εξάλλου, σ’ αυτή τή γή ζούσε ένας άλλος λαός — ένας λαός πού παραμέλησε τή γή, αλλά ζούσε εκεί. Πράγματι, ή έπιστροφή στή Σιών συνοδεύθηκε από άκατάπαυστες βίαιες συγκρούσεις με τόν μικρό άραβικό πληθυσμό στο ‘Ισραήλ και με τά άραβικά κράτη πού τόν ξεσέκωναν και πού πολεμούσαν δίπλα σ’ αυτόν.

**ΦΟΡΟΣ
ΤΙΜΗΣ
ΣΤΟΝ
ΜΠΕΝ
ΓΚΟΥΡΙΟΝ**

**Του: Σιμόν
Πέρες**

Ἡ ὑπογραφή
τῆς Ἀνεξαρτησίας
με τὴν Γκόλντα Μείρ
καὶ τὸν Μωσσε
Σαρρετ

Μαχητής

Τί είχε λοιπόν νά ἀντιμετωπίσει ὁ Μπέν Γκουριόν, πέρα ἀπὸ ἓναν καταπονημένο καὶ ἐξορισμένο λαό, τὴ φτωχή καὶ μὴ παραγωγικὴ γῆ, τὸν ὁρατὸ ἐχθρό καὶ ἓναν κόσμο τόσο ἀδιάφορο πού ἀκόμη καὶ οἱ ἐπιζησαντες τοῦ Ὀλοκαύτωματος πού ἐπλεαν πρὸς τίς ἀκτές τῆς Παλαιστίνης, ἤλθαν ἀντιμέτωποι μὲ τὸν βρετανικὸ στόλο;

Ὁ Μπέν Γκουριόν ὑπῆρξε ρεαλιστής. Σέ τί χρησίμευε ὁ ρεαλισμός του, ὅταν τίποτε μετὰ τὸ Ὀλοκαύτωμα δὲν ἐφαίνετο ρεαλιστικό, ἐκτός ἀπὸ τὴν πίστη, τὴν προσευχή καὶ τὴν πεισματικὴ ἰσχυρογνωμοσύνη; Ἀπὸ ὅλους τοὺς ἡγέτες πού γνώρισε ὁ κόσμος, κανένας ἄλλος δὲν ἔκανε καλύτερη στρατηγικὴ χρῆση τῆς πίστεως.

Ἐργάσθηκα μαζί του, ἐπὶ δύο σχεδὸν δεκαετίες, ξεκινώντας ἀπὸ τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '50, συχνά ἡμέρα καὶ νύχτα συνέχεια ὅταν ὁ Μπέν - Γκουριόν ἦταν ὑπουργὸς Ἀμύνης καὶ πρωθυπουργός. Γιά μένα αὐτὴ ἡ περίοδος ἦταν εὐχάριστη ἀλλὰ καὶ αἰνιγματική. Ἀκόμη καὶ σήμερα δὲν εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸν κατενόησα πλήρως· τόσο πολυσύνθετος ἦταν.

Μιά ἀντίφαση στὴ φύση του πού διέγνωσα ἀμέσως — ἡ ἀντίφαση ἀνάμεσα στὶς ἰκανότητές του καὶ τὸν χαρακτήρα του. Εἶχε τὰ στοιχεῖα ἐνὸς διανοούμενου: μιά ἐντονὴ περιέργεια πού ποτὲ δὲν ἔσβυσε· ὑπερφυσικὴ μνήμη, ἀσυνήθιστη ἰκανότητα νά μελετᾷ καὶ νά ἀφομοιώνει· τὴν ἰκανότητα νά ἐκφράζεται γραπτῶς καὶ προφορικὰ· ἦταν πολὺ γλωσσος καὶ εἶχε τὴν ἰκανότητα νά διαλογίζεται περὶ ἀφηρημένων ἐννοιῶν· διεκρίνετο ἀπὸ ἓνα πάθος γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴ φιλοσοφία. Ἐστερεῖτο ὅμως μιᾶς διανοητικῆς ιδιότητος: τῆς ἰκανότητος τοῦ διστάζειν, τὴν ἐτοιμότητα νά παραμείνει οὐδέτερος ἢ, τουλάχιστον, ἀντικειμενικός· τὴν ὑπομονὴ τῆς ἀναμονῆς πρὶν ἀπὸ τὴ λήψη δεσμευτικῶν ἀποφάσεων. Τοῦ ἦταν ἀδύνατον νά ἀποκτήσει γνώσεις πάνω σ' ἓνα θέμα, χωρὶς νά διαμορφώσει μιά προσωπικὴ ἀντίληψη ἐπ' αὐτοῦ.

Διότι εἶχε τὸν χαρακτήρα τοῦ μαχητοῦ. Γνώριζε ὅτι ὁρισμένα πράγματα εἶναι φοβερά, ὅμως ποτὲ δὲν μπορούσε νά ἐπιδείξει

δειλία. Γνώριζε ὅτι ὁρισμένα πράγματα ἦσαν μόνιμα, ἀρνείτο ὅμως νά πιστέψει ὅτι δὲν ἐπιδέχονταν διαφοροποίηση. Ἦταν πάντοτε ἔτοιμος γιὰ ἀγῶνα. Δὲν πίστευε ὅτι ὑπάρχουν μάταιοι ἀγῶνες, μόνο ἀγωνιστές πού χάνουν τὴν ἐλπίδα. Ἦταν πάντοτε πρόθυμος γιὰ ἰδεολογικὸ ἀγῶνα καὶ δὲν τρόμαζε μπροστὰ στὸν πόλεμο. Σεβόταν τὸν παράγοντα χρόνο: μόνον ἐκεῖνος πού ἀναλαμβάνει τὴν πρωτοβουλία, πού χρησιμοποιεῖ τὸ στοιχεῖο τοῦ αἰφνιδιασμοῦ, κατανοεῖ τὸν ροῦ τῆς ἱστορίας καὶ μπορεῖ νά τὸν προσαρμόσει καταλλήλως. Οἱ κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ πρέπει νά εἶναι σεβαστοὶ μόνον ἐφόσον δὲν μποροῦν νά τροποποιηθοῦν. Πίστευε ὅτι ἡ ἀλλαγὴ εἶναι σημαντικότερη ἀπὸ τὴ ρουτίνα. Εἶχε τὸ θάρρος νά ἀμφισβητήσει ὅλες τίς παραδεκτές ἀπόψεις περὶ ἱστορίας, πραγματικότητος καὶ φιλοσοφίας. «Ὅλοι οἱ εἰδικοί — συνήθιζε νά λέει — εἶναι εἰδικοί πάνω σέ ὅτι ἤδη ἐγίνε. Δὲν ὑπάρχουν εἰδικοί γιὰ ὅτι μέλλει νά γίνη».

Ὡς ἐκ τούτου δὲν φοβόταν τίς συμβατικότητες, οὔτε τρόμαζε ἀπὸ ἐκείνους πού ἐπιζητοῦσαν νά τὸν συμβουλευθοῦν — Ἑβραίους καὶ μὴ Ἑβραίους ἐξίσου. Τὴν ἐπέτειο τῆς 80ῆς ἐπετείου τῶν γενεθλίων του προσεκάλεσα τὸν μεγάλο λογοτέχνη S.Y. Agnon, Νόμπελ Λογοτεχνίας, νά μέ συνοδεύει στό Σντέ Μπόκερ ὅπου ζοῦσε τότε ὁ Μπέν Γκουριόν, γιὰ νά γιορτάσουμε τὸ γεγονός. Καθ' ὁδὸν μοῦ εἶπε ὁ Agnon: «Νόμιζα ὅτι οἱ Ἑβραῖοι φοβοῦνται τοὺς Ἑθνικούς. Προφανῶς, ὁ Μπέν - Γκουριόν δὲν τοὺς φοβάται». Μετὰ μιά μικρὴ διακοπὴ, πρόσθεσε: «Οὔτε τοὺς Ἑβραίους φοβάται».

Ὁ Μπέν Γκουριόν εἶχε τὴν τάση νά ἀμφισβητεῖ τὰ πάντα. Διαμόρφωνε τίς δικές του ἀντιλήψεις. Ὅταν δέ διαμόρφωνε μίαν ἀντίληψη, δὲν ὑπῆρχε κανεὶς ἰκανὸς νά τὸν μεταπίσει.

Ὅμως, χωρὶς τὴν ἠθικὴ διάσταση τοῦ χαρακτήρος του, θά καταντοῦσε μιά δραματικὴ προσωπικότητα. Δὲν ἦταν ἡγέτης χάριν τῆς ἡγεσίας, ἀλλὰ ὁ ἡγέτης τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ. Πίστευε ἀκράδαντα πῶς ἡ μέγιστη συνεισφορά τοῦ ἐβραϊκοῦ λαοῦ στὸν κόσμο, ἐγκεῖται στό προβάδισμα πού αὐτὸς παρεχό-

ρρησε στην ήθική, πάνω από ότιδήποτε άλλο στη ζωή του ατόμου και του έθνους.

‘Απέρριπτε όλους τους μέχρι τότε αποδεκτούς όρισμούς του εβραϊκού λαού και της εβραϊκής πίστης. ‘Ο ‘Ιουδαϊσμός, ύποστηριζε, δεν αποτελεί θρησκεία αλλά πίστη. Δεν είναι ένα πλαίσιο, αλλά ουσία — τόσο σε εθνικό όσο και σε οικουμενικό επίπεδο. Σε ε-

θνικό επίπεδο, η ουσία απαιτεί από μας να συνδεθούμε με τη γη, τη γλώσσα και την ιστορία· σε οικουμενικό επίπεδο, η ουσία απαιτεί την αφοσίωσή μας στον ένα θεό, την αγάπη για τον συνάνθρωπό μας, την ισότητα των ανθρώπων, τη δικαιοσύνη και την αλήθεια. Αυτά τα δύο συστατικά στοιχεία είναι αδιαίρετα. Θέτουν τα θεμέλια μιάς πολιτισμένης ζωής.

Μπέν - Γκουριόν — Ντέ Γκώλ

Επί χρόνια ο Μπέν Γκουριόν έτρεφε μία προκατάληψη κατά του Κάρολου Ντέ Γκώλ. Ποτέ δεν συμφιλιώθηκε με την υποχώρηση του γαλλικού στρατού ενώπιον της εισβολής του Χίτλερ. Καίτοι γνώριζε ότι ο Ντέ Γκώλ ηγήθηκε των Γάλλων που αντιτάχθηκαν σ’ αυτή την υποχώρηση, ποτέ δεν του συγχώρεσε την έντονη αλλαζονεία που επέδειξε στις σχέσεις του με τους Συμμάχους. ‘Όταν ο Ντέ Γκώλ εξέδωσε τα απομνημονεύματά του, προσπάθησα να πείσω τον Μπέν Γκουριόν να γράψει έναν πρόλογο για την εβραϊκή έκδοση. ‘Αρνήθηκε και αντί αυτού την έγγραψα εγώ. Με την πάροδο του χρόνου — και, πιά συγκεκριμένα, με τη βελτίωση της στάσεως του Ντέ Γκώλ απέναντι στο ‘Ισράηλ — παρατηρείται μία αξιοσημείωτη μετατόπιση στην εκτίμηση του Μπέν Γκουριόν για τον Ντέ Γκώλ. Παρ’ όλα αυτά, με τρόπο περίμενα την πρώτη συνάντηση ανάμεσα στους δύο, τό 1960.

Σύντομα κατέστη σαφές ότι οι φόβοι μου ήταν άβαστοι· μιά και ο ένας εξεδήλωσε αμέσως εκτίμηση και σεβασμό για τον άλλο. ‘Ο Μπέν Γκουριόν μου είπε αργότερα ότι ο Ντέ Γκώλ ήταν ένας πνευματικός γίγαντας. ‘Ο Ντέ Γκώλ μου είπε ότι είδε τον Μπέν Γκουριόν σαν αληθινό ‘‘λεοντάρι με μεγαλοπρέπεια λεονταριού’’.

Μετά το γεύμα στά ‘Ηλύσια, μιά θαυμάσια μέρα του καλοκαιριού, καθήσαμε στον κήπο για τό τσάι. Τριγύρω στο τραπέζι μας ήταν ο Ντέ Γκώλ, ο Μπέν Γκουριόν, ο πρωθυπουργός Μισέλ Ντεμπρέ και εγώ, υπό την ιδιότητα του ύφυπουργού ‘Αμύνης. Ξαφνικά ο Ντέ Γκώλ στράφηκε στον Μπέν Γκουριόν και είπε: ‘‘Κύριε πρωθυπουργέ, ποιά είναι τά μυστικά, απόκρυφα όνειρά σας; Πέστε μου. Δεν πρόκειται να πω σε κανέναν. ‘Εποφθάλματά τα νερά του Λιβάνου; την ερημο του Σινά τά όρη του Μωάβ; ‘Ομολογουμένως ή χώρα σας είναι μικρή...’’. ‘Ο Μπέν - Γκουριόν έλαφρώς κοκκίνισε. Μετά έναν στιγμιαίο συλλογισμό, απάντησε: ‘‘Εάν μου θέτατε αυτό τό ερώτημα πρίν 20 ή 30 χρόνια, θά σχεδίαζα τό όνειρό μου πάνω σ’ ένα χαρτί· σήμερα, όμως, τό όνειρό μου είναι διαφορετικό. Σήμερα όνειρεύομαι για περισσότερους ‘Εβραίους, όχι για περισσότερα έδάφη...’’.

‘‘Περισσότερο τί;’’, ρώτησε ξαφνιασμένος

ο Ντέ Γκώλ. ‘‘Περισσότερους ‘Εβραίους; γιατί; από πού θά έλθουν;’’.

‘‘Η χώρα μας είναι χτισμένη περισσότερο πάνω σε ανθρώπους παρά σε έδάφη’’, είπε ο Μπέν Γκουριόν. ‘‘Οί ‘Εβραίοι θά έλθουν από παντού: από τή Γαλλία, τή Ρωσία, τήν ‘Αμερική, τήν ‘Υεμένη’’.

‘‘Από τή Γαλλία;’’, ρώτησε ο Ντέ Γκώλ. ‘‘Θά έλθουν από τή Γαλλία θυσιάζοντας τά πάντα; ‘Από τήν ‘Αμερική; Θά θυσιάσουν τίς καντιλάκ και τίς τηλεοράσεις τους; ‘Από τή Ρωσία και θά άπελευθερωθούν από τά δεσμά τής ιδεολογίας; ‘Από τήν ‘Υεμένη — διατηρούν πράγματι τήν εβραϊκότητά τους;’’.

‘Ο Μπέν Γκουριόν συνέχισε άκάθεκτος: ‘‘Μάλιστα, θά θυσιάσουν τά πάντα, εκτός από τήν πίστη τους. ‘Η πίστη τους είναι τό διαβατήριό τους. ‘Ο πόθος αύτών για τήν πατρίδα τους άποτελεί τήν ισχυρότερη δύναμη τής ζωής τους’’.

‘Ο Ντέ Γκώλ για τόν Μπέν Γκουριόν

‘Αναφορά στά ‘Απομνημονεύματα του στρατηγού

‘Ο Μπέν Γκουριόν με τόν Ντέ Γκώλ.

«**Μ**εταξύ των άλλων, νά και ο Δαβίδ Μπέν Γκουριόν. Διά μιάς αισθάνομαι γι’ αυτόν τόν παλαιστή και θαρραλέο μαχητή μιά άκαταμάχητη συμπάθεια. Τό άτομό του συμβολίζει τό ‘Ισραήλ, τό όποιο κυβερνά μετά τή μάχη. Παρόλον ότι ή Γαλλία δεν έλαβε μέρος στην ‘Ιδρυση αυτού του κρά-

τους — πού γεννήθηκε από μιά κοινή άπόφαση τής Μ. Βρετανίας, τής ‘Αμερικής και τής Σοβιετικής ‘Ενώσεως — ή ‘Ιδρυσή του επιδοκιμάστηκε θερμότατα.

Τό μεγαλειό τής έπιχειρήσεως, πού άποτελεί τήν άποκατάσταση του ‘Εβραϊκού λαού, ό όποιος διαθέτει τώρα τήν άνεξαρτησία του σε μιά γη πού διακρίνεται από καταπληκτική ιστορία και πού κατείχε έδώ και 19 αιώνες, δεν παραλείπει νά μέ γοητεύει. ‘Ανθρωπιστικά, θεωρώ ‘Ικανοποίηση ότι ό λαός αυτός βρήκε μιά εθνική έστία σαν άνταμοιβή σε τόσα μαρτύρια, μέ μακρόχρονη άντοχή, πού στο τέλος κατέληξαν στο χειρότερο κι άκατάπαυστο διωγμό τής χιτλερικής Γερμανίας...’’.

Η μεγαλύτερη αγάπη του Μπέν Γκουριόν ήταν η ιστορία. «Ένας άνθρωπος, είπε, μπορεί να κριθεί όρθα, μόνο βάσει των πεπραγμένων του». Τα πεπραγμένα του Μπέν Γκουριόν είναι μοναδικά. 'Αν δέν ήταν αυτός τό κράτος του 'Ισραήλ δέν θά ήταν αυτό πού είναι σήμερα' ίσως, ακόμη, ποτέ νά μὴν είχε γεννηθεῖ. Συνάθροισε τὰ διεσπαρμένα τμήματα του ἑβραϊκοῦ λαοῦ καί τὰ μεταμόρφωσε σ' ἕνα ἔθνος. Στάθηκε στήν πρώτη γραμμή τῆς μεγάλης ἐπιχειρήσεως γιά τήν ἀνθιση τῆς ἐρήμου. Ἐπέμενε στήν ἀναγέννηση τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσας καί ὅτι τό 'Ισραήλ εἶναι ὁ χώρος ὅπου ὁ λαός θά ἐπιστρέψει στήν ἀρχαία γλώσσα του. Διηύθυνε ἕναν πόλεμο πρὶν κανὺν ὑπάρξει κράτος· καίτοι τὰ δεδομένα ἦταν συντριπτικά κατὰ τοῦ 'Ισραήλ, ἐξῆλθε ἀπὸ τὴ μάχη νικητής.

Μετέβαλε τήν εἰκόνα τοῦ Ἑβραίου ἀπὸ ραββῖνο, ἐμπορο καί περιπλανώμενο, σέ ἐπιστήμονα, ἀγρότη καί στρατιώτη. Ἀποκατέστησε τὴ Βίβλο μέσα στό λαό της καί ἐπανεῖφερε τόν λαό στή Βίβλο.

Ἐφυγε ἀπὸ κοντά μας ἱκανοποιημένος; Τό ἀμφιβάλλω. Ἀμφιβάλλω καν ἂν ἐπιζη-

τοῦσε τήν ἱκανοποίηση. Κάποτε τόν συνόδευσαν σέ ἕνα σχολεῖο στή Ντιμόνα, στό Νέγκεβ, ὅπου ἕνα δεκάχρονο κοριτσάκι τόν ρώτησε: «Κύριε Μπέν Γκουριόν, ποιά ἦταν ἡ μέρα στή ζωὴ σας πού σὰς προξένησε τὴν μεγαλύτερη ἱκανοποίηση;». Τὴν κύταξε, σκέφτηκε μιά στιγμή καί εἶπε: «Τί εἶναι ἱκανοποίηση; Δέν μπορούμε νά ἱκανοποιηθοῦμε. Ἄν εἶσαι ἱκανοποιημένος ἀρχίζεις νά κολακεύεσαι, νά τεμπελιάζεις· σταματᾷς νά δημιουργεῖς, νά ἀγωνίζεσαι, νά πιστεύεις».

Ὁχι. Μᾶς ἄφησε τό 1973 ἀνικανοποίητος. Τό Νέγκεβ, ὅπου ἐτάφη, παραμένει στή μεγαλύτερη ἔκτασή του, ἄδειο. Οἱ Ἑβραῖοι χρειάζονται ἀκόμη χρόνο γιά νά κατανοήσουν τί σημαίνει διπλωματία. Ἡ εἰρήνη ἀκόμη δέν ἐπιτεύχθηκε. Ἡ πλειοψηφία τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ ζεῖ ἀκόμη στή Διασπορά. Ἀκόμη καί στό 'Ισραήλ ὑπάρχουν ἐνδείξεις αὐτοῖκανοποίησης.

Ὅμως ἡ μνήμη τοῦ Μπέν Γκουριόν ἐπιζεῖ μέσα μας σάν ὁ ἡγέτης πού ἐπέτυχεν τό ἀκατόρθωτο.

(Μετάφραση ἀπὸ τό The New York Times Magazine, 12.10.1986)

ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΤΟ 1956

